ÓBUDAI ANZIKSZ

HARMADIK KERÜLETI KULTURÁLIS MAGAZIN III 2015 NYÁR

ÓBUDA
a kultúra városa

AQUINCUM
ARANYHEGY
BELSŐ-ÓBUDA
BÉKÁSMEGYER
BÉKÁSMEGYER-ÓFALU
CSILLAGHEGY
CSÚCSHEGY
FILATORIGÁT
HÁRMASHATÁRHEGY
KASZÁSDŰLŐ
MÁTYÁSHEGY
MOCSÁROSDŰLŐ
ÓBUDAI-SZIGET
REMETEHEGY
RÓMAIFÜRDŐ
RÓMAI-PART
SOLYMÁRVÖLGY
TÁBORHEGY
TESTVÉRHEGY
TÖRÖKKŐ
ÚJLAK
ÜRÖMHEGY

„Elmegyek messze, és sohasem találhatsz meg, bármikor keresnél. Pedig egykor keresni fogsz. Majd súgok neked valamit, miért?... Olyan lesz a hajad, mint a sirály szárnya, a kedved, mint a kéményben a szél, a szomorúságod, mint a sír. Mikor keresni kezdel, engem, az ifjúságodat..."

(Krúdy Gyula)

KEDVES OLVASÓ!

Egy emberi sorstörténet, de egy város múltja és jelene is megannyi emlékből, eseményből, emlékezetes pillanatból tevődik össze. Ám, ha mélyebben meg akarjuk ismerni, bizony össze kell gyűjtenünk, és egymás mellé kell helyeznünk e töredékeket, hogy saját személyes megérzéseinken, élményeinken túl szélesebb körű képet alakíthassunk ki a bennünket érdeklő városról, művészetről, emberekről. Az Óbudai Anziksz e kultúrtörténeti szilánkok összegyűjtésében segíti az olvasót, Krúdy idézett szavaival: súg nekünk valamit, amikor keresni kezdünk.

A merítés, Óbuda kétezer éves történetének tükrében bátran nevezhető korlátlannak. Alsó-Pannónia provincia egykori épületeinek romjai, az előásott leletekből leszűrhető kutatói következtetések éppúgy izgalmas alkotórészei településünk történetének, mint a XIII. század második felének királyi székhelye, és az akkori Árpád-házi uralkodók históriája.

A mezővárosi létből az 1873-as városegyesítés meghatározó településén át a századelő iparosításáig, a fejlődés fontos stációit nyomon követve válik láthatóvá mindaz, ami Óbudát valóban megkerülhetetlen tényezővé tette. E lap szerkesztősége persze nem mondhat le félmúltunk rekonstruálása során az akkori idők nagy tanúinak visszaemlékezéseiről sem, így téve újra átélhetővé korábbi évtizedek (fiatalságunk) miliőjét, vitáit, sikereit és veszteségeit.

A korszakhatárok éles elhatárolása helyett a város folyamatos fejlődésének vonala mentén, az ehhez való hozzájárulás epizódjain keresztül érdemes Óbudára tekinteni. Közvetlen környezetünk alakítóinak megszólaltatása által nyerhetünk bepillantást a jelenbe, hisz a kerület meghatározó alakjainak reflektorfénybe állításával egy-egy értékes, figyelemre érdemes helyi ügy is új megvilágításba kerül.

E különlegesnek számító kiadvány komoly szintetizáló feladatra vállalkozott. Irodalom, képzőművészet, helytörténeti leírások, zene és a kultúra legkülönbözőbb ágai fonódnak egymásba, hogy e hasábokon kollázs szerűen váljanak eggyé.

Egy színes, megújulásra kész város lokálpatrióta olvasóközönsége megérdemel egy messzebbre tekintő periodikát. Az Óbudai Anziksz ilyen. Olvassák figyelemmel!

Bús Balázs polgármester

FOTÓ: STEINDL GABRIELLA

TARTALOM

KEDVES OLVASÓ! ... 3
A RÉGMÚLT SZIGETE A PANELRENGETEGBEN ... 6
HALÁL HOTEL ... 10
TASNÁDI JÓZSEF: A FAVÁGÓ HOBBIJA ... 14
UDVAROS DOROTTYA: SZERETEK ITT ÉLNI ... 16
ZEKE GYULA: LELET AZ ÖTVENES ÉVEKBŐL ... 19
MICSODA ÉLET VOLT A RÓMAI-PARTON! ... 20
A MŰ SZÓLÍTJA MEG A GYŰJTŐT! ... 25
PÉNTEK ORSOLYA: ÉVSZÁZADOK A HEGY ÉS A FOLYÓ KÖZÖTT ... 30
AZ ESERNYŐS INFORMÁCIÓT, KULTÚRÁT ÉS KÁVÉT IS KÍNÁL ... 33
„FÉNYSZÜLÉST LEVEZETŐ OPERÁTOR" ... 39
„HOZZA, VIGYE, OLVASSA!" ... 46
A SZENT JOHANNA GIMI TITKA ... 48
MIT KERESETT DÁNIEL ANDRÁS AZ ÁGY ALATT? ... 50
ÓBUDÁN NINCS „TÁTIKA SHOW" ... 53
AZ ÓBUDAI NYÁR NAGYSZERŰ PILLANATAI ... 57
TISZTELET ÉS ELKÖTELEZETTSÉG ... 58
SOK LÁBON ÁLL A NÉPSZERŰSÉGÜNK ... 60
NÉPZENE, BLUES, KERTMOZI ÉS KOLBÁSZOS BUCI ... 62
A RADIO PRO AJÁNLATA A KOBUCI KERTBEN ... 64
...ÉS A SZIGETEN ... 65
A HANGSZEREM MINDIG VELEM NYARAL ... 66
A ZENÉSZEK SOSEM UNATKOZNAK ... 69
ÓBUDAI MECÉNÁS MODELL ... 74
JÓ EMBER, JÓKOR, JÓ HELYEN ... 78
A KÖZÉPKORI ÓBUDA ... 82
EGYSZER VOLT EGY SZÍNHÁZ ... 85
KÜLÖNLEGES ERŐVEL BÍR EZ A HELY ... 88
A DUNÁN AZ EMBER SZABADDÁ VÁLIK ... 91
LELKEKET IS EDZENEK AZ ÓBUDAI FITNESZ PARKBAN ... 94
EGY RÉGI MOTOROS 76 ÉVESEN SEM VÉN MOTOROS ... 97
KISS IMRE: A FRÖCCSTŐL A SPICCIG ... 100
EGY ÓBUDAI ORVOS ÉLETE ... 106
KÖZÖSSÉGI SORS VERSUS EGYÉNI SORS ... 108
ÖRÖK SZERELMÜNK, A SAKK ... 112
SZŐKTETÉS A BRIDZSBEN ... 114
PÉNTEK ORSOLYA: MÁSVILÁG ... 117
KEDVENC ... 118

AJÁNLÓ

HALÁL HOTEL – ŐSBEMUTATÓ AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖRBEN ... 10

„…úgy érzem, nagyon jó helyszín lesz a Társaskör udvara. Korábban láttam itt előadásokat, gondoltam rá, hogy jó lenne egyszer írni ide valamit. Próbáltam kihasználni az adottságokat, írás közben magam elé képzeltem a fákat, a kutat, a tornácos részt."

(EGRESSY ZOLTÁN)

LELET AZ ÖTVENES ÉVEKBŐL ... 19

„A néprajztudomány egyik alaptétele – az tűnik el a leginkább, amiből a maga idejében nagyon sok van – íme, ismét igazolódik."

(ZEKE GYULA)

MICSODA ÉLET VOLT A RÓMAI-PARTON! ... 20

„Itt Belső-Óbudán az utcák mind girbegurbák voltak. A Szőlő utca az Amfiteátrum mellett jött el, és attól a hegy fele eredetileg egy nagy mészégető gödör volt. De az Amfiteátrumot is csak a '30-as években fedezték föl. Anyám mesélte, emlékszik, amikor megtalálták, akkor ott már régen köralakban voltak a házak."

(ERDÉLYI BÉLA)

ÉVSZÁZADOK A HEGY ÉS A FOLYÓ KÖZÖTT ... 30

„…a muskátlis, zöldvendéglős, kisházas, svábmagyarzsidó, macskaköves, sramlizenés, szőlőműves, hangulatos régi Óbuda emlékezete összecsúszik a rosszul fűtött hosszúházakban vagy viskókban lakó gyári munkások, kis cselédek Óbudájával."

(PÉNTEK ORSOLYA)

„FÉNYSZÜLÉST LEVEZETŐ OPERÁTOR" ... 39

„A fotográfia misztériuma mindig vonzott, de amikor ránéztem a gyári fotópapíron látható fényképekre, azt éreztem, valami mást szeretnék produkálni. Valami nekem hiányzott a képekből."

(MINYÓ SZERT KÁROLY)

DANUBIA ZENEKAR – A ZENÉSZEK SOHASEM UNATKOZNAK ... 69

Idén tavasszal az egykori Flórián moziban talált új otthonra az Óbudai Danubia Zenekar. A rangos együttes vezetője, a tehetséges fiatal karmester, Hámori Máté a zenekar terveiről beszél interjúnkban.

A KÖZÉPKORI ÓBUDA ... 82

„Óbuda (eredetileg Buda) az őskor óta lakott település, amely a római időkben is fontos kereskedelmi és kulturális központ volt, Budapest legrégebbi városrésze. A XI. századtól már állhatott egy királyi szálláshely Óbudán, amely királyi, később királynéi központ volt, egészen 1526-ig."

SAKK ÉS BRIDZS ... 112

„Aki nem sakkozik, az nem ismeri meg a harc, a háború egyik legjobb modelljét. Aki nem bridzsezik, az kevésbé lesz felkészült az életben feltétlenül szükséges együttműködésre, és az előre nem látható helyzetekben való eligazodásra. Aki pedig nem sakkozik és nem is bridzsezik, az megbocsáthatatlanul nagyot hibázik!"

(HAJLIK GÁBOR)

ÓBUDAI ANZIKSZ – HARMADIK KERÜLETI KULTURÁLIS MAGAZIN • I. ÉVFOLYAM, I. SZÁM • FELELŐS KIADÓ: **ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER ÖNKORMÁNYZATA** (1033 BUDAPEST, FŐ TÉR 3.) • A KIADÁSÉRT FELEL: **BÚS BALÁZS** • FŐSZERKESZTŐ: **A. HORVÁTH ANDRÁS** • SZERKESZTŐ: **VIG GYÖRGY** • ARCULAT, TÖRDELÉS, NYOMDAI MUNKÁLATOK: **WWW.GALLAIDESIGN.HU** • CÍMLAPFOTÓ: **SZÁSZ MARCELL** • A HÁTLAPON **KONCZ TÍMEA** GRAFIKÁJA • KORREKTÚRA: **KÁDÁR-CSOBOTH JUDIT** • SZERKESZTŐSÉG: ÓBUDAI TÁRSASKÖR (1036 BUDAPEST, KISKORONA UTCA 7.) • E-MAIL: MAGAZIN@OBUDAITARSASKOR.HU • WEB: OBUDAIANZIKSZ.HU • ISSN 2416-1667 • A KIADVÁNY 100%-BAN ÚJRAHASZNOSÍTOTT CYCLUS PRINT PAPÍRRA KÉSZÜLT. • AZ INGYENES, NEGYEDÉVENTE MEGJELENŐ KIADVÁNYT KERESSE A KERÜLETI KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN ÉS RENDEZVÉNYEKEN.

A RÉGMÚLT SZIGETE A PANELRENGETEGBEN

Római villa, középkori udvarház és felvilágosodás korabeli kávézó emlékét őrzik az Óbudai Társaskör falai

Óbuda egyik legszebb épülete, a Krúdy-negyed éke a Társaskör Kiskorona utcai épülete. A XIX. század eleji klasszicista fogadónál méltóbb otthona nem is lehet az itt estéről estére felcsendülő klasszikus koncerteknek, színházi előadásoknak és a többi első vonalas kultúrával szolgáló programnak. Az épület jelenlegi formája az 1818-ban átadott kávéház és fogadó külsejét tükrözi, de a felújítás során kiderült, hogy ez a hely már kétezer éve is a környék központja volt.

FOTÓK: ÓBUDAI TÁRSASKÖR ÉS SZÁSZ MARCELL

Az egykori Koronához és Oroszlánhoz címzett fogadó építését 1816-ban kezdték el Óbuda Mezőváros megbízásából. Két év alatt el is készült a tágas és modern kávéház és fogadó, melyet árendába adva hasznosított a város. A Kiskorona utcai szárnyban kiadó szobák várták a vendégeket. Az épületben a kávéház mellett bálterem és különterem is szolgálta a szórakozást. A Fővárosi Levéltárban ma is őrzik a billiárd asztal, bécsi tükrök és hatszárnyú, zsalus ablakok beszerzéséről szóló korabeli bizonylatokat.

A másik szárnyban szín, istálló és a bérlő lakóháza kapott helyet. Az idő múlásával az épületet többször átépítettek. A legnagyobb átalakításra 1925-ben került sor, amikor már Bródy-féle kávéházként ismerték és szerették az intézményt főváros szerte. Az akkori átalakítás a mai műemlékvédelmi szempontok alapján nem volt igazán szerencsés, ám figyelemre méltó, hogy már 1927-ben központi kazánnal fűtötték az épületet.

„...az egyetlen fennmaradt barokk kőkeretet majdnem szétverte egy lelkes kőműves, aki a felújításban vett részt."

A múlt század húszas éveitől kezdve az egykor tágas belső udvara egyre jobban beépült, és különféle stílustalan toldalékok tüntették el egykori szépségét. Akik a hetvenes években megfordultak az akkori Frankel Leó Művelődési Házban, álmukban sem gondolták volna, milyen csodák rejlenek a lepusztult, zegzugos intézményben. Az épület mai állapotát egy véletlennek köszönheti. A hetvenes évek végén esedékessé vált egy alapos renoválás. Eredetileg hagyományos felújításról volt szó, ám hamar kiderült, hogy ennél sokkal érdekesebb feladat vár az építészekre.

Korompay Katalin építészmérnök nevéhez fűződik a ház régi miliőjének feltámasztása. Akkor is élete egyik legkedvesebb munkájának tartaná ezt a feladatot, ha nem kapta volna meg érte a magyar építészeknek adható legmagasabb elismerést, az Ybl-díjat.

Megbízásuk eredetileg arra szólt, hogy a nagyszabású lakótelep-építések során véletlenül itt maradt régi házat hozzák egy kicsit rendbe. A harmadik kerületi tanács úgy döntött, hogy ne csúfosodjék az új házgyári paloták között ez a kis kopott, ódivatú kultúrház. Kicsit ki kellett volna tatarozni, kifesteni, három válaszfalat áthelyezni, illetve talán még egy ajtót is odébb kellett volna tenni. Ennyi volt az eredeti feladat. Igen ám, de amikor alaposabban megvizsgálták az épületet, kiderült, hogy ennél sokkal szebb feladatra leltek. Szerencsére nem volt nehéz meggyőzni a megbízó szervet a nagyságrendileg nagyobb munka szükségességéről, mivel az akkori Fővárosi Műemlék Felügyelőségen is örömmel támogatták a munkájukat.

– Annak idején két év alatt építették fel, mi 1978-ban kezdtük el restaurálni, és tíz év alatt lettünk készen – emlékszik vissza Korompay Katalin. Az építész elmesélte, hogy amikor vizsgálni kezdték a házat, azonnal szembeötlött, hogy milyen meredek és magas teteje van, ami egyrészt még a késő barokk építészeti stílust követi, másrészt praktikus okai is voltak – hiszen erről könnyebben lecsúszott a hó. Az épület szélessége is sokat elárult: két traktus, plusz a tornác, ami elég komoly kiterjedést jelent. A későbbi hozzáépítések alacsonyabbak voltak, a tető is más volt. Megkönnyítette az eredeti részek azonosítását, hogy csak ott volt boltozat a pincén kívül. Minél tovább nézegették, annál több fontos részletet fedeztek fel. Az utcafronti ablaksor például alapvető fontosságú volt. Ahogy visszabontották a vakolatot, kirajzolódtak az eredeti, régen befalazott ablakívek. Mindössze egyetlen ablaknál maradt fenn sérülés nélkül az eredeti félköríves tetejű barokk kőkeret – igaz, ezt majdnem szétverte egy lelkes kőműves, aki a felújításban vett részt.

Előkerült a boltozatos kapualj is, ami szinte eltűnt a későbbi hozzáépítések során. Amikor nekiláttak kibontani a falakat, legnagyobb meglepetésükre és örömükre egy középkori pincét találtak. Ennek egyik lejárata a mai kávézóból nyílott.

A ház rekonstruálása során párhuzamosan folyt a falfeltárás és a régészeti kutatás. A régészek a földet ásták, az építész a falakat vizsgálta. A statikus fel szerette volna

tárni az alapot, hogy kiderüljön, mihez kell csatlakozni az építkezés során. Ásni kezdtek, keresték az alap alját, így bukkantak rá több mint másfél méter mélyen egy dongaboltozatra. Kiderült, hogy egy XIV–XVI. századi pincét rejt a föld, amelynek falazata vegyes – tégla és kő –, de még ez sem volt a legkorábbi boltozat, találtak egy régebbi részt is.

A pince négy lejárattal rendelkezett. Óbuda a középkorban is szőlővidék volt, a XVIII. századi sváb betelepítés után pedig még inkább megerősödött ez a jelleg. Valószínűleg a XIX. századi építés során látták el a régi pincét egy hordógurító lejárattal.

Előkerült az eredeti, gótikus lejárat is, ami feltehetően az egykori ház tornácáról vezetett a mélybe. Három egyetlen kőből faragott úgynevezett kulcslyuknyílásra is rábukkantak. Ezek teljes mértékben gótikus épületelemek.

A jelenleg kávéházként működő helyiség padlóján egy tábla jelzi, hogy ott is volt egy lejáró. Amikor felfedezték, létrával kellett leereszkedni a meredek folyosóba, ahonnan ferdén vezet egy föld alatti járat egészen a nagyterem alá, ahol egy ódon kút található. Ez eredetileg a kora középkori ház tartozéka volt. Később a házat odébb helyezték, de készítettek egy lejárófülkét, és a föld alatt közelítették meg a kutat.

A régészek természetesen mindent alaposan átvizsgáltak, és levéltári kutatásokat is folytattak. Ekkor bizonyosodott be, hogy a mai Társaskör helyén már a török kor előtt is módos udvarház állt. A korabeli házjegyzékből még azt is meg lehetett állapítani, hogy hívták az egykori gazdát.

Az időutazásnak azonban még itt sem szakadt vége. A nagyterem alatt egy íves falban rábukkantak egy több mint kétezer éves római vízvezeték kőre. Ma is látható a kertben, ebből készült a madáritató.

A másik ókori lelet a kúthoz közeli részről került elő. Egy csodával határos módon egyben maradt faldarabra bukkantak. Valószínűleg egy előkelő római villa szobabelsőjének stukkós, falfestményes részlete került elő. Erről már a középkori ház lakói sem tudhattak, mivel négy méter mélyről került elő. A meghökkentően jó állapotban fennmaradt ókori lelet ma az Aquincumi Múzeumban található.

VIG GYÖRGY

JOBBRA A HELYSZÍNEN FELTÁRT RÓMAI KORI VÍZELVEZETŐ KŐ GULÁCSY-HORVÁTH ZSOLT SZOBRÁSZMŰVÉSZ BRONZ CSOBOGÓJÁVAL

HALÁL HOTEL

Ősbemutató az Óbudai Társaskörben

Őze Áront régi ismerősként köszönti az Óbudai Társaskör törzsközönsége. A színész, rendező tartott itt felolvasó esteket, illetve a Dohnányi Zenekarral több előadásban mutatták be, milyen izgalmas élményt jelent a szépirodalom és a komolyzene találkozása. Énekelt sanzonokat az óbudaiaknak, és itt indult közönséghódító útjára a Gyógyír északi szélre című előadás is. Idén az egyik legsikeresebb fiatal magyar drámaíró, Egressy Zoltán Halál Hotel című darabját rendezi az évszázados épület hangulatos kertjében. Az ősbemutató premierjére július 15-én kerül sor. A rendezővel és a szerzővel az előadás helyszínén beszélgettünk.

ŐZE ÁRON

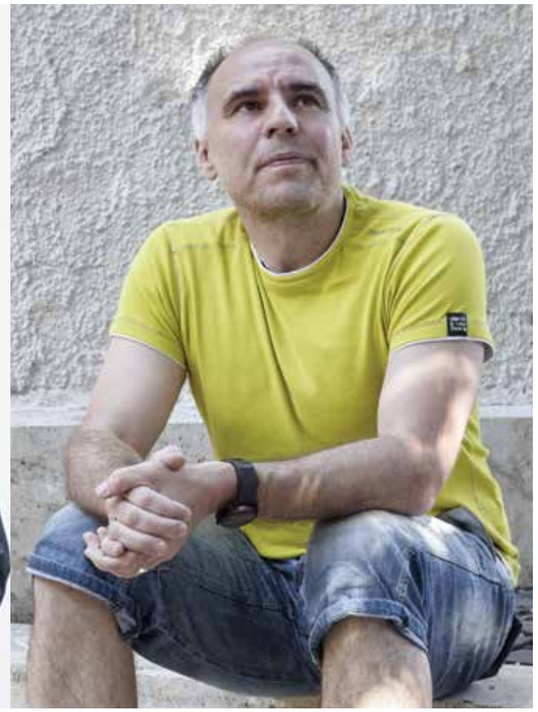

EGRESSY ZOLTÁN

FOTÓK: MÁTÉ BALÁZS ÉS SZÁSZ MARCELL

– Harsányi Mária, a Társaskör vezetője kért fel arra, hogy idén nyáron rendezzek egy krimit a kertbe. A színdarab megírásának ötletével Egressy Zoltánt keresték meg, aki élt a lehetőséggel, és az abszurd abszurdját vetette papírra. – számolt be az ősbemutató létrejöttének első lépéseiről Őze Áron. – Zolival természetesen ismertük már egymást, de közös munkánk eddig még nem volt. Nagyon örültünk egymásnak, két perc alatt egy hullámhosszra kerültünk. Mindketten jól ismerjük a helyszínt, a Társaskör kertjét. Nagyon szeretjük, de azt is tudjuk, milyen kihívást jelent a szabad tér. Szeretnénk, ha mind a tíz előadást el tudnánk játszani az udvaron, de nyilván azt is meg kellett oldanunk, hogy esős időben se kelljen ernyők alatt ülni a nézőknek. Enyvvári Péter díszlet- és látványtervezővel kitaláltuk, hogyan tudjuk bevinni a játékot a nagyterembe, ha túl borús az ég.

A tornác egyik lámpáján van egy gyönyörű galambfészek. Ha ülnek benne lakók, ők lehetnek a Szentlélek galambjai.

– Akár esik, akár nem, riadoznak majd a nézők, mert rengeteg mennydörgés szerepel a darabban – állapította meg a szerző, Egressy Zoltán.

A két művész pár percig jókedvűen elvitatkozgatott azon, kinek az ötlete volt a permanens égzengés mint az előadás hitchcocki eleme, majd Cselényi Nóra jelmezterveire került a szó, akit Őze Áron huszonkettedik századi művésznek tart.

– Színészként már dolgoztam vele, tudom, hogy a darab abszurd világához tökéletesen illenek az ő egészen különleges, időtlen, egyszerre jövőbe mutatóan modern és archaikus munkái. A csapat többi tagja is kiváló – folytatta a rendező. – A két főszerepet Kútvölgyi Erzsébet és Cserna Antal alakítja, bár ebben az előadásban mindenki azonos rangú szerepet játszik. Sikerült megnyernem az előadáshoz Takács Gézát, Horváth Illést, Göttinger Pált, Holecskó Orsolyát, Losonczy Katát, Auksz Évát is. Jómagam is feltűnök egy szösszenetnyi szerepben. Egy fiatal férfit játszom. Ezzel a jelzővel tisztelt meg a szövegkönyvben Egressy Zoltán. Színészként sosem vállalok nagyobb szerepet olyan darabban, ahol én vagyok a rendező. Iglódi István neveltjeként az ő példájából okultam. A Tudós nőket rendezte a Magyar Színház stúdiójában, és ő játszotta az apa szerepét is. Megesett, hogy folyt a próba a színpadon, Pista a nézőtérről instruált, majd

elhangzott egy végszó, és leállt a jelenet. Döbbenten kérdezte: mi a baj? – Semmi, de most te jössz, gyere föl! – hangzott a válasz. Ő ebbe belehalt, rájött, hogy milyen veszélyes ügy kint és bent is lenni. A Halál Hotelben azért vállaltam el mégis egy kis szerepet, mert megtiszteltetésnek érzem, hogy ezekkel a művészekkel egy színpadon állhatok. Nagyképűség nélkül mondhatom, hogy nagyon erős csapatot sikerült összehoznom. Ez most különösen fontos, mert ez a színdarab egy abszurd krimikomédia. A komédia rész pedig csak akkor működik, ha végtelenül komolyan vesszük, nagyon pontosan, fegyelmezetten játszunk. Olyan kollégákat választottam, akik ezt tudják.

– Van még egy szereplő, Göttinger Pali, aki szintén érdekes képlet, hiszen ő volt a főrendezőm a Magyar Színházban. Régi és nagyon jó munkakapcsolat fűz össze minket. Ő rendezte a Gyógyír északi szélre című, azóta is nagy sikerrel játszott előadásunkat. A Fullajtár Andreával színre vitt kétszemélyes darab létrejöttében a Társaskör is meghatározó szerepet vállalt öt évvel ezelőtt. Sokat gondolkodunk, álmodozunk együtt. Amikor egyértelművé vált, hogy a Magyar Színházban véget ért addigi tevékenységünk – tehát ott én már nem igazgatok, ő nem főrendez tovább, gyakran beszélgettünk a folytatásról. Egy sörözés közben éppen erről az előadásról meséltem neki. Amikor megemlítettem a szerzőt, felcsillant a szeme. Kisvártatva közölte, hogy rá is számíthatok színészként. Akasztják a hóhért? – nevettem fel, és természetesen boldogan osztottam rá egy szerepet. Ő a Mo Csing nevű pincér, egy elképesztően fura figura. Nem tévedés azt gondolni, hogy az így összeállt társaság a Magyar Színházból „kiértékmentett" csapatnak tekinthető. Akiről még nem beszéltem: az előadás video technikáját Gábor bátyám kezeli, aki operatőr, vágó, stúdióvezető egy személyben. Így állt össze a „banda", akikkel minden feltétel adott ahhoz, hogy ezzel az előadással, mint akár több nyáron át játszott izgalmas, tartalmas, szórakoztató produkcióval állhassunk a közönség elé. Elsőként természetesen itt az Óbudai Társaskörben.

A darabnak eredetileg a Ravatal Rádió címet szántam – vette át a szót a szerző. – De ez aztán valahogy túl sötétnek, vészjóslónak találtatott, így lett Halál Hotel. Ugye, mennyivel vidámabb? Egyébként pontosabb ez a cím, mert a fő helyszínek, a Ravatal Rádió és az Agatha Christie Restaurant is a Halál Hotelben vannak.

A darabot két novellám alapján írtam az Óbudai Társaskör felkérésére. A Majd kiszellőztetsz című novelláskötetemben jelentek meg, és úgy gondolom, drámai alapanyagként is működhetnek. Sok bennük a verbális humor, ezért különösen kíváncsian várom, hogy élnek meg színpadon, illetve hogy tényleg van-e bennük egy színdarabnyi muníció. Amikor először találkoztam Áronnal, addigra ő már olvasta a novellákat, nagyon tetszettek neki, így kellő önbizalommal láttam a munkának. Minthogy más műfajba kellett átültetnem az alaptörténeteket, szituációkat kellett például teremtenem. Érdekes, jó feladat volt. Ahogy az is, hogy megtaláljam az egyensúlyt, a szöveg abszurditása komolyan vehető legyen. Időnként sajnos azt tapasztalom, humoros darabok színrevitelénél a rendezők és színészek ellenállhatatlan kényszert éreznek arra, hogy még többet tegyenek bele. A végeredmény ilyenkor általában gyenge, tét nélküli hülyéskedés, bohózat lesz a komédiából.

– Nem veszélyes olyan szerzővel dolgozni, aki maga is ott bábáskodik darabja ősbemutatójánál? – szegeztük a kérdést a rendezőnek, ám Őze Áron fölényes magabiztossággal vágta rá: Emiatt én egyáltalán nem izgulok!

– A szöveg elkészülte után az író már csak szurkol – mondta a szerző. – Jönnek a színészek, a rendező, a jelmezek, a díszlet, a zene, megannyi fontos alkotóelem. Én most úgy érzem, nagyon jó helyszín lesz a Társaskör udvara. Próbáltam kihasználni az adottságokat, írás közben magam elé képzeltem a fákat, a kutat, a tornácos részt. Egyetlen nehézség merülhet fel – az esetleges eső. Tehát vigyáznom kellett, csak annyira akartam a kertre kitalálni a darabot, hogy szükség esetén a nagyteremben is működhessen. Az udvaron egyébként adódhatnak egyéb meglepetések is, elképzelhető például, hogy egy-két galamb beszáll az előadásba.

– A galambok már szerepelnek a rendezői koncepciómban, sőt fontos dramaturgiai szerepet szánok nekik – csapott le a végszóra a rendező. – A tornác egyik lámpáján van egy gyönyörű galambfészek. Ha ülnek benne lakók, ők lehetnek a Szentlélek galambjai.

– A feltételeikről azért majd tárgyaljatok velük – figyelmeztette a szerző, de a direktor már túl is lépett a bürokratikus részleteken. Majd leszerződik velük a Társaskör. Nem lehet nehéz, hiszen ingyen fészkelhetnek itt.

VIG GYÖRGY

TASNÁDI JÓZSEF: A FAVÁGÓ HOBBIJA

Emil Cioran öccse (Aurél) idézi fel egy gyerekkori emlékét.
A falubeli favágóról mesél, akinek hobbija az volt, hogy esténként Schopenhauer metafizikai spekulációit olvasta, és a primitív[1] dolgok költőiségén merengett. Érzelmekre még az is képes, aki amúgy nem tud hinni semmiben – gondolta.
Honnan? Merre? A feltűnésből az eltűnésbe?
A születés előtti pillanat azonos a halál utáni pillanattal. Egyik sem az élet része. A lét és a nemlét lehetőségének együttállása talán éppen maga a valóság. A születés és a halál valósága evidencia. A születés és a halál cikluskénti az állandóság részének gondolható. Ugyanakkor az állandóság még nem egészen valóság.
Inkább amolyan valóság képlet, valóság princípium. Ennek ellenére sem születéskor, sem a halál pillanatában nem tudhatom, mire számíthatok.
A valóság méltósága a kiszámíthatatlanságban van.
A kiszámíthatatlanság a természetes. Ez az alapértelmezett. A kiszámíthatatlanság nem meglepő. Ilyen a világ.
Ez a normális[2].
A kiszámíthatatlanság az, amire számíthatok.
Egy kivágott virágzó almafa a lét és a nemlét lehetőségének valósága. Primitív dolog.
Tegyük fel, hogy a halál megszünteti az időt. Egy gyilkos megállítja áldozatának privát idejét. A favágó is gyilkos.
Egy fagyilkos.
Ha egy virágzó almafát kivágok, olyan, mintha hasba rúgnék egy terhes nőt.
A fejjel lefelé fordított, virágban lévő almafa az idő természetellenes, erőszakos kiiktatását jelenti, vagyis a gyilkosságot.
A favágónak a világok mindegyikével van valami – kisebb-nagyobb baja.
Olyan betegségben szenved, amelyet Cioran metafizikus nyugtalanságnak nevez.
Mennyire gondolható primitívnek egy virágzó almafa kivágása?
Mennyire tekinthető lírainak egy kivágott virágzó almafa látványa?
Az érzelmekről elementárisan mesélni alighanem csak a költészet képes.
A vers az érzés megközelítésének története.
A figyelem meséje.
A költészet nem a megismerés lenyomata, hanem a megélésé. A megélés koncentrált idejéé, mely idő alatt az érzelmek konkrét gondolatokká mosódnak tisztára, hogy aztán amolyan érzelem-kőzetté dermedjenek.
Sokáig a kifejezést tekintettem az élet értelmének, a művészet értelmének pedig magát az értelmet gondoltam.
Később rájöttem, hogy nem szabad értelmet keresnem abban, amiben az érzelem dominál, a művészetnek tehát nem értelme, hanem érzelme van.
A művészet értelme maga az érzelem, az érzelem generálás.
Az érzelemben mindig van valami váratlan, valami meglepő és kiszámíthatatlan.
Az a jó benne, hogy anyagtalanságában képes összekötni minket az anyaggal. Az érzelem olyan, mint a gravitáció.
Gravitáció = Vonzás
Vonzás (bizonyos értelemben) = Csábítás
Hawking szerint, ha a gravitáció csak egy kicsivel nagyobb lenne – a tér nem jöhetett volna létre.
A fizikusok ahelyett, hogy örülnének ennek – azt kérdezik: miért is annyira gyenge a gravitáció?
Nekik a keletkezés mikéntje érdekesebb, mint maga a keletkezés.
Newton úgy volt 24 évesen a nyugati világ legnagyobb matematikusa, hogy ezt rajta kívül senki sem tudta.
Pontosabban senki sem tudhatta, ugyanis az arrogáns Newton senkit sem tartott méltónak arra, hogy megossza vele tudását. Úgy gondolta, hogy munkájának publikálása csupán az ismerőseinek számát gyarapítaná, ugyanakkor csökkentené koncentráló képességét.

Szerinte az igazság a csend és a töretlen meditáció együttállásában keresendő és található.
Newtontól azt kérdezték: hogyan sikerült felfedeznie a gravitációt? Inspirált voltam – válaszolta.
Na és mi a gravitáció? – kérdezték tovább. Maga Isten – mondta.
Mennyire nevezhető Isten primitívnek?
A transzcendens – bármit is jelentsen az – nem szükségszerűen köthető ahhoz, amit Istennek nevezünk – bármit is jelentsen az.
És mégis... – végső soron mindenki csak a lényeget, az alap princípiumot, az alap primitivitást szeretné megérteni.
Romantika, szentimentalizmus, lágyság és keménység. Aztán még egy kis romantika.
Ha minden igaz – a csábítás története az édenkertben kezdődött. Az édenkert története maga is csábító.
Az utópia csábítása.
A képzelet, a függetlenség, a bűn csábítása.
A favágó hobbija egy vizuális Rekviem. A munkáé, az elmulasztott, elrontott lehetőségeké, az elvesztett Paradicsomé, a meg nem valósult terveké, a kudarcoké, az ártatlanságé és a naivitásé, az elfeledett gondolatoké, azoké az emlékeké, amelyek olyan távolinak tűnnek, mintha nem is ebben, hanem egy előző életben történtek volna.
A munka mint érzelem portré. A személytelen személyesség.
A konkrét és az ideális én közötti különbség helye.
Ahol a lakk lepörög, és láthatóvá válik az absztrakció, vagy hallhatóvá válik a folyamatos bűntudat zúgása.

(1) Primitív: ősi, eredeti, kezdeti, elmaradott, fejletlen, együgyű, ostoba, műveletlen, legelső, elsődleges, kezdetleges, egyszerű, tökéletlen.

(2) Ian Stewart: angol matematikus - University of Warwick

TASNÁDI JÓZSEF INSTALLÁCIÓJA A TÁRSASKÖR GALÉRIÁBAN (FOTÓ: ROSTA JÓZSEF)

UDVAROS DOROTTYA: SZERETEK ITT ÉLNI

Mögöttem az erdő, előttem a város

Udvaros Dorottyát, a Kossuth-díjas színésznőt több mint tíz éve a véletlen hozta Óbudára, azóta él a kerületben. Az egykori döntést azonban egyáltalán nem bánja, és nem szeretne elköltözni innen. Élvezi szűkebb lakókörnyezete nyugalmát, miközben „karnyújtásnyira" lüktet, pezseg a főváros.

FOTÓ: SZÁSZ MARCELL

– Egy időben az ötödik kerületben laktunk, a Nemzeti Bankkal szemben lévő játszótérre jártunk, ahonnan a barátaimmal beszökdöstünk a bankba páternoszterezni, és a ma már nem létező lerobbant, svábbogaras bérház, ahol laktunk, nekem csodálatosnak tűnt. Igazi városi kislány voltam. Kamasz koromban a szüleim Budára költöztek. Úgy éreztem, belehalok, mert azt gondoltam, sehol nem lehet élni, kizárólag csak a belvárosban. Aztán amikor már gyerekem lett, rájöttem, hogy nem az autók között szeretném tolni a babakocsit, és az volt az eltökélt szándékom, hogy a fiam olyan helyen nőjön fel, ahol nyugodtan kiszaladhat a kertbe, nem kell aggódnom a forgalom miatt, és közelről élvezheti a természetet.

Az óbudai hegyoldal így került képbe, először csak béreltem itt egy házrészt, majd két év múlva vettem meg a mostani házunkat. A vágyam teljesült. Hogy mi fogott meg? Mögöttünk az erdő, előttünk a város, csodálatos a környezet, a környékbeliek, a szomszédok, a közeli kisbolt családias hangulata, a közvetlenség és egymásra figyelés, a közösségi lét, amelyben az ember oldottan él, és amely a kisvárosiasság illúzióját, illetve a faluélményt adta. Én ezt imádom! Szeretem, ha beszédbe elegyedünk a szomszéddal, amikor megkínál a frissen szedett cseresznyével, ha a boltban megkérdezik tőlem, nem felejtettem-e el valamit, és megrendelhetem a húsvéti sonkát. Szeretem, hogy közel van a gyógyszertár, a posta, a piac, hogy az életem egy belátható térben zajlik. Pedig nem sokat éltem vidéken, csak a főiskola elvégzése után, amikor Szolnokra szerződtem.

Viszont amikor Óbudára költöztünk, azonnal jól éreztem magam, így nem volt kérdés, hogy a közelben eladóvá vált házat megveszem-e vagy sem. Emlékszem, akkoriban, ha leesett a hó, a Kiscelli Múzeum melletti hegyoldalban egészen a Bécsi útig szánkóztunk a fiammal. Csodálatos volt! De itt nemcsak szánkózni, hanem sétálni, kirándulni is lehet, hiszen csak egy kis ösvényen kell felmennem ahhoz a csodálatos erdei úthoz, ahol rengetegen futnak, sétálnak, és aki akar, akár Solymárig elmehet. A vizslánk amúgy is nagy mozgásigényű, vele sokat kirándulunk a hegyen, de gyakran előfordul, hogy kimegyek vele a Római-partra, hogy a Dunát is élvezhessük.

A művésznőnek egyébként jelenleg négy kutyája van. Volt két cicája is, de ők végül elhagyták a kutyauralta kertet, ami ugyan nem nagy, de így is sok munkát követel ahhoz, hogy szép legyen. A kutyusokon kívül telente a madarak állandó vendégei a háznak.

– A forgalom egyre csak nőtt az elmúlt években, mert tudják, hogy itt kapnak enni, én pedig nem győzök gyönyörködni bennük. Vettem egy madárhatározót is, hogy kiismerjem magam a különböző fajták között – meséli Udvaros Dorottya, aki Belső-Óbudát is jól ismeri. A Zichy-kastély udvarában több nyáron keresztül játszotta az Esztergomi Várszínház és az Óbudai Nyár közös produkciójában, Lope de Vega A kertész kutyája című vígjátékban a főszerepet. Néhány évvel később az Óbudai Társaskörben találkozhattunk vele A szív hídjai című Orlai-produkcióban. Torokszorító hitelességgel mutatta meg a házasság szürke hétköznapjaiba belefásult háziasszony, Francesca négy, lángolóan boldog napját és vívódását: mer-e új életet kezdeni egy új férfi mellett a szebb élet reményében.

„Emlékszem, akkoriban, ha leesett a hó, a Kiscelli Múzeum melletti hegyoldalban egészen a Bécsi útig szánkóztunk a fiammal. Csodálatos volt!"

Ha éppen nem játszik, a színésznő kikapcsolódni is szeret Óbudán. Gyakori és lelkes látogatója a Kobuci kertnek és Óbuda Napján a koncerteknek. Ha van ideje, kilátogat a Fő téri rendezvényekre, szeret nézelődni az adventi vásárban. Az pedig külön büszkeséggel és örömmel tölti el, hogy édesapja, az idén 90. életévét betöltött Udvaros Béla rendező is szívesen látott vendége Óbudának.

– Édesapám, aki a mai napig aktív, és lenyűgöző energiával él, már többedszerre volt vendége a Krúdy-negyedben található Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumnak, ahol egy Babits irodalmi esttel emlékezett meg a Költészet Napjáról. Azt ígérte, jövőre Kosztolányit hozza el az irodalom kedvelőinek. Az est után természetesen egy közeli vendéglőbe mentünk, mert Óbudán ez is kihagyhatatlan.

F. NAGY ÁGNES

FOTÓ: OLÁH GERGELY MÁTÉ

ZEKE GYULA: LELET AZ ÖTVENES ÉVEKBŐL

A fekete autó bőrkabátos utasai bizonyára már nem csöngetnének be értem, s vinnének magukkal több éves kirándulásra, ha közölném Önökkel, melyik óbudai ház kapualjában tekinthetik meg ezt a táblát. Mai lakói – és a tábla! – védelmében mégsem teszem meg, pedig dicséretet érdemelnek állhatatukért. A néprajztudomány egyik alaptétele – az tűnik el a leginkább, amiből a maga idejében nagyon sok van – íme, ismét igazolódik. Az itt olvasható tábla ugyanis az ötvenes évek elején minden államosított bérházra kikerült, s ott is maradt hosszú éveken át. Ám hiába volt így látható csak a fővárosban ezerszám belőlük, a hetvenes évekre igen megritkultak, a rendszerváltás után pedig szinte eltűntek Budapestről. Magam az ittenin túl egyetlen zuglói házról tudok, amelynek a falán ugyancsak ott áll még. A feliratot nem könnyű kibetűzni, az üveg alól kikopik lassan a tábla kék festékrétege, amelyet valami mintanyomatra fújtak, s ennek elvétele után vált olvashatóvá a szöveg, ha helyesen rekonstruálom a korabeli technikát. Így szól tehát:

EZT A HÁZAT
A BÉRLŐK SZOCIALISTA
MEGŐRZÉSRE ÁTVETTÉK

A közlés középvonalas szimmetriája a helyenkénti kopások ellenére is jól kivehető. A tábla bal felső szegletében afféle mottóként egy intelem is áll, ez valóban már csak nagyítóval olvasható:

OTTHONOD VÉDELME, BÉKÉD VÉDELME.

Ritka, roppant ritka, hogy a történelem ilyen formában a szemünk előtt maradjon. Bérházaink falai a ma is tízezerszám látható lövés- és repesznyomokkal felfoghatók ugyan a múlt beszédes üzenő-felületeiként, arculatuk, stílusuk pedig bő szóra bírható a korról, amelyben épültek, ám ez áttételes üzenet, nem szólal meg magától és nem mindenkinek. A mi táblánk mondandója – látszólag legalábbis – könnyen megfejthető, hiszen magyarul, nyomtatott nagybetűkkel írták, s olvasni végtére régi kerületünkben hét éves kortól fölfelé (majdnem) mindenki tud.

Ám vajon értjük-e tényleg, amit látunk? Tudjuk-e még, hogy a magángazdaság főbb szektorait már 1949-ben kisajátító bolsevista hatalom azért államosította csak 1951 és 1952 során Budapest bérházait, hogy előtte a háztulajdonosokkal – a „háziurakkal" – saját költségükre rendbe hozassa őket? Tudjuk-e azután, hogy a bérházak e bérlők általi szocialista átvétele megfosztotta ugyan magántulajdonától a háziurat, ám korántsem tette tulajdonossá a bérlőket, akik a fönti „megőrzés" mellett onnantól a kerületi tanácsnak, vagyis az államnak tartoztak lakbérfizetéssel? Tudjuk-e végül, hogy a sokak által valóban gyűlölt háziúr többé sosem került ugyanabba a helyzetbe, hogy a bérlőit kizsákmányolja, ad absurdum kilakoltassa, ám evvel egyidejűleg az a kötelem sem terhelte többé, hogy a bérházát kifesse, felújítsa, s karban, egyszóval lakható állapotban tartsa? S emlékezünk-e még, hogy az állam – legendás vállalatán, az IKV-n (Ingatlan Kezelő Vállalat) keresztül – magára vállalta ugyan e kötelmeket, ám csak vonakodva, a lakhatóság még épp elfogadható határáig teljesítette őket, minek következtében a rendszerváltás éveire Budapest úgy nézett ki, mint valami történelmi lelenc, amelyet a nevelőszülei visszavittek Fótra?

Nos, ha mindezekre nem emlékeznénk, avagy a fiatalabb nemzedékek kései születésük okán nem is emlékezhetnek már, azt jól tudják mégis és újra csak, hogy otthonuk kapitalista megőrzése sem könnyű feladat. A háziurak ugyan nem jöttek, s talán többé soha nem is jönnek vissza, a vakolat és a festék viszont továbbra sem akarnak föltelepedni a falakra, a törött-rothadt csövek-ereszek és a födémek sem cserélődnek ki maguktól a szeretett-gyűlölt pénz ösztönzése nélkül, házmesterek sincsenek többé, hogy kora reggel elsöpörjék a szemetet, s még a panelek hőszigetelése – Jaj, mi lesz itt, ha égni fog egyszer az a sok hungarocell! – sem valósulhatna meg a mérsékelten kedvelt EU pénze nélkül.

Íme, ennyi mindenről beszél nekünk ma is foszló betűivel ez a tábla.

MICSODA ÉLET VOLT A RÓMAI-PARTON!

Beszélgetés Erdélyi Béla lokálpatriótával

Erdélyi Béla családja évszázadok óta él Óbudán. Igazi lokálpatrióta, aki itt járt általános iskolába, gimnáziumba, azóta is itt él, és meg sem fordul a fejében, hogy elköltözhetne. Vitorlásversenyző, edző, versenyrendező, a balatoni vitorlásélet egyik lelke. Tevékenysége több versenygeneráció számára példaértékű. Rengeteg mindenre emlékszik a régi Óbudáról, arról az időszakról, amikor még hangulatos kisváros volt, amikor még utcabálok voltak a Szőlő vagy a Tímár utcában.

FOTÓK: ASSAY PÉTER

Mióta él Óbudán?

Mióta megszülettem. A szüleim, a nagyszüleim és a nagyszüleim nagyszülei is óbudaiak voltak.

A család hogy került ide?

Nem tudom. Amikor textilgyárak és a hajógyár alakultak, behoztak német melósokat is. Az egyik dédnagyapám hajógyárban dolgozott, a másik dédnagyapámnak pedig zöldséges boltja volt a Lajos utcában. Az ő fia az újpesti hajógyárban volt gőzgépszerelő. Az apám családja textiles volt, a Goldbergerben dolgoztak, és a lányom is textiles lett. Mi a Szőlő utcában laktunk, és a diploma után húztam a körzővel a térképen egy kb. 1 km-es sugarú kört, ebben benne volt a Szilikátipari Központi Tervező és Kutató Intézet, ott álltam munkába. Gépészmérnökként terveztem ott mindenfélét, az ország összes cementgyárához tartozó kőbányákba gépeket, gépsorokat.

Hova járt iskolába?

A Fényes Adolf utcai iskolába. Sokszor voltunk ünnepségeken a mai Társaskörben, a Kiskorona utcában, ami akkor Frankel Leó Művelődési Ház volt. Volt még egy hely, a Goli kultúrház. Nagyon jó énektanárunk volt, Gerendai Károly. (Rákérdeztem, hogy a „szigetes" Gerendai rokona-e, de nem is hallott róla.) Ez a Gerendei nagyon sok darabot betanított, többek között a Háry Jánost. Az előadásra eljött Kodály Zoltán is, óriási amerikai autóval, és azt mondta, hogy ebből az előadásból az Operaház is sokat tanulhatna. Lehet, hogy csak udvariasságból mondta, de számomra akkor is nagy élmény volt, hogy láttam Kodályt közelről.
Általános iskola után az Árpád Gimnáziumba jártam 1962-től 66-ig. Akkor kezdték elbontani a régi Óbudát.

Hogy nézett ki a bontás előtti Óbuda?

Nagyon hangulatos volt.

A mostani megmaradt részletek alapján…

Itt Belső-Óbudán az utcák mind girbegurbák voltak. A Szőlő utca az Amfiteátrum mellett jött el, és attól a hegy felé eredetileg egy marha nagy mészégető gödör volt. De az Amfiteátrumot is csak a 1930-as években fedezték föl. Anyám mesélte, emlékszik, amikor megtalálták, akkor ott már régen köralakban voltak a házak.
A '30-as évek végén, a '40-es évek elején, a háborúig, sőt még a háború alatt is épültek a ma is modernnek számító bérházak. A régi Óbuda a Szőlő utcától a Duna felé esett. Az Újlaki piac mellett áll a Fapados nevű söröző. Ott ma is sok, régi Óbudát ábrázoló fotó, illetve egy régi térkép is látható az 1800-as évek végéről. Azokról kiderül, hogy csak az Ürömi utcában volt egy sorház a Szépvölgyi út egyik oldalán, a másik oldala bánya volt. A Bécsi útnak is csak egy részén álltak házak, a Lajos utca és a Duna között pedig egy nagy malom volt.
A nagyszüleim halálukig – 100 éves volt a nagyapám, sőt már el is múlt – a Bokor utcában laktak, egy régi házban. Ezek a lakások borzasztó rossz állapotban voltak. Kő és szigetelés nélküli vályogfalak, kint volt az udvaron a vízcsap, kint a klotyó – már ahol volt –, a csatornát is csak később csinálták meg. De hangulatos és szép volt.
Nagyon jól emlékszem mindenre: a Lajos utcában járt a busz, előtte meg a villamos, ami a Fő téren kanyarodott vissza. A Szentendrei úton, a Miklós utca után már csak gyárak voltak. Ecetgyár, selyemkikészítő stb. Viszonylag kis területen mindenki ismert mindenkit.

„Régen zongoráztam. Az Árpád Gimnáziumban csináltunk egy dobosnak titulált sráccal, Homonnai Zsomborral egy duót. Elneveztük magunkat Liversingnek."

Faluként, kisvárosként működött?

Igen, de amikor bontani kezdték, az Üllői úton már elkészült egy lakótelep, Újpalotán épült a másik, tehát akinek a házát itt lebontották, ott kapott kiutalást. Amikor pedig itt épültek a lakótelepek, mások jöttek ide. Olyan volt, mint egy kitelepítés, de azt gondolom, hogy tudatosság nem volt ebben, inkább kényszer.

Hová jártak szórakozni annak idején?

Régen zongoráztam. Az Árpád Gimnáziumban csináltunk egy dobosnak titulált sráccal, Homonnai Zsomborral egy duót. Aztán egy idő után gondolkodtunk, hogy kellene valamilyen nevet választani. Elneveztük magunkat Liversingnek. Én aztán hamar kiváltam, egyrészt a vitorlázás miatt, meg a zongorára nem volt már szükség, mert jött három gitáros… A Zsombi még maradt.

Ezek szerint a Liversing együttes egyik alapítója?

Tény, hogy mi találtuk ki a nevet.

Mit jelent a név?

Semmit. Olyan, mint ahogy angolul énekeltünk, hanta. Aztán a Zsombit is kirúgták. Hogy hova jártunk? Az Amfiteátrum Duna felőli oldalán volt a Lindmayer, a Bécsi úton meg a Schlosser. Ez bezárt sajnos, pedig hangulatos hely volt, még egy-két évvel ezelőtt is. Amikor a Hajógyárba jártunk dolgozni az iskolából – mert a hét egy napján a gimnazistáknak dolgozniuk is kellett –, akkor a Szőlőkert utcai talponállót látogattuk. Nagyon jó kocsma volt a Kenyeres utcában is, amit most Kisbuda Gyöngyének hívnak, aztán voltak még kisebb büfék.

Hova mentek a fiatalok, ha nem kocsmába?

A mozi volt a legfontosabb szórakozás, hiszen nem volt tévé, bár az 1960-as, római olimpiát már láttam a szomszédban. Természetes volt, hogy akinek van tévéje, az beenged mindenkit a házból. A Szőlő utcában mellettünk állt egy városi ház, egy háztömbnyi, a közepén egy óriási udvarral. Ott nyaranta szabadtéri esztrád műsorok mentek, Kazal László meg zenekarok léptek fel. Ha előadás volt, mindenki vitte a székét. Nagy utcai bálélet is zajlott nyáron. Forgalom nem volt, nyugodtan kinn lehetett bulizni a Szőlő utcában meg a Tímár utcában. Eszembe jut, hogy a Szőlő utcában velünk srégen szemben egy kovácsműhely volt, ahol lovakat patkoltak. 1953-ban tiltották ki a lovakat az Árpád hídon belüli területről. Korábban az Amfiteátrumig álltak reggel sorban a lovas kocsik patkolásra várva, mint ma egy benzinkútnál, ezért sok lószar volt az utcán és rengeteg légy. Az emberek örültek, amikor kitiltották a lovakat. Frint Imre, a kovács aztán utánfutókat kezdett gyártani.
És emlékszem egy páncélszekrény-javító kis műhelyre a Tímár utcában, Gelléri Andor Endre anyja vezette az üzemet. Az Eső utcában laktak, minden reggel ment, kinyitotta a műhelyt, és jöttek a melósok.
Nem messze volt az Óbuda Mozi. Oda jártunk az Árpád Gimnáziumból az ünnepségekre. Azt is bezárták már régen, pedig nagyon szerettem. Egyszer megyek arra, és látom, ki van írva, hogy Yehudi Menuhin vezényel. Yehudi Menuhin dirigálta a próbateremben az akkor alakult Budapesti Fesztiválzenekart. Ennek már harminc éve. Nagyszerű dolog volt, hogy a világ leghíresebb hegedűse itt, az Óbuda Moziban, a mi háztömbünkben dirigál.

Kijártak a Római-partra?

Nem hiszik el a mostaniak, hogy ott micsoda élet volt! Akinek nem volt csónakja, az olyan volt, mintha most nem lenne mobiltelefonja. Mint az autópályán, úgy mentek három sorban a kielboatok a Szentendrei-szigetre. Ott sóderes a part, kilométereken keresztül nem akadt egy csónaknyi üres hely sem.
A Római-parton a csónakházakban meg olyan élet volt! Most semmihez nem tudom hasonlítani. Mindenkinek volt kabinja. Nekünk is volt kabinunk és csónakunk is. Rengetegen kiköltöztek ezekbe a 2x2 méteres kis fülkékbe, és onnan jártak munkába. A mienkben is volt egy vaságy mindenféle célra. Oda lehetett érni egy pillanat alatt akár HÉV-vel, akár busszal.
Mint ahogy a Hármashatárhegyet is pillanatok alatt el lehetett érni busszal vagy gyalog. Ahogy a Római-parton óriási evezős élet, úgy a Hármashatárhegyen óriási repülőélet zajlott. Ha egészségileg alkalmas voltál, csak fölmentél és jelentkeztél a szakosztályvezetőnél, hogy szeretnél vitorlázó repülni. A kilövőpályáknak ma is megvannak még a nyomai. Betonból készültek, amin deszka volt bezsírozva meg egy horog. Sok ember, mint egy csúzlit, meghúzta hátrafele a repülőt, aztán elengedték, ezzel kilőtték a lejtőn. Mostanában a sárkányrepülők gyakorolnak a Csúcshegy felőli részen. Élt a '30-as években egy Rotter Lajos nevű ember, aki mérnök lévén, tervezett magának egy vitorlázó repülőgépet. Nem tudom, mi volt a gép neve, Karakán vagy ilyesmi, és avval ért el világcsúcsot időtartam repülésben a Csúcshegy felett. A cserkészek tüzet gyújtottak a Hármashatárhegyen, és 24 órát tudott ott körözni. Azóta sem dőlt meg az időbeli rekordja.

„..a Szőlő utcában velünk srégen szemben egy kovácsműhely volt, ahol lovakat patkoltak. 1953-ban tiltották ki a lovakat az Árpád hídon belüli területről. Addig az Amfiteátrumig álltak reggel sorban a lovas kocsik patkolásra várva, mint ma egy benzinkútnál.”

Amikor ez a nagy evezős meg vízi élet folyt, akkor még tiszta volt a Duna?

Hogy tiszta-e? Harmincöt éve mindig elmegyünk az edző kollégákkal október első hetében valamelyik folyóra. A legtisztább folyó a Duna. Ha jön föntről az ember, és Szobbal szemben megáll, most is kristálytiszta a víz, szinte le lehet látni az aljára. Dömösnél kezd zavarosodni a beleeresztett szennyvíz miatt. Pakstól kezdve lefele már megint nyugodtan lehet fürdeni benne. Nagyon jó a Duna, de nincs kihasználva. Pontosabban nem úgy, mint ahogy kéne.

Hogy kéne?

Hogy nagyobb élet legyen a parton. Érdekes, a dunai települések a folyó felé fordulnak, tehát szeretik a vizet. A Tiszánál a falvak vége ér a folyóhoz, ott félnek tőle

az emberek. Én végighajóztam a Dunán kétszer. Felhoztunk a Balatonról egy 31-es vitorlást, itt raktuk vízre az újpesti öbölben, és lehajóztunk végig a Dunán árboc nélkül. A Duna deltában, Galac kikötőjében állítottuk fel az árbocot, és onnan már vitorláztunk.

Hogy jött a vitorlázás az életébe?

Anyám a Fehérvári úton dolgozott a kábelgyárban. A gyárnak volt Balatonszepezden egy üdülője stranddal. Ott működött a vitorlás szakosztályuk, volt öt kalóz

meg később egy sztár, azaz csillaghajó. Egy nagyon ügyes kikötőmester, Fazekas Gyuri bácsi maga köré gyűjtötte a gyerekeket, saját munkáját megkönnyítve. Az anyámat kirúgták 1954–55-ben a kábelgyárból, de addigra annyira megszerették Szepezdet, hogy ott béreltünk minden nyáron egy házat. Akkor kerültem abba a társaságba, akikkel a strandon éltünk. Reggel ki kellett merni a vizet a kalózokból, majd fölszerelni, és ha valamelyik üdülő vitorlázni akart, akkor megvitorláztattuk. Amikor nem akadt utas, kimehettünk a vízre a saját szórakoztatásunkra. Az öt kalóz egész nyáron folyamatosan ment. Egy srác, Gosztonyi András, nagyon jó vitorlázó, nálam legalább tíz évvel idősebb, 1959-ben már készült a '60-as olimpiára. Kapott egy német gyártmányú csillaghajót. Mondtam neki, András, vigyél át a másik strandra – kilenc éves lehettem –, és nagyon nagy élmény volt. Az apámat addig kérleltem, hogy levitt a klubba, ahol a Gosztonyi is vitorlázott. Az volt a későbbi Spartacus. A fater kollégája, egy anyagbeszerző, Dolesch Iván volt a főnök. Neki mondta az apám, hogy a gyereke szeretne vitorlázni. Én addigra a Fazekas Gyuri bácsi kikötőmestertől tulajdonképpen mindent megtanultam. Onnantól Földváron vitorláztam, először kalózoztam három évet, majd 1966-ban megkaptam azt a bizonyos olimpiára vásárolt csillaghajót. Azzal már versenyeztem. Az volt a célom, hogy kijussak az olimpiára. Meg is volt rá a sanszom, de mégsem sikerült. Akkor már mérnök voltam és dolgoztam. Amikor felajánlották, hogy legyek a balatonföldvári vitorlástelep vezetője, először jól meghánytam-vetettem, majd azt mondtam: jobb, mint rajztáblánál görnyedni. A versenyzést 1977-ben abbahagytam, azóta a telepet vezetem. Edzőként négy olimpiai felkészülésen vettem részt. Egyszer nem engedtek ki, 1984-ben, de 1980-ban kint voltam, 1992-ben Tenke Tiborral mentem Barcelonába, 1996-ban Harangi Csabával Atlantába.

1980-ban lettek harmadikok a Detre testvérek repülő hollandi hajóosztályban.

Igen, én is részt vettem a felkészülésükben. Ez volt a vitorlás pályafutásom legnagyobb sikere edzőként.

A. HORVÁTH ANDRÁS

A MŰ SZÓLÍTJA MEG A GYŰJTŐT!

Interjú Skonda Máriával és Völgyi Miklóssal

A Kórház utcában nagyszabású szabadtéri kiállítás nyílt Óbudai mozaik címmel, mely egész nyáron látható. A tárlat egy válogatást mutat be a Völgyi-Skonda gyűjtemény Óbudához, illetve a vízhez köthető darabjaiból. Ebből az alkalomból csillaghegyi otthonukban beszélgettünk a házaspárral.

FOTÓ: KOCSIS LÁSZLÓ ZOLTÁN

Mindkettőjük életében a család fontos tényező volt abban, hogy gyűjtővé váljanak. Van-e olyan személy, akinek a szerepe meghatározó volt?

VM Nagypapa mai szóval vállalkozó volt: vendéglős, ingatlanos, szállodás. Abban az időszakban hagyatékok felvásárlásával, rendezésével is foglalkozott, és ezáltal kerültek műtárgyak, köztük számos festmény és grafika váci otthonunkba.

„Egyetlen mű sincs, amit csak azért vettünk meg, mert ajánlották nekünk."

SM A képzőművészet, iparművészet és gyűjtés jelen volt gyerekkorom környezetében. Főként az apai nagymama az, aki ebben példát mutatott. Temesváron gyönyörű óragyűjteménye volt, erről nagyon sokat mesélt. A Teleki téri régiségpiacra többször elvitt. Én voltam a legkisebb unokája. El voltam bűvölve a tárgyaktól és a hozzájuk fűződő történetektől.

Olvastam, hogy az első vásárlás alkalmával Miklós megbántódott, mert nem kérte ki a véleményét egy képcsarnoki pasztell kiválasztása alkalmával. Azóta mindig megbeszélik, ki mit vesz?

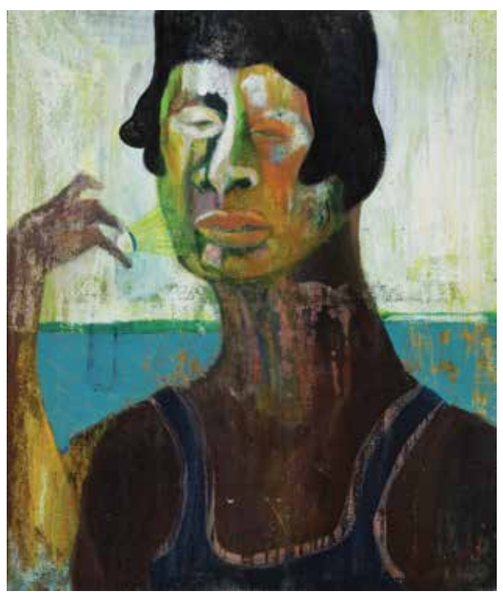

KIRÁLY GÁBOR: TOLLASLABDA

SM Az úgy volt, hogy együtt elhatároztunk, ha egyszer lesz „szabad" pénzünk, veszünk egy eredeti műalkotást, festményt. Én ezt megtörtem azzal, hogy egy tiszai nyaralás után beleszerettem két akvarellbe, és megvettem azokat. Ő pedig felhúzta az orrát… Azóta én szinte mindig kikérem a véleményét, ő viszont gyakran kalandozik egyedül az újabb és újabb alkotások irányába.

VM Ma már szinte mindent megosztunk egymással. Csinálok tervet arról, hogy milyen képeket láttam, és melyek hogyan illeszthetők be a gyűjteménybe. A nagyobb beszerzéseknél mindenképpen egyeztetünk. A kortársaknál ezt a megállapodást gyakran megtöröm.

Miben különbözik a gyűjtési koncepciójuk?

VM Szerintem egyforma, és az ízlésünk is nagyon hasonló. Az új irányok inkább nálam „pattannak" ki. Ha egy kiállításon látok egy munkát, és nagyon megfog, akkor körvonalazódhat egy lehetséges új irány.

SM Miklós talán „vadászóbb", mint a férfiak általában. Én jobban fontolgatom az újabb „pozíció" nyitását.

VM A gyűjtemény mára már letisztult. Egy gyűjteményépítésnek általában három nagy szakasza van. Az elsőben szinte mindent megvesz az ember, mert tetszik, a második szakaszban kialakulnak a gyűjtemény fő irányai, a törzsanyag, de már tudatos válogatással, vásárlásokkal, most meg inkább tisztul, koncentrálódik, egyre jobban kirajzolódik a gyűjtemény profilja.

A Skonda Mária–Völgyi Miklós műgyűjtő házaspár Csillaghegyen él. Mindketten mérnök-közgazdászok. Skonda Mária a közép-kelet-európai régióban jelenlevő osztrák–német pénzintézeteknél töltött be felsővezetői pozíciót, a Volksbank bankfiókjaiban 250 kortárs kiállítást szervezett, 2009-ben elnyerte a Gundel Művészeti Díjat a „Művészeti Manager" kategóriában, mely elismerést a kultúra-mecenatúra mint üzleti kommunikációs eszköz területén elért sikereiért kapta. Jelenleg mint gazdasági tanácsadó, vállalati mentor, coach segíti a felsővezetők munkáját. Völgyi Miklós, a MÁV Cargo egykori kereskedelmi igazgatója jelenleg a NIF Zrt. vasútfejlesztés igazgatója.

BREZNAY PÁL: SAKK 1.

SM Sokat beszélgetünk művészekkel, művészettörténészekkel, galériatulajdonosokkal és más gyűjtőkkel. Nyitottak vagyunk véleményekre, mások felfedezéseire, tapasztalataira. Örömmel vesszük, ha felhívják figyelmünket művészekre, művekre, de soha nem hagyatkoztunk tanácsadókra gyűjteményünk építésénél. Egyetlen mű sincs, amit csak azért vettünk meg, mert ajánlották nekünk. Ha tudunk vele azonosulni, ha beleillik az elképzelésünkbe, akkor bekerül a gyűjteményünkbe.

VM A mű szólítja meg a gyűjtőt!

A tematikus gyűjtés közös döntés? Együtt találják ki a témaköröket?

VM A témakiírások közös döntések voltak, tudatosan társadalmi és környezeti szempontból érdekes témákat fogalmaztunk meg. A gyűjtemény rendezése szempontjából a tematikák utólag alakulnak, nem a tematikák szerint gyűjtünk. Amikor albumba kellett rendezni a műveket, akkor kezdtünk témacsoportokat kialakítani. A kiállításokat együtt tervezzük, és választjuk ki a kiállítandó műveket – többkörös válogatás alapján.

SM Ilyenkor lehetnek viták, de ezek inspiráló, izgalmas beszélgetések.

Apropó, tematika! Honnan ered a vízhez való kötődés? A Kórház utcában, a Fő tér közelében májusban kiállított anyag közös eleme a víz, ahogy Feledy Balázs is megfogalmazta a kiállításhoz kapcsolódó prospektusban.

VM Én Vácott, a Duna-parti sétányon álló házunkba születtem. Gyakran üldögéltem a házunk ablakában olvasgatva és a vizet csodálva.

SM A szüleim akkor vették meg a balatoni nyaralót, amikor születtem. A járással szinte egy időben tanultam meg úszni. A víz szeretete is összeköt minket Miklóssal. Első közös beruházásunk egy túrakenu volt. Se lakásunk, se bútorunk nem lévén legalább kirándulni tudtuk vinni kicsi fiunkat.

MARKOVICS GÁBOR: SZARVASSÁ VÁLT FIÚ

Mióta élnek Csillaghegyen?

VM Közel húsz éve élünk itt. Fontos számomra az a miliő, ami Csillaghegyre jellemző, a falu vagy inkább üdülőhely jelleg a városban. Ugyanolyan lokálpatriótának érzem magam, mintha ide születtem volna. Mi tudatosan akartunk ideköltözni a közös életünk kezdetétől. Először csak egy kabinunk volt egy csónakházban…

SM Szempont volt, hogy ne kelljen kocsiba ülni, ha le akarunk menni a Dunához, váljon a folyó a mindennapjaink részévé.

VM Az egyetemi évek alatt sokat jártunk ki Óbudára barátainkkal étterembe, vendéglőbe és az akkor még eredeti állapotukban meglévő kiskocsmákba.

Miért érzik fontosnak, hogy több magángyűjteményt bemutató kiállítás valósuljon meg?

VM A műgyűjtő megveszi a műtárgyat, és ezzel automatikusan elzárja a „köz" elől. A kortárs művészek jó esetben évenként csak egy-két kiállításon tudnak bemutatkozni. A közgyűjteményeknek nincs pénzük a vásárlásra, a kortárs művészek széles körének bemutatására. A teljes

RADÁK ESZTER: MÓLÓN

spektrum a magángyűjteményekben rejtőzik, ezért lehetőséget kellene teremteni a műgyűjtőknek gyűjteményeik minél szélesebb körű bemutatására.

Mit jelent számukra egy saját kiállítás? Milyen plusz tapasztalatokat nyújt?

VM Egy kiállítás megszervezése, egy album kiadása sokszor nagyobb élmény, mint a mű megszerzése. Az ember úgy van vele, mint a családi albummal. Megveszek egy képet, elteszem, és jön egy kiürülés. Lefotózok egy családi eseményt, de elteszem a fényképeket. Aztán tíz év múlva, egy családi albumot nézegetve szeretjük felidézni az emlékeket. A műalkotásokkal is így van ez. Az albumba rendezve áttekintést kapunk a művekről, tudatosulnak az irányok, az értékek.

SM Amikor válogatjuk az anyagot, szerkesztjük a könyvet, újraéljük azt a pillanatot, amikor először találkoztunk a művel, a művésszel, és azt is, amikor végül megvettük a képet. Ilyenkor sokkal jobban elmélyülünk, megismerjük a munkát, sokkal közelebb kerülünk hozzá. Az én nagy álmom, hogy be tudjam mutatni a felsővezetőknek, hogy az igazi kultúratámogatás a vállalati kultúra fejlődését vonja maga után, és ez számszerűsíthető. Jó lenne előadásokat, képzéseket, konferenciákat szervezni a témában.

Van-e következő kiállítási terv?

VM Júniusban az Óbudai Nyár programsorozat keretén belül a San Marco Galériában Radák Eszter, Regős István, Markovics Gábor és Király Gábor gyűjteményünkben szereplő munkáiból rendezünk kiállítást. Novemberben a Szent József Házban, Békásmegyer-Ófaluban mutatjuk be a következő tematikus kiállítást, amely egy válogatás lesz a szakrális témájú munkákból, ehhez szeretnénk albumot is megjelentetni. Terveink között szerepel egy tárlat megvalósítása és album megjelentetése a gyűjteményünk teljes Óbudához kötődő anyagából is.

TENK DÓRA

Új szakaszt jelentett a gyűjtemény életében, hogy a házaspár témakiírásokkal szólította meg a kortárs képzőművészeket. 2011-ben a Kogart Házban, majd a MODEM-ben is kiállításra került a Magyar fürdőélet című tematikus válogatásuk. Ezt követte 2012-ben a Ki a szabadba! válogatás Virág Judit galériájában, és 2013-ban a Példakép című válogatás a Barabás Villában. A kiállításokhoz tematikus albumokat jelentetett meg a gyűjtő házaspár.

TELEPI KÁROLY: ÓBUDAI TÉGLAGYÁR

MŰTÁRGYFOTÓK: SULYOK MIKLÓS

REGŐS ISTVÁN: ÓBUDA

PÉNTEK ORSOLYA: ÉVSZÁZADOK A HEGY ÉS A FOLYÓ KÖZÖTT

1. rész: Óbuda Krúdy Gyula és Gelléri Andor Endre tükrében

Óbudán több ezer év hagyománya épül egymásra a római kortól a Kádár-kor hagyatékáig, szó szerint és átvitt értelemben is: az aquincumi romok mellett nyolcvanas évekbeli panelházak emelkednek, a kerület pedig éppúgy magáénak vallja a Herkules-villát itt hagyók örökségét, mint a braunhaxlerekét, a gyáros Goldbergerét és a panelkorszakét. De vajon biztos minden úgy volt, ahogy a köztudatban él? Hogy menekült meg a helyi lakosság a török elől? Milyen ember volt Zichy Péter gróf? Vajon Krúdy és Gelléri Andor Endre Óbudája ugyanaz az Óbuda? És biztos, hogy akkora tragédia volt a panelépítés? Várostörténeti sorozatunkban olyan kérdésekre is keressük a választ, amelyeket nem szoktak feltenni.

FOTÓK: FORTEPAN.HU

Annak, aki lassan akar belemerülni a városrész történetébe, gyalog érdemes Óbudára érnie. Körülbelül a Lukács fürdőtől kell elindulni, hogy láthatóan lassan változzon a városká. Azt mondják, a Lukács környéke Buda egyik szíve. Sok van neki. Ott van a Vár, a Rózsadomb, a Sas-hegy, a Margit körút környéke, a Móricz a Gombával, a Feneketlen-tó vagy akár Kelenföld – innen, Óbudáról néha úgy tűnik, Buda voltaképp nem tudja eldönteni, hogy micsoda. Leginkább talán egy központ nélküli világnézet, amely Pestről érthető meg igazán. Onnan jobban látszik az a sok Buda. A Márai-Buda, a Kosztolányi-Buda meg Ottlik: Buda.

Az Óbudára vezető Buda-szakasz a Lukácstól a Császárig, esetleg a Frankel Leó úti zsinagógáig tart. Egy 1935-ös, a Nyugatban megjelent városrajz szerint akkoriban a Császár fürdőtől – ma Császár-Komjádi Sportuszoda – számolták Óbudát. Attól a fürdőtől, amelyben egykor oly sokszor áztatta ki magából az éjszakát Krúdy Gyula. Ha már a fürdő sem segített rajta, a legendák szerint le-lepihent a Császár Hotel 100-as számú szobájában, amelyet fenntartottak neki.

„Óbuda: tér és levegő, ezért tud nehezen élni máshol még az is, aki itteni panel lakója."

A Császárnál már érződik, hogy kifelé megyünk. Ritkul a budasűrűség, hogy lassan átadja a helyét a köztességnek valahol a Zsigmond tér és a Kolosy tér között, ahol érezhetően egy másik városrész kezdődik.

A Kolosy tér közigazgatásilag Óbuda határa, de Óbudáról nézve épp csak Újlak kezdete. Idegen territórium, ahová óbudai ember nyolcvan vagy száz éve is legfeljebb vásárolni vagy ügyeit intézni ment, mint ahogy ma is még. Mostanában mű-romantikus, ká-európai patyomkingiccs, a rendszerváltás körüli időszak kicsinyes álmainak groteszk maradványa, alóla kilóg a betonlóláb. Annál, ahogy Újlakkal elbántak az 1990-es évek elején, még a lakótelep is jobb: ott a Kádár-korban megszokott slendriánság miatt, szinte véletlenül, még mindig több maradt meg az egykori hangulatból a betonházak között.

Valahol az Amfiteátrum magasságában, szinte váratlanul aztán tényleg Óbudára érünk.

A Zápor utca vagy a Szőlő utca elején kinyílik a városi táj. Óbuda: tér és levegő, ezért tud nehezen élni máshol még az is, aki itteni panel lakója. Sehol sem ilyen hatalmas ugyanis az ég, sehol sincs ilyen rálátás a hegyre, sehol sem kanyarog ilyen kézközelben a természetes árterű Duna, sehol sem ekkora a lélek tere, sehol sem ekkora a szem által befogható távlat Budapesten belül.

De hol is kezdődik pontosan ez a városrész? Nem véletlenül hívták a mai Nagyszombat utcát egykor Határ útnak: ez választotta el Újlakot, Neustiftet Óbudától, Altofentől, mint ahogy ma is még.

A Szőlő utca és a Zápor utca bevezető szakasza a kis utcákkal – Viador, Kenyeres, Selmeci, Föld, Solymár, Beszterce és a többi – véletlenül itt felejtett régi Óbuda-darab új pótlásokkal. Keveredik itt a Krúdy-világ az ötvenes-hatvanas évek pragmatizmusával és napjaink minimalizmusával: a belső udvaros régi házak mellett a hatvanas években, még a háború előtti építésziskola által tervezett társasházak mellett itt-ott feltűnnek a XX–XXI. század fordulójának leginkább semmilyen épületei is.

Azok, akik siratják a „magyar Grinzinget", itt mégis megszimatolhatnak valamit a régi Óbuda, vagy ahogy Krúdy nevezte, az Ódonságok városának hangulatából.

Igaz, az a régi Óbuda nem egészen olyan volt, mint amilyennek ennyi idő távlatából, a mesék messzeségéből tűnik.

Olyan is volt. Hiszen nincs okunk rá, hogy ne higgyünk Krúdynak, aki három évig élt itt.

De nincs okunk arra sem, hogy ne higgyünk Gelléri Andor Endrének, aki megmutatja a Krúdynál tündéri külváros téglagyár környéki szegényeinek mindennapjait.

Így lehetséges, hogy a muskátlis, zöldvendéglős, kisházas, sváb-magyar-zsidó, macskaköves, sramlizenés, szőlőműves, hangulatos régi Óbuda emlékezete összecsúszik a rosszul fűtött hosszúházakban vagy viskókban lakó gyári munkások, kis cselédek Óbudájával. Az ember csak úgy tud emlékezni arra, amit nem ismerhetett, ahogy a mesélők emlékeznek. Meg kell hát hallgatni részrehajlás nélkül az összeset.

Krúdynál Szellő Szilvia kopog végig harminckét másik lánnyal egy délelőtt a Kiscelli utcán. Szoknyájuk alá bemotoz a szél, és a római korból az utcasarkon itt ragadt férfifő arra inti őket, szerető nélkül holnaptól ne mutatkozzanak, míg az álmos városkára a templomtorony nagybajszú óramutatója vigyáz. A csöndes kis házak szobáinak asztalain csipke, a szekrények tetején

birsbefőtt, a nyári udvarokon ecetfa árnyékol, míg télen a jégvirágos ablakú vendéglők asztalán forró a leves.

Gelléri mást mutat. Nála a földre köpi a vért a mosómester a dohogó gőzben, és a varázsló nem segít a tébécés munkásasszonyon. Tüdőbeteg és éhes a felnőtt, a gyerek. A szegények viskói bűzösen állnak a mocsár mellett. A Szentlélek térnél halott csecsemő ereszkedik le dobozban a cselédszoba ablakán: megfojtotta az anyja azon nyomban, ahogy kijött. Maga is alig él meg, az apa munkanélküli.

Krúdy a görbe, kövezetlen Szőlőkert utcán egymásnak simuló szerelmeseket nézi, vagy a Duna-parton nyugodtan legelésző kecskéket. Azt az Óbudát, ahol, „ha az a száradásra kiakasztott néhány fehérnemű nem lebegett volna a dunai szélben a veteményeskertek sövényén, azt lehetett volna hinni, hogy innen minden lakó elköltözött." A fecskéket látja, mert errefelé „minden fecskepárnak megvan a maga házszáma", azt a városkát látja, ahol a fecskéknél korábban már csak a Szentlélek téri zárda apácái kelnek, akik messze elnéznek reggelente, talán a hegy felé.

Gellérinél Óbuda utcái közül „négyből kettő szűk, és árnyékkal van beszőve; dohos színű, mint a pincék... kettő pedig fényes és villogó, mint az éles kard." A munkások hitelbe isszák a pálinkát a pipafüsttől ködös gyári kantinban, részeg asszony kezében koppan az üres pohár a pulton, és verekedés után a téglaszárítókon túl a „vaksi bányaúton" távozik az idetévedt vándor. Az óbudai tájat kémények csipkézik az agyagbánya és a gyár közt, ahol a drótvezetéken „dermedten lógnak a vascsillék", mert a gyár áll, és „se szén, se munka, se ennivaló harmadik hónapja".

Krúdynál az óbudaiak motoszkálnak, bandukolnak, nekifeszülnek az örökké a hegy felől fújó szélnek. A szél és a hegy megmaradt, a gyárak romokban, a mesterek kimérik a mozdulatot, a kocsmárosok szűk messzellyel a bort, a lányok szökkennek és trilláznak. Gellérinél az óbudaiak köhögnek, vánszorognak, vagy dühükben óriás munkásként, mint az Uitz-plakáton, a fejük fölé emelik a szerszámot, magasra, hogy lesújtsanak erre a rohadt életre.

Kétféle Óbuda létezett hát egy időben a panel-Óbuda előtt: egy, amit siratni szoktak azok, akik Krúdyval emlékeznek, és egy másik, amelyre a legtöbben nem emlékeznek. Talán nemcsak azért, mert nem olvasták Gellérit.

Az az Óbuda pedig, amelyet ily módon makacsul, ám megbocsáthatóan „Krúdy Óbudájaként" őriz a szépítő emlékezet, viszonylag új képződmény volt a végtelen időben. ▥

AZ ESERNYŐS INFORMÁCIÓT, KULTÚRÁT ÉS KÁVÉT IS KÍNÁL

Beszélgetés Békefi Annával

A harmadik kerületben hihetetlenül gazdag, színes és sokrétű kulturális kínálat kényezteti az itt élőket és a vendégeket. Óbuda-Békásmegyer joggal lehet büszke fesztiváljaira, rendezvényeire, olyan kiváló kulturális intézményeire, mint a Kiscelli Múzeum, a Zichy-kastély múzeumai vagy az Óbudai Társaskör. A magas színvonalú munka bizonyítéka az is, hogy 2012-óta minden évben óbudai közgyűjtemény kapta az Év Múzeuma-díjat. Elsőként az Aquincumi Múzeum, 2013-ban a Goldberger Textilipari Gyűjtemény, 2014-ben a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum nyerte el a rangos elismerést. A dúsgazdag kínálatban tavaly szeptembertől a saját programjairól is jól ismert Esernyős – Óbudai Kulturális, Turisztikai és Információs Pont segíti eligazodni az érdeklődőket. Békefi Anna, az Esernyős ügyvezetője mutatja be az intézményt.

Az Esernyős első látásra olyan, mint egy klasszikus bisztró, ahol kiválóan lehet ejtőzni, enni-inni, de a felszín mögött ennél jóval több rejlik. Az intézmény alapvetően kulturális, turisztikai és információs pont, amely tavaly év vége óta önálló nonprofit kft.-ként működik. Éppen annak érdekében, hogy ez az információs pont ne valamiféle száraz, „lelketlen" ügyfélszolgálati iroda legyen, hanem valódi közösségi térré váljék, nyílt meg a kávézó és a kamaraterem, amely folyamatosan változó programokkal áll a vendégek rendelkezésére.

– Idén januárban kezdődött meg ez az új időszámítás, ami azért is egy nagy fordulópont az életünkben, mert akkor nyílt meg a kávézót kiegészítő kamaraterem, ahol 40–50 fő tud helyet foglalni a különböző programok során – kezdi az Esernyős történetét Békefi Anna, az intézmény vezetője.

– Amint belép az ember az Esernyősbe, a közösségi tér tengelyében azonnal az információs pultot látja meg. Ott olyan ingyenes, elvihető prospektusokat, kiadványokat találnak a betérők, amelyek a kerület életéről szólnak. Többségük kulturális programokat ajánl, de közszolgálati jellegű kiadványok, információk is akadnak közöttük. Nagyon sikeres az együttműködés a kerületi intézményekkel. A múzeumok, művelődési házak ismertetői mellett megtalálhatók újságok, az önkormányzat közleményei vagy a civil szervezetek programjai is. Helyet kapnak a nemes célok érdekében indított adománygyűjtésekről szóló információk, a kerületi nagyrendezvények, a helyi sportélettel kapcsolatos események plakátjai, szórólapjai is.

FOTÓK: SZÁSZ MARCELL

Az Esernyős kávézó részének belső fala is információs felület, ahová kivetítjük a programokat, illetve érdekes, látványos prezentációval kapcsolódunk a tematikus heteinkhez.
Elérhető itt továbbá az Óbudai Turisztikai Egyesület kis kiadványsorozata a kerület kulturális és sportturisztikai értékeiről. Az egyik leporello, amely egy óbudai történelmi sétán kalauzolja végig a látogatókat, a külföldiek nagy örömére angol nyelven is elérhető. Ebben az irányban is szeretnénk tovább fejlődni a Turisztikai Egyesülettel, mivel nagyon sok külföldi turista tér be hozzánk. A Fő térre mindenki eljut, aki Óbudán kirándul, hiszen olyan nemzetközi hírű gyűjtemények találhatóak a szomszédságunkban, mint a Vasarely Múzeum, a Varga Imre Gyűjtemény, a Kassák Múzeum és az Óbudai Múzeum. Az erre sétálók szívesen megpihennek a kávézóban vagy a hangulatos teraszon, aztán beljebb jönnek, és ismerkedni kezdenek kulturális ajánlatainkkal.
Az intézmények közötti együttműködéshez hozzátartozik a múzeumi shop is, ahol óbudai múzeumok könyveit, kiadványait, emléktárgyait árusítjuk. Nagyon szép és igényes a kínálatunk óbudai helytörténeti művekből, melyek közül több elérhető idegen nyelven is; ezeket szívesen viszik magukkal a vendégek. Terveink között szerepel, hogy a múzeumi kiadványokon túl különleges óbudai emléktárgyakat is találjanak itt a kirándulók.
Az információs pultunkban természetesen nemcsak a szórólapok, plakátok segítik az eligazodást, hanem a kollégáink is igyekeznek minden kérdésre választ adni a kerülettel kapcsolatban. Munkatársaink nagyszerűen beszélnek különféle idegen nyelveket, amire szintén nagy hangsúlyt fektetünk. Az információs pultban jegyiroda is működik. Az alapötlet, hogy az óbudai kulturális intézményekben zajló programok belépőit áruljuk, tovább bővült, így egyre több fővárosi, illetve az ország más városaiban megrendezett kulturális programra lehet koncert-, múzeumi, fesztivál- és színházi belépőt vásárolni.

Óbudára menni jó. Ülünk az Esernyős termében, Kreatív Írás tanfolyamon, és mintha lenne felettünk egy esernyő. Mintha esernyő lenne felettünk a teljes égbolt. Kevesebbel nem érjük be, mert alkotni akarunk. Bármi áron! Mi, ügyintézők, építészek, muzeológusok, gimnazisták, háztartásbeliek, tanárok, bokszbajnokok, mérnökemberek, agysebészek, a társadalom közkatonái és altisztjei csak azért is célba vesszük a valóságot, kifordítjuk sarkaiból, kicsit összerázzuk, meghintjük hidakkal, folyókkal, mozgólépcsőkkel, imádkozó sáskákkal, világháborús rohamsisakokkal, friss eperrel, megkóstoljuk, bólintunk, hogy finom, és már mehet is... Mehet a papírra. A világhálóra. Nem változtuk meg a világot, de hipp-hopp, újraalkottuk. Egy árnyalatnyival vidámabbra vagy szomorúbbra vagy pikánsabbra. Itt, az esernyő alatt. Kívül a zuhogó időn.

LACKFI JÁNOS, JÓZSEF ATTILA- ÉS PRIMA PRIMISSIMA-DÍJAS ÍRÓ, KÖLTŐ

A VENDÉGLÁTÁS

– Az Esernyősben egy meghitt méretű helyen, ám nagyon kompakt módon működik egy kis kávézópult, és emellett van saját konyhánk, sőt saját séfünk is. Naponta friss déli menüvel várjuk a vendégeket, amivel nemcsak a turistákat, hanem a környékbelieket, errefelé dolgozókat is be tudjuk csalogatni. Gyakran fordul elő, hogy valaki csak ebédelni tér be, ám itt értesül egy őt érdeklő kulturális eseményről. A menü is különleges, mivel ezen a téren is igyekszünk összekapcsolni a kultúrát és a gasztronómiát.

„Kulturális benzinkút színes választékkal, az óbudai Fő tér miliőjének tökéletesen megfelelő atmoszférájában, jó zenékkel és programokkal. Mondhatom, bármikor érdemes betérni egy kávéra vagy egy pohár borra. Nem mellesleg egy finom ebéd menüre is."

HLAVÁCS JÓZSEF, AZ ESERNYŐS TÖRZSVENDÉGE

A költészet napjára készülve például egy héten át a nagy magyar költőink kedvenceiből válogathattak vendégeink. Április végén, a testvérvárosok világnapjához kapcsolódva szintén tematikus hetet szerveztünk. Óbuda testvérvárosainak gasztronómiai kedvenceit lehetett végigkóstolni. Kassa ürügyén a felvidéki konyha, Csík-

szereda kapcsán az erdélyi finomságok jelentek meg, az ínyenc vándorút a németeken át egészen a holland, olasz ízekig vezetett. Lengyel napokat is tartottunk a lengyel-magyar barátság emlékére. Akkor több napon keresztül lengyel specialitásokkal készült a séfünk. Ezt is nagyon szeretik a lakosok, sokan épp ilyenkor szereznek tudomást a testvérvárosainkról, a kerület határokon átívelő kapcsolatairól.

„Gyakran fordul elő, hogy valaki csak ebédelni tér be, ám itt értesül egy őt érdeklő kulturális eseményről."

AZ ÉPÜLET

– Jelenleg két helyiségünk van. Az egyik a 2014 szeptemberében megnyitott közösségi, kávézó és információs tér. Közvetlenül a Fő térről nyílik a főbejáratunk, ami természetesen akadálymentes, mindenki számára könnyen igénybe vehető. Idén januárban mindez kibővült a kamaraterem mel. Ennek van egy független, önálló bejárata is a Laktanya utca felől, egy szép műemlék épületből. Mivel a kamaratermet ki is lehet bérelni, akár tanfolyamra, születésnapra, családi rendezvényre, esküvő utáni koccintásra is, ezért jó, hogy egymástól függetlenül is tudjuk használni a két helyiséget. Többnyire azonban saját rendezvények zajlanak a kamarateremben is, hiszen rengeteg programot kínálunk az Esernyősben.

A KULTURÁLIS KÍNÁLAT

– A kávézó tere két rendszeres programnak ad otthont. Az egyik az Esernyős LIVE, mely során havonta egyszer ingyenesen lehet minőségi élő dzsesszzenét hallgatni. Szintén havonta egyszer a Bországjáró nevű rendezvény helyszíne is a kávézó. Ilyenkor – ahogy ezt a név is mutatja – termőterületenként, borvidékenként ismerhetjük meg az országot. Minden alkalmat szakavatott sommelier-k vezetnek egy-egy neves borász vagy a meghívott pincészet képviselőjének társaságában. Ez egy két-két és félórás, nagyon kellemes program, ahol a borok mellé ízletes kísérő falatokat is fogyaszthatunk. Az általában hatsoros borkóstoló mellett komoly ismeretanyagot is hallhatunk, és számos érdekességet az adott borok kapcsán.

FOTÓ: ANTAL ISTVÁN

„Miért szeretek az Esernyősbe járni? Előadásaim során itt a művészetek iránt érdeklődő, nyitott közönség fogad, belelapozhatok a kedvenc újságaimba és folyóirataimba, és végül, de nem utolsó sorban az ide betérőket a vendéglátók mindig barátságos fogadtatásban részesítik."

LUDMANN MIHÁLY MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ, FESTŐMŰVÉSZ,
A STÍLUSTEREMTŐ GÉNIUSZOK CÍMŰ SOROZAT ELŐADÓJA

A rendezvények többségét a kamarateremben tartjuk. Ezek közül egyik büszkeségünk a Példakép(p) sorozat, amit a Kairosz Könyvkiadóval közösen indítottunk útjára. Az volt a célkitűzésünk, hogy hónapról hónapra meghívhassunk egy olyan előadót, olyan jeles személyiséget, aki életútjával, munkásságával, emberi magatartásával példát mutathat mindnyájunknak. A tematika a Kairosz Könyviadó Magyarnak lenni című sorozatán alapul. Többek között vendégünk volt Juhász Árpád, a neves geológus, a Kóborló farkas című könyv szerzője is. Amikor felhívtuk, hogy vállalja-e a felkérést, éppen a Holland Antillákon hajózott. Járt itt nálunk Petrás Mária is, akit népművészként, iparművészként, illetve népdalénekesként is sokan ismernek. Csodálatos csángó népviseletben érkezett, majd mesélt és énekelt is nekünk. Májusban Pitti Katalint láttuk vendégül, júniusban pedig Entz Géza művészettörténészt.

Szintén havi sorozatot indítottunk az Aquincumi Múzeummal együttműködésben Óbuda több ezer éves történelméről. A színvonalat garantálja, hogy a múzeum régészei, osztályvezetői tartják a kivételesen izgalmas előadásokat. Áprilisban az őskorral kezdték, májustól augusztusig a település római korszakáról mesélnek szakértő előadóink.

Kétheti sorozataink közül az egyik legnépszerűbb az Esernyős Filmklub. Az estek háziasszonya Baróti Éva újságíró, dokumentumfilmes. A filmklubok indító alkalmát mindig megünnepeljük egy jeles meghívottal, illetve

„Elsősorban a Fő tér ragadott el, és örömmel nyugtáztam, hogy egy újabb üde színfolttal lett gazdagabb, amire már nagyon nagy szüksége volt Óbudának. A kiváló, sokoldalú személyzet igazán beleillik a hely miliőjébe, ami ötvözi a múltat és a jövőt. Elég csak a napi menüre gondolni, ami szinte egyedülálló a városban. A programok minden igényt és minden korosztályt kielégítenek. Az Esernyős hozzájárul a lokálpatriotizmusom további megerősödéséhez."

PORNÓI SZABOLCS SOMMELIER,
A BORSZÁGJÁRÓ CÍMŰ PROGRAMSOROZAT VISSZATÉRŐ SZAKÉRTŐJE

némi finomsággal. A hatvanas évek nagy magyar filmjeivel, alkotóival kezdtünk, az első alkalomra eljött hozzánk Makk Károly is. A koreai filmek kapcsán a Koreai Intézetből jöttek vendégek. Május végén zártuk a harmadik tematikus sorozatot, amely a francia újhullám kiemelkedő alkotásaiból szemezgetett. A nyári szünet előtt zenés filmekkel köszönünk el az első évad végén, vetítésre kerül például az Egy nehéz nap éjszakája és a Mamma Mia.
A filmklub váltótársa a Stílusteremtő Géniuszok címet viselő, szintén kéthetenként jelentkező művészettörténeti sorozat Ludmann Mihály művészettörténész, festő vezetésével. Nagy öröm és megtiszteltetés, hogy ilyen hatalmas tudású előadót sikerült Óbudára csábítani. Mint a sorozat címe is mutatja, olyan művészóriásokat emel ki az egyetemes művészettörténetből, akik fordulópontot hoztak a műfajukba. Idén a festő géniuszok munkásságán haladunk végig, Rembrandtól Caravaggión keresztül az impresszionistákig. A magyar zsenik közül Szinyei Merse Pál és Rippl-Rónai József is szerepeltek már. A tavaszi sorozatban Vincent van Gogh és Paul Gauguin volt soron, június elején pedig Csók István következik. Mivel idén Csók István emlékévet ünnepelünk, az ő életműve különösen aktuális téma.
Nagyon izgalmas program Lackfi János József Attila-díjas költő, író, műfordító kreatív írás tanfolyama is. Hónapról hónapra lelkes társaság verődik össze, elképzelhető, hogy a jövőben akár kéthetente is sor kerülhet rá.

„Híres esernyőelvesztő vagyok. Ezt viszont megtartom!”
SZŐKE SZANDRA ÉNEKESNŐ, AZ ESERNYŐS VENDÉGE

TOVÁBB BŐVÜL A HELY

– Egyre gyakrabban fordul elő, hogy a programok olyan sok érdeklődőt vonzanak, ami már a jelenlegi befogadóképességünk határait feszegeti. Ezért is örülünk annak, hogy a Fő tér 2. szám alatti épület belső udvarából nyíló, 150 négyzetméteres termet bevonhatjuk a működésbe. Ez a fővárosi tulajdonú helyiség régen könyvtár volt, de hosszú ideje üresen áll. Terveink szerint a megszépült térben egy rangos kortárs művészeti galériát alakítunk ki. Szeptember végére tervezzük a megnyitót, ezért a nyári hónapok alatt szükség lesz egy kis átalakításra, hogy az Esernyős jelenlegi tereivel szervesen egybeépülő helyszínt hozzunk létre.

„Az Esernyős egyéni, bensőséges hangulata előadóként is különleges élmény. Óbuda szívében mintha egy másik városba csöppennék...”
GYÉMÁNT BÁLINT GITÁRMŰVÉSZ, AZ ESERNYŐS LIVE FELLÉPŐJE

MÁR A BABÁK IS TÖRZSVENDÉGEK

– Délelőttönként a kismamák, a kisgyerekes családok, a várandósok számára szervezünk programokat. A kismamazumbán például kerületi védőnők vigyáznak a csemetékre, míg az anyukák egy kicsit megmozgatják magukat. A legkisebbek számára angol nyelvű zenei bölcsis foglalkozásokat tartunk, de van még nálunk csecsemőmasszázs, diafilmklub, gyermek alkotóklub művésztanárokkal. Megejtően bájos hellyé válik az Esernyős, amikor a gyermekprogramok miatt megtelik a kamaraterem gyönyörű kisgyerekekkel. Ilyenkor előkerülnek a vidám, színes babzsákok, egy hatalmas, puha szőnyeg, és valódi gyerekparadicsommá válik a terem.

MIÉNK ITT A TÉR

– A Fő tér közepén látható egy kedves kis épület, az egykori gázfogadó. Nemsokára ez az ipari emlék is új funkciót nyer, kioszk jelleggel működtetjük majd. Lesz ott is fagyi, kávé, szendvics, levendulás fröccs, éppen amilyen szezon van. Körülötte asztalok, székek, minden, ami a megpihenéshez, egy jó beszélgetéshez kell. Biztos, hogy nagyon hangulatos lesz, és ez is segít abban, hogy még pezsgőbb legyen az élet Óbuda főterén.

VIG GYÖRGY

„FÉNYSZÜLÉST LEVEZETŐ OPERÁTOR”

Minyó Szert Károly fotográfiai táblaképeiről mesél

Serdülésem tájékán, a hetvenes években észlelhető volt a fényképezés újabb reneszánsza (Niépce, Daguerre és a számomra legfontosabb, William Henry Fox Talbot 1830 környéki indulása óta már a sokadik…). Apám is megvette a maga Zorki gépét, és kattintgatott szorgosan. Az ifjúkori rajzolás és festés mellett engem is megérintett ez a csodálatos médium. Érettségi után fotográfiai tanulmányokba kezdtem, 18 éves koromban megvettem életem első Praktica Nova fényképezőgépét… ezzel a kocka el volt vetve!

FOTÓ: HAMARITS ZSOLT

A FOTOGRÁFIA MISZTÉRIUMA

A kész fotók mindig lenyűgöztek, ám bizonyos idő elteltével, ha ránéztem a gyári fotópapíron látott fényképekre, a tökéletességérzet addigi harmóniája mellett hiányérzetem is támadt. A látott és tanult tételek igazolták számomra, hogy a fotográfia szuverén műfaj, fantasztikus alkotásokkal és alkotókkal. Fejlődésem egy pontján érdekelni kezdett, miből is készül a fotó, egyáltalán mi az a fényérzékeny anyag? Mitől lesz az, miért és hogyan van tovább? Kezdetektől idegenkedtem a hagyományos értelemben vett fotográfia anyagtalanságától, alkotótól elidegenített megjelenítése taszított, ezzel egyidejűleg elkezdett munkálni bennem az igény egy sajátosan festői, fotográfiai képalkotás létrehozására, majd ennek a teremtő gesztusnak kiállításmegnyitón, közönség előtt történő dramatizált bemutatására a fénykerékpáros performanszaimban.

ÖRÖK ESERNYŐSÖK, NAPON VAGY CSENDES ESŐBEN, ÉS A NÉZŐK

TORNYOK KARCOLJÁK AZ EGET

TEREMTŐ MŰHELY

Elérkeztem tehát a mai napig használt technikához, egyfajta teremtő gesztusig, teremtésmisztériumig, ami óriási vonzerőt gyakorol rám. Gondoljunk bele, milyen gazdag az alkotás dramaturgiája! Ha elkészítek egy fotót, a munkám nem ér véget az exponálással, hanem folytatódik a műhelyben, ahol a negatívból humanizált formában lesz kép, manuális, kézműves eljárások segítségével. Kiválasztom az anyagot, ami majd a képet hordozza, csiszolom, alapozom, majd megöntöm emulzióval a felületet, és várok, amíg kikristályosodik, azaz fényérzékennyé válik. Innen haladok tovább a bonyolult technológiai sorrendnek megfelelően. Átvilágítom a setét kamarában a negatívot, beteszem a papírt az előhívóba, majd a teremtés csendjében várakozom… még néhány másodperc…. és, mint egy ősrobbanás, megérkezik a kép, látszólag a semmiből. A fejem, a szemem és a kezem munkája nyomán így végül előidéződik a műtárgy, az egyedi fotográfiai táblakép. Ezek a képek fotográfia alapú képzőművészeti munkák, amelyek mixed media – magyar fordításban vegyes technika – eljárással készülnek, de ezt a kifejezést nem érzem pontosnak.

„Fényszülést levezető operátor” – mondotta rólam Kincses Károly igen találóan egy kiállításmegnyitómon.

ÓBUDA-SOROZAT

Az A38 hajón működő K. Petrys Galéria régi tagja, 15 éve kiállítója vagyok. Az A38 hajó galériájában állítottam ki a Hajó sorozatomat is. Ezt a kiállítást látta Bús Balázs – akiről akkor még nem tudtam, hogy polgármester –, és szimpatizált a képanyag stílusával. Felkért, hogy dolgozzak ki hasonló felfogásban egy Óbuda változatot is, majd ezt látva megrendelte a sorozatot.

Folyamatosan és gyorsan változó, integráns korunkban engem a statikus kompozíciók érdekelnek, nem készítek cselekményes, vagyis riport jellegű fotográfiákat, nem illusztrálok koncept gondolatokat. Nagyon izgatnak az olyan egymásra épített képi rétegek, mint itt a földön a századról századra egymásra rétegződő kultúrák. Óbuda csodás példája ennek, ami a munka folyamán mindvégig nagyon inspirált.

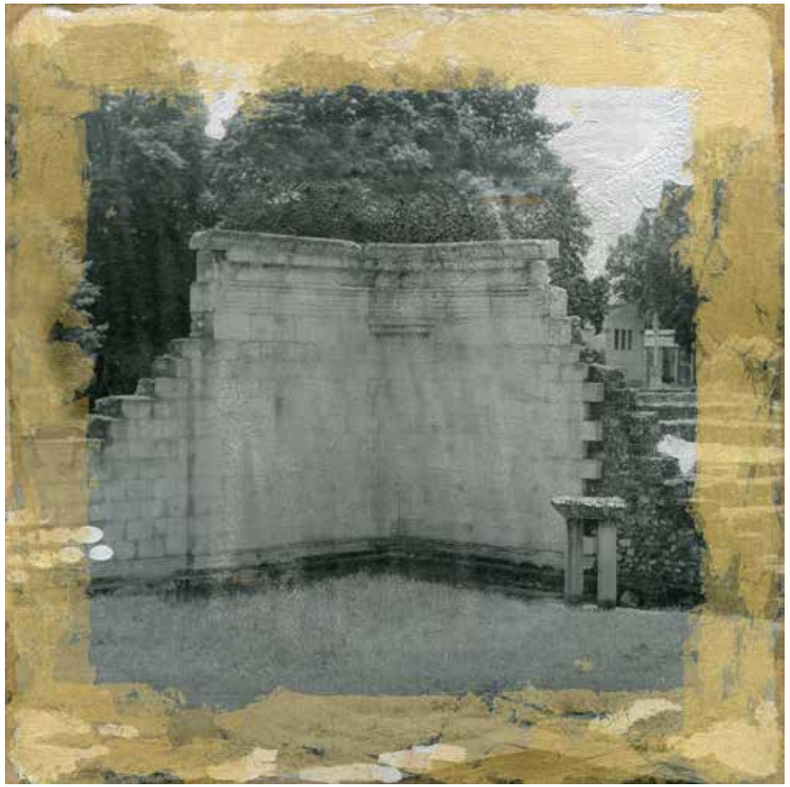

REMÉNY FAL, MÉG CSAK 2000 ÉVES

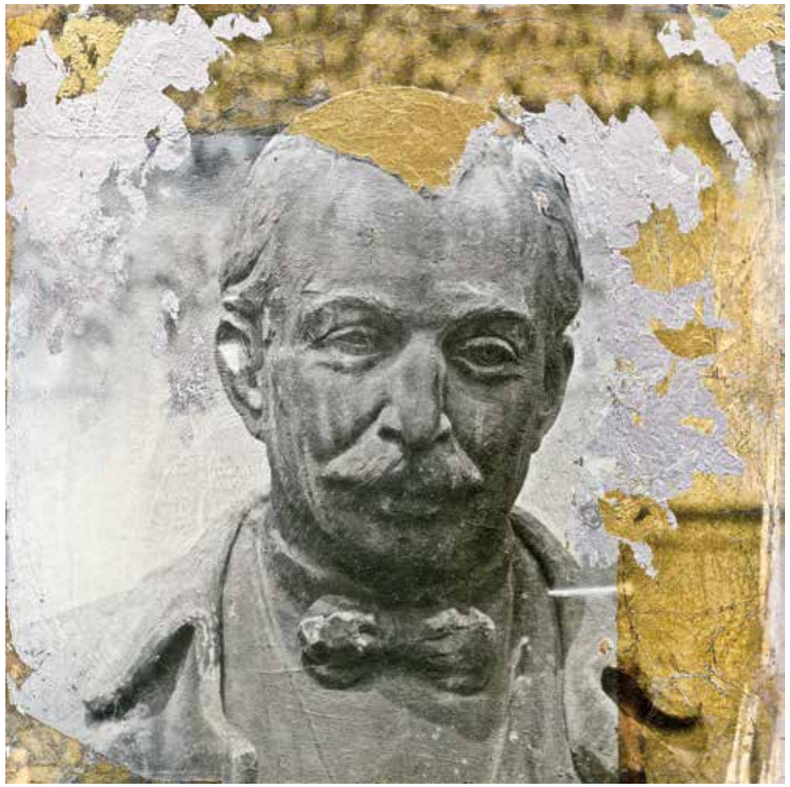

KRÚDY, PUNK FRIZURÁVAL IS ÉRVÉNYES

ÉLETRÉTEGEK

Indiában, Delhiben születtem, nekem az maga volt a fény. Láttam fényt, pompát, csillogást és a nagy nyomort. Az összhatás, ami mindezeken átütött és elért hozzám, fantasztikus volt. Gyerekkorom életritmusát a magyar vidéken töltött évek is meghatározták. Óriási volt a kontraszt az 1960-as évekbeli Dédestapolcsány és Újdelhi kultúrája között, ahol mesebelinek tűnő, mégis valóságos maharadzsák és egyéb egzotikus népek jártak a követségre a fogadások alkalmával. A szomszédságunkban lakott az akkor még ifjú őszentsége, a Dalai Láma is. De voltak olyan évek is, amikor egy kis bükki faluban jártam iskolába; fociztam a lucernásban, együtt

lógtam a srácokkal. Ezek egzisztenciálisan egymástól szinte felfoghatatlanul távoli pontok voltak, a teljes izoláltságot és védettséget váltotta a totális életközeli és mégis boldog kiszolgáltatottság. Innen is eredeztetem szélsőségek befogadására is nyitott érdeklődésemet, a fotótól a képzőművészetig.

Vizuális gondolkodásom a sorsom leképezése. Életem különféle egymástól távoli pontokról ered és zajlik, a folyamatos jelenben találkoznak és keresztezik egymást a szignálok. A kulturális sokkok, vagyis inkább rétegek összehangolásán fáradozom továbbra is, alkotóműhelyemben előidézve a fénytől telítettet. ▥

SZENTLÉLEK SZOBOR AGÁRRAL

A RÉG A MOSTTAL ÖSSZEÉR EGY GALAMB RÖPTÉN

Születési hely: 1955, Újdelhi, India
Érettségi után fényképész tanulmányokat folytatott. 1979-től szellemi szabadfoglalkozású képzőművészként dolgozik, jelenleg Budajenőn él és alkot. 2011–2015-ig művészetterápiás fotókört vezetett a Megálló Csoport Alapítványnál általa működtetett Nyitott Műteremben.
Egyedi fotográfiai táblaképeiből 1989-ben rendezte első fontosabb egyéni kiállítását a Liget Galériában. 1991-től fotográfiai akciókat, performanszokat, „fénykerékpározást" mutat be kiállításmegnyitóin. Jelenleg Szombathy Bálint kurátorral és Robitz Anikóval járják Európa kiállítótermeit, a nagysikerű és a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központban már bemutatott FotoSzuprematisták című anyagukkal., amelyet Budapest, Veszprém, Moszkva, Bécs, Nyizsnyij Novgorod után idén novemberben Stuttgartban, majd jövőre Ljubljanában is bemutatnak. Aktualitását a Kazimir Malevics nevéhez kötődő Szuprematizmus centenáriuma adja.
Tagja a Magyar Mecénás Programnak, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és a Magyar Fotóművészek Szövetségének. Munkái megtalálhatók a Magyar Nemzeti Galériában, a Magyar Fotográfiai Múzeumban, valamint köz- és magángyűjteményekben a világ számos országában. Alkotásait jelenleg az Anzenberger Gallery (Bécs) reprezentálja.
www.minyo.hu

„HOZZA, VIGYE, OLVASSA!"

A KönyvMegálló közösséget épít

Az Óbudai KönyvMegállók teljesítik eredeti küldetésüket: az érdeklődők hozzák, viszik, olvassák a könyveket – mellettük kialakult egy-egy közösségi tér, ahol az olvasást kedvelőknek nemcsak könyvek választására, cserélésére van lehetősége, hanem a napi rutinból kiszakadva nyugodt beszélgetésre is. A 2012-től működő Óbudai KönyvMegállók projekt indulása óta Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata és az Óbudai Platán Könyvtár összesen hat állandó KönyvMegállót hozott létre. Nyaranta a Sziget Fesztiválon is felállítanak egyet. A Máltai játszóterekkel összefogva igazi újdonságként két Gyerek KönyvMegálló is nyílt a kerületben.

A Platán Könyvtár a „Hozza, vigye, olvassa!" szlogennel indította útjukra az első megállóhelyeket, melyeket rövid idő alatt megszerettek az óbudaiak. Az alapgondolat az volt, hogy a kihelyezett megállókban a könyvek folyamatosan elérhetővé váljanak az olvasni vágyók számára, hiszen ott nyitva tartási időn kívül is, bármikor válogathat a lakosság. A könyvtár vállalta a KönyvMegállók első feltöltését, és időről időre ajándékkönyvekből frissíti is a megállók könyvállományát. A folyamatos megújulásról azonban a „köznek" kell(ene) gondoskodnia.

„Mesék nélkül gyökértelenül alakul a személyiség, mesékbe ágyazva pedig gazdagodik."

A KönyvMegállók segítik az olvasóvá nevelést, felhívják a figyelmet a könyvtárakra – így a kerületi Óbudai Platán Könyvtárra is –, ahol további könyveket lehet keresni, választani, kölcsönözni. A projekt szándéka nemcsak a könyvolvasás felé terelni a számos technikai eszköz által kiszolgált XXI. századi lakosságot, hanem igazi közösségi terek kialakítása is. Olyan helyek kialakítása, ahol az olvasást szerető emberek találkozhatnak, és a napi rutinból kiszakadva beszélgethetnek az őket érdeklő témákról, megoszthatják egymással olvasásélményeiket.

A projekt sikerét mutatja, hogy a KönyvMegállók kedvelt találkozóhelyei lettek Óbuda lakosságának. Bár eleinte kevesebb könyvet hoztak, mint vittek, a helyzet kiegyenlítődni látszik, igaz, a téli hónapokban mindig lankad az aktivitás.

Május végén újabb gyermek KönyvMegállót adtak át a Huszti úti Máltai játszótéren. A KönyvMegálló projekt egyik legfontosabb eleme a gyerekek elérése, hiszen egyik fontos feladata, hogy megőrizze, átadja az olvasás örömét a jövő nemzedékének. Az olvasás, a könyvek szeretete mellett a gyerekek megtanulhatják, milyen fontos a közösség, az egymásért való felelősségvállalás. Ha elvisznek egy könyvet, akkor be is tesznek helyette egyet, hogy a többi kisgyerek is részese lehessen az élménynek. Eközben természetesen a kismamáknak is lehetőségük nyílik arra, hogy hasonló élethelyzetben levő emberekkel találkozhassanak, új kapcsolatokat építhessenek ki.

A Huszti úti Gyerek KönyvMegállót a Rutkai Bori Banda „fogadta örökbe". Koncertet is adtak az átadóra összegyűlt gyerekeknek.

– Szuper kezdeményezésnek tartom a Gyerek KönyvMegállókat. Magam is nagy gyerekkönyvgyűjtő vagyok. Jó dolog áramoltatni a könyveket, mindenki számára elérhetővé tenni az olvasást, visszacsempészni a gyerekek életébe a meséket, a mesekönyveket. Mesék nélkül gyökértelenül alakul a személyiség, mesékbe ágyazva pedig gazdagodik – mondta Rutkai Bori.

Bár mindig nagyon sok fellépésük van, egyértelmű volt, hogy a KönyvMegálló örökbefogadására szakítanak időt. – Imádjuk a szabadtéri szezont, a mezítlábas koncerteket. Közben azért stúdióban is fogunk hűsölni, elkezdjük felvenni az új lemezünk anyagát. Milyen könyveket látnék én is a KönyvMegállóban? Például: Danyil Harmsz: 44 pici pinty, Alex Cosseau: A király, akinek nem volt semmije vagy épp Weöres Sándor kézírásos könyve – tette hozzá az énekesnő.

A KönyvMegállók nem titkolt szándéka, hogy a látogatókat kiszakítsa – ha csak rövid időre is – a mindennapok rutinjából, a mára már túláradó virtuális életből.

A Sziget Fesztiválon tavaly felállított KönyvMegálló a zord időjárás ellenére is az előző két évhez hasonlóan, több ezres látogatószámmal büszkélkedhetett. Az éjjel-nappal nyitva álló Könyvszekrény kínálatából bőségel választhattak olvasmányt a szigetlakók és a Szigeten dolgozó személyzet is.

A szigeti KönyvMegálló – az Óbudai Platán Könyvtár által biztosított – folyamatosan frissülő könyvállományában megtalálhatóak voltak a kortárs és klasszikus, szórakoztató és komolyabb, magyar, angol, német és más nyelveken kiadott könyvek, valamint Óbudáról szóló magyar és angol nyelvű kiadványok.

A külföldi fesztiválozók többnyire magyar írók idegen nyelvre fordított írásaiból választottak maguknak olvasmányt, sokan visszatérő vendégként felkészülten, cserekönyvvel érkezve a Sziget Fesztiválra. Az esti órákban a fesztiválra látogatók a környezetbarát megvilágítással ellátott KönyvMegállóból választhatták ki a nekik tetsző könyveket.

A KönyvMegálló eredeti küldetését teljesítette: létrejött egy közösségi tér, ahol az olvasást kedvelőknek nemcsak könyvválasztásra, cserélésre volt lehetősége, hanem a kihelyezett babzsákokon kényelmesen megpihenhettek, beszélgethettek a fesztivál forgatagában, ahogy tehetik ezt majd idén is.

SIMONFALVI ANITA

FOTÓ: ANTAL ISTVÁN

A SZENT JOHANNA GIMI TITKA

Sikersorozat kamaszoknak

A Szent Johanna gimi ifjúsági regénysorozat diadalmenete évek óta töretlen. Volt olyan hónap, amikor Leiner Laura összes kötete szerepelt a bookline TOP 50-es listáján. A facebook oldalukon posztonként több ezer like, saját kegytárgyakat áruló bolt, Petőfi Csarnokot megtöltő közönségtalálkozó… mi lehet Leiner Laura és a Szent Johanna gimi titka?

A Ciceró Könyvstúdió gondozásában megjelent Szent Johanna gimi kilenc részből álló ifjúsági regénysorozatának Leiner Laura kortárs írónő az alkotója. A történet főszereplője Rentai Renáta, a Szent Johanna Francia Tagozatos Alapítványi Gimnázium tanulója. Az első kötet 2010-ben jelent meg, azóta a 2013-ban kiadott két részből álló zárókötet megjelenéséig hihetetlen karriert futott be. Hatására még 2013 májusában megjelent egy kiegészítő könyv is Kalauz alcímmel, amely a sorozattal kapcsolatos információkat tartalmaz.

Renáta napló formájában meséli el 9–12.b osztályának történetét. Az ő szemén keresztül betekintést nyerhetünk a tinik mindennapjaiba, az iskolás élet nyűgébe-örömeibe, a továbbtanulás és az elválás nehézségeit is beleértve. Vitathatatlan, hogy a SZJG a 2010-es évek egyik legnagyobb rajongótáborával rendelkező tinisorozata Magyarországon.

A fanyalgók szerint Leiner Laura a tinik Bartos Erikája: végtelen egyszerű kaptafára húzott, legáltalánosabb tiniket érintő kérdéseket körbejáró, szép sorban leírt, didaktikus történetek. Az érdekes az, hogy a rajongók is pont ezt hozzák fel, csak ők erényként. Ráadásul a szerző szándéka is azonos ezzel: „ez csak egy sztori egy hétköznapi lányról, A FIÚRÓL (csupa nagybetűvel), a tanulásról, a barátairól, a családjáról, az életéről meg úgy általában a Szent Johanna gimiről”.

FOTÓ: FACEBOOK.COM

ILKA BOGI, 11 ÉVES RAJONGÓ:

Kitől hallottál először a SZJG könyvsorozatról?

Először az interneten olvastam róla, hogy milyen jó. A születésnapomra kaptam meg az első kötetet, és innentől kezdve annyira megtetszett, hogy mind a kilenc könyvet elolvastam.

Melyik szereplővel tudsz a leginkább azonosulni?

Virággal és Renivel. Renivel egyezik a könyvszeretetem, míg Virággal a rajzolás öröme.

Mi fogott meg a könyvben annyira, hogy mind a kilenc részt elolvasd?

Leginkább az, hogy ez a sorozat a való életről szól. Nincsenek benne természetfeletti lények, rejtekajtók vagy elveszett világok. Csak a kamaszok titkai, szerelmei, reményei, nehézségei.

Szerinted fiúk is olvassák a könyvet, vagy ez csak csajos történtet?

A SZJG szerintem a kamaszkor nehézségeiről szól, és talán a fiúkat is érdekli.

Melyek a legismertebb SZJG mondatok/idézetek?

„Melyik szeptember 8.?” „Virág, tedd le a kecskét!” „Was kostet das zimmer?” „Máday néni! Megölelhetem?” „Csoki!”

Azért a történet szerencsére nem ennyire egyszerű. Bár a szerző szándékai szerint egy hétköznapi sztoriról van szó, amibe bárki könnyedén belehelyezkedik, azonban a valóság inkább az, hogy ez egy alaposan idealizált történet, amit a tinik szívesen átélnének.

Hiszen melyik tizenéves ne szeretne alapítványi magániskolába járni, ahol ő az osztály egyik legjobb tanulója? Reninek, a főszereplő lánynak ez a sors jutott, a barátja ráadásul egy négy nyelven beszélő, Amerikából haza szakadt, hihetetlenül jóképű srác, aki mindennek tetejében még gitározik is. Ki ne szeretne egy olyan baráti társaság tagja lenni, akiket a komplett iskola csodál, mert annyira jóképűek/eredetiek/okosak/viccesek, hogy gyakorlatilag bármilyen őrültséget megtehetnek (akár az emeleti ablakba kiállva üvölthetik nőjüknek, hogy szeretik) a kicsapás veszélye nélkül?

Eddig a tinik, de jöjjenek a szülők, akik nem kevés pénzért megveszik az összes kötetet, elballagnak a SZJG hivatalos boltjába, vesznek karkötőt, bögrét, pólót, majd befizetik a gyereket a PeCsába, a következő SZJG találkozóra.

De miért? Mert – ha veszik a fáradtságot, és beleolvasnak gyerekük kedvenc könyvébe – rájönnek, hogy szépre, jóra tanítja őket. Először is, aki jól tanul, az a menő. Aki cigizik, béna, aki diszkóban tengeti a szabadidejét, gáz, aki egy garázsban gitározik, és legnagyobb költsége a pizza (és nem az acid drogok), az menő. Aki megvédi kínai osztálytársát, amikor lesárgázzák, hős, aki gúnyolódott, kretén. Egy pillanatra elakad ugyan a 40-es tekintet, amikor Leiner Laura főhősnője Beatles-rajongása elsöprődik a Kornnal, de ez már csak generációs zavar.

Ha sikerül túllépni a pop-kulturális bakikon, akkor a szülők nem összegezhetik másképp a történetet, minthogy nagyon emberi, XXI. századi gondolatokat sugalló, azaz a maga nemében jó könyv ez. Egyetlen kérdés merülhet még fel: mikor lesz mozifilm?

SIMONFALVI ANITA

MIT KERESETT DÁNIEL ANDRÁS AZ ÁGY ALATT?

Meséket ír a festőművész szülőknek és gyerekeknek

Ritka az olyan alkotó, aki illusztrátorként és meseíróként is toplistás. Az meg végképp fehér holló, aki mindezt formabontó kötetekkel éri el. Dániel András az a meseíró/illusztrátor/festőművész, akinek a könyveit akkor is muszáj megvenni, ha még rokongyerek sincs a közelben, aki a vásárlás ürügyét biztosítaná – mert felnőttként olvasva legalább olyan élvezetesek, mint gyerekként.

Hogyan lesz egy festőművész, grafikusból meseíró?

Úgy, hogy egy napon eszébe jut egy történet, ami annyira foglalkoztatja, hogy olyat tesz, amit már réges-régen nem: megírja. Amikor az eredmény megtetszik egy kiadónak, akkor rajzol is hozzá. Rajzolás közben újabb történetek jutnak eszébe, amiket szintén megír... és így tovább. Aztán egy napon azon kapja magát, hogy – csiribú-csiribá – meseíróvá változott.

FOTÓ: ECK IMRE GÁBOR

A Matild és Margaréta című, két kis boszorkányról szóló első kötete után egyre szokatlanabb, eredetibb lények, helyszínek lepték el a meséit. Hogyan születnek ezek a figurák?

Mindig a történet, a szöveg van meg először. Aztán az illusztrációk készítése során mindenféle lények bukkannak fel a papíron. Ott jönnek-mennek a rajzokon, mint egy film statisztái. Időnként kommentálják is a történetet, ami egy statisztától talán túlzás, de én hagyom nekik.

A Kicsinéni és Kicsibácsi (meg Imikém) olvasása közben nem tudtam eldönteni, hogy én, vagy a gyerekem szórakozik jobban. A Kicsinéniék kalandjai, Imikém elmélkedései között vannak olyanok, amik kifejezetten a felnőtteket „húzzák be". Szándékosan mulattatja a szülőket?

A Kicsibácsiékról szóló történetek kapcsán sosem gondolkozom korhatárokban. Mivel úgy alakult, hogy ezeket a rövid szövegeket felnőttek is szívesen olvassák, bátran megírok olyasmit is, amiről sejtem, hogy inkább ők fogják érteni. Egyébként azt tapasztalom, hogy jól működnek a több fedelű szövegek. Persze nehéz előre kiszámítani, hogy ki, mire lesz vevő. Olykor olyasmit is simán fognak a gyerekek egy szövegből, amire nem is számítanánk.

A Mit keresett Jakab az ágy alatt (és mi történt ott vele?) szintén formabontó kötet. Mesekönyv? Foglalkoztató? Társasjáték? Képzelet-katalizátor?

Inkább ez mind együtt. Amikor írtam, olyannak képzeltem, mint egy esztrádműsort, ahol a táncdalénekes után egy zsonglőr lép a színpadra, aztán jön a harmonikás, akit egy bűvész követ. Sose lehet tudni, mi lesz a következő műsorszám. Izgat, hogyan lehet látszólag össze nem illő elemekből létrehozni valami működő egészet.

Gyerekkönyvben kifejezetten furcsa (és egyben üdítő) a magázódás, illetve hogy időnként kiszól a kötetből. Így tervezte, vagy egyszerűen a mesemondó kanászodott el ennyire?

A mesemondó elkanászosodását kifejezetten támogatom! Úgy gondoltam, olyan leszek, mint egy udvarias idegenvezető, aki oldalról oldalra terelgeti az olvasókat a történeten át. Adódott ez a magázódós hang, meg viccesnek is tűnt egy mesekönyvben. Szerintem egy kisebbeknek szóló könyvben is bátran lehet kísérletezni a nyelvvel. A gyerekek nyitottak rá, nem jönnek zavarba a szokatlan hangtól. Sőt, többnyire mulatságosnak tartják, ha valaki nem a szokott módon szólítja meg őket. Legalábbis nekem ez a tapasztalatom.

Ebben a történetben kifejezetten sok kulturális, kultúrtörténeti utalást található. Ismét gondolt a felnőttekre is, vagy csak magát szórakoztatja?

Bízom benne, hogy ha én jól szórakozom, akkor talán az olvasó is. Illusztrálás közben sok mindent belerajzolok a képekbe, ami hirtelen eszembe jut. Olyan ez, mint egy asszociációs játék. Ami a felnőtteket illeti, úgy gondolom, nekik is jár a szórakozás. A mesekönyvet sokszor együtt olvassa, nézegeti gyerek és szülő. Szeretném, ha az utóbbi sem unná halálra magát a könyveimen.

Esetleg készül „felnőtt" könyv is?

Egyelőre forgatom, rakosgatom magamban ezt a dolgot, biztatnak is rá. Készülök rá – mondjuk így. A tervekkel óvatosan bánok: azt tapasztalom, hogy mindig minden másképp alakul, mint ahogy előre elterveztem. Úgyhogy majd meglátjuk, mi lesz ebből.

Kortárs meseírók közül van esetleg kedvence?

Szerencsére mostanában rengeteg kiváló gyerekkönyv jelenik meg. Igazságtalanságnak érezném, ha egy nevet mondanék. Máté Angi, Kiss Ottó, Darvasi László, Both Gabi, Dóka Péter, Majoros Nóra... sokáig sorolhatnám a szerzők nevét, akik sorra írják a jobbnál jobb meséket.

Jut még ideje a festészetre is?

Most az írásé és az illusztrálásé a főszerep, de azért „fejben" néha festek. Remélem, jut majd rá időm, hogy – bocsánatot kérve az ecsetektől a hosszas mellőzésért – ugyanezt vásznon is megtegyem.

SIMONFALVI ANITA

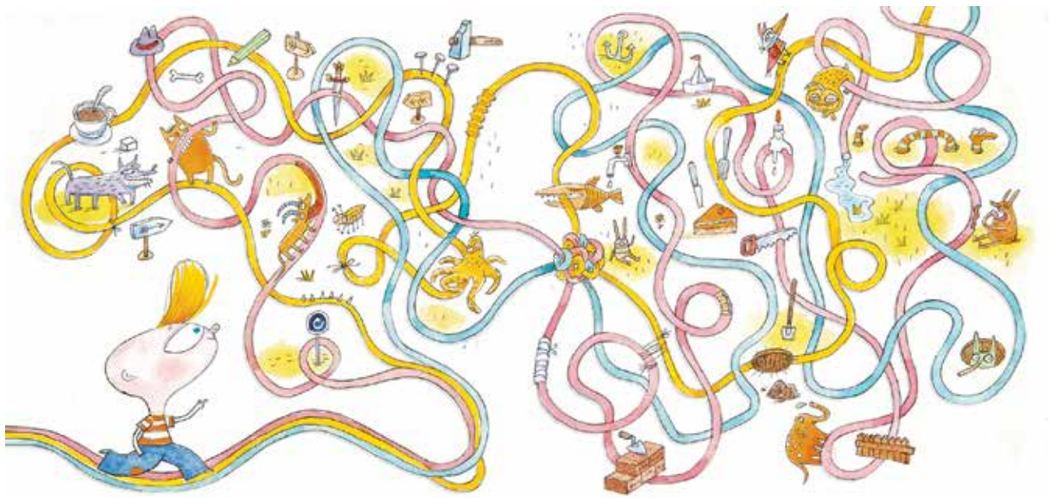

GRAFIKA: DÁNIEL ANDRÁS

ÓBUDÁN NINCS „TÁTIKA SHOW"

Interjú Lőrincz Edinával, az óbudai programsorozatok főszervezőjével

Egyre többen tudják, mégis érdemes hangsúlyozni, hogy az ország egyik legnagyobb kulturális fesztiválja zajlik – gyakorlatilag egész éven át Óbudán. Az Óbuda Napja, az Óbudai Nyár, az Advent Óbudán és a többi nagyszabású, több száz rendezvényt felölelő programsorozat szervező munkáját Lőrincz Edina és csapata irányítja immár hetedik éve.

FOTÓ: ANTAL ISTVÁN

– 2001-ben volt az első Óbudai Nyár, tehát az idei a tizenötödik. Mi, az Óbudai Kulturális Központ Nonprofit Kft. (OKK) 2009-től szervezzük a programsorozatot. Megkaptuk a bizalmat, és igyekszünk rászolgálni.

„Előtanulmányként" kemény fába vágtuk a fejszénket: saját produkcióban állítottuk színre a Sztárcsinálók című rockoperát Várkonyi Mátyással, aki a darab egyik jogtulajdonosa és az egyik szerző is. Tanulságos munka volt, hiszen mindent nekünk kellett megszervezni a színészek egyeztetésétől a díszleteken át a hangosításig. Rengeteget tanultunk, egyebek mellett azt is, hogy a szabadtéri rendezvényeknél létfontosságúak a megbízható partnerek. Mi ugyanis nem tudunk hangosítani, vagy megfelelő, biztonságos színpadot a helyszínre szállítani, felépíteni, viszont mindennek a megfelelő időben és minőségben rendelkezésre kell állnia, hiszen a közönséget nem érdeklik a kifogások.

A RENDEZVÉNYEK

Az évet az újévi koncerttel kezdjük január elején. Tavaszszal – május első vasárnapján – tartjuk az Óbuda Napját, amihez az Óbudai Piknik társul. Rengeteg helyszínnel és rendezvénnyel nemcsak a Fő téren és környékén, hanem Csillaghegyen és Békásmegyeren is.

Az Óbudai Nyár június elejétől augusztus végéig tartó kulturális programsorozata részeként június utolsó teljes hétvégéjén rendezzük meg az Óbudai Búcsút. Ez utóbbit a Német Nemzetiségi Önkormányzattal és a Braunhaxler Egyesülettel karöltve.

November végétől karácsonyig az adventet ünnepeljük Óbudán rengeteg kulturális programmal és a Fő téren zajló karácsonyi vásárral és koncertekkel.

Mindezek fényében érthető, hogy a szervezéssel foglalkozó csapat tagjai minden évben együtt veszik ki a szabadságukat, amire az Óbudai Nyár programsorozat vége felé, augusztus elején nyílik először lehetőség. Novembertől

indul az Advent Óbudán meg az öt művelődési ház karácsonyi programsorozata, akkortól kezdve már úgy szalad az idő, hogy csak azt vesszük észre, hogy eljött a karácsony, szenteste van. Ezek a nagy, látványos munkák, de majdnem annyi energia a kisebb közösségek számára rendezvényeket szervezni a házakban, sőt néha bizony hálásabb is.

A JÓ SZERVEZŐ LÁTHATATLAN, DE MINDENT MEGOLD

– A közönség általában akkor veszi észre a szervezőt, ha valami hiba történik. Ha minden rendben, azt gondolják, hogy az magától megy; jó az énekes, jó a zenekar meg mindenki jó. De ha a nézők fele nem tud leülni, ha vihar tör ki, és mi nem úgy menekítjük az embereket, ahogy kell, akkor rögtön megkérdezik, hogy kik voltak a szervezők. Egy előadás nemcsak a nézőteret és a színpadot érinti, hiszen van körülötte egy bonyolult infrastruktúra is. A szabadtéri rendezvényeinken is meg kell teremtenünk a feltételeket arra, hogy egy színész vagy előadó le tudjon ülni, öltözhessen, sminkelhessen és így tovább. A legnagyobb gondban akkor vagyunk, amikor változékony az időjárás, és mi magunk sem tudjuk, elmossa-e az eső az előadást. Ilyenkor folyamatosan hívjuk az előrejelző szolgálatokat, hogy mondjanak valami biztatót.

TERVEZÉS ÉS BIZALOM

– A programszervezés többek között arról is szól, hogy igényes előadást válasszon ki az ember. Ez akkor sikerülhet, ha a meghívott művész is bízik bennünk. Egy komoly előadó csak akkor jön el, ha tudja, hogy jól szervezett előadás vár rá, megfelelő közönséggel.
A közönség bizalmát is meg kell szereznünk, hiszen rendezvény sok van. A hazai közönség már tudja, hogy az Óbudai Nyár sorozatban az ingyenes programok is színvonalasak. A meghirdetett programon sosem változtatatunk, akkor sem, ha ingyenes rendezvényről van szó. Ha a néző nem azt kapja, amire számított, vagy nem akkor, mert csúszik az időpont, többet nem jön oda, illetve legközelebb más programot választ. Míg 10-15 évvel ezelőtt az Óbudai Nyár kuriózumnak számított, úgy tudom, Budapesten nem is igen voltak hasonló jellegű programok, ma már igen nagy a választék.

FOTÓK: KOCSIS LÁSZLÓ ZOLTÁN

IGÉNYESSÉG, MINŐSÉG

– Az óbudai közönség nagy része a kifejezetten igényes polgári rétegből tevődik össze. Ezt bizonyítja a kerület rengeteg jól prosperáló kulturális intézménye is. Gyakorlatilag bármennyi programot kínálunk, mind meg is tudja valósítani, többnyire telt házasak a rendezvényeink. Azt hiszem, a munkatársaimmal együtt gondban lennénk, ha más helyen, kevésbé igényes közegben kellene végeznünk a munkánkat. Nagy szerencsénk van, hiszen úgy szervezhetjük a programokat, mintha magunknak csinálnánk.

AMI KÉSIK, NEM MÚLIK

– Mindig rengeteg ötletünk van a fellépők személyét illetően. Vannak új álmaink és régi vágyaink is, amik nem mindig teljesülnek azonnal. Gyakran azért nem sikerül időpontot egyeztetni, mert az adott művész nyáron külföldre utazik, megesik, hogy valamilyen évfordulója van, és egy nagy koncertre vagy előadásra koncentrál, de megígéri, hogy jövőre a rendelkezésünkre áll. Dés Lászlót például kétszeri is hívtuk, de azt mondta, hogy ő most alkot, és majd a következő évben koncertezik megint. Van olyan előadó, aki után sokáig megyünk, míg sikerül mindent összeegyeztetni. Szerencsére vannak bejáratott előadóink is – mint például Horgas Eszter vagy a Benkó Dixieland Band, a Kaláka –, akik számítanak ránk, szeretnek minket, és eleve úgy tervezik a koncertnaptárukat, hogy mindenképp beleférjen az óbudai fellépés. Ehhez persze időben el kell kezdenünk a szervezést, egyeztetést. A Csík Zenekart például sok év után tavaly sikerült rávennünk arra, hogy próbálják ki, milyen itt, a Fő téren zenélni. Természetesen óriási sikerük volt. Tény, hogy néhány zenekar, előadó már túlnőtt rajtunk, mert itt a téren legföljebb egy-kétezer ember fér el. A stadion jellegű koncerteket Békásmegyerre, a Hékás Békás Fesztiválra szoktuk hívni, mert ott többen elférnek. Játszott már ott az Edda, a Karthago, idén pedig Charlie ad koncertet.

HÚSZ ÉVE UGYANOTT

– Húsz éve dolgozom az Óbudai Művelődési Központban, itt kezdtem, mondhatni, itt nőttem föl. Voltam szervező, művészeti vezető, igazgatóhelyettes, egy évig az intézmény igazgatója is. Ez a ház a szívem csücske, a „vigyázó szememet” mindenképp rávetném. Nagyon sok régi munkatársammal, akikkel tíz-húsz éve dolgozunk együtt, félszavakból is megértjük egymást. Olyan ez, mint egy család, egymásra vagyunk utalva. Nálunk nem nagyon jellemző, hogy amit itt megbeszéltünk, elterveztünk, azért valaki fél szívvel dolgozzon. Nem is kell mindenáron olyan vezetőket keresni, akik főleg ellenőriznek és értékelnek, mert leginkább csak hátráltatnák a munkát. Olyan munkatársakkal tudok és szeretek együtt dolgozni, akikben elemi szükségletként él, hogy önállóan és a lehetőségekhez képest a legjobban végezzék a munkájukat. Én a kereteket határozom meg, esetleg segítek, ha valamiben több tapasztalatom, ismeretem van. Optimális esetben a programok vezetői találják ki, hogy mi legyen a rendezvény, hogyan valósítsák azt meg. Mi természetesen mindenben segítünk. Attól lesz jó egy koncert vagy kulturális rendezvény, ha az szervezi meg, aki kitalálta, aki meg szeretné csinálni. Azonnal látszik egy progra-

Tavaly majdnem félmillióan vettek részt az OKK által szervezett öt művelődési ház – Óbudai Kulturális Központ, Békásmegyeri Közösségi Ház, Csillaghegyi Közösségi Ház, a 3K, azaz a Kaszásdűlői Kulturális Központ és a Civil Ház – állandó programjain (tanfolyamok, klubok, körök). Köztük szerencsére sok a visszatérő vendég, de ezt nem rögzítik a statisztikák.
A műsoros rendezvényeken, kiállításainkon, közösségi programokon – koncert, színház, gyerek- és családi programok, ismeretterjesztő előadások, irodalmi, művészeti programok – összesen 220 ezren jártak. Ezek közül a nagyrendezvényeken – pl. borfesztivál, szakrális templomi koncertek, Szent György-nap, Civil Nap – kb. 100 ezren vettek részt, amelyből az Óbudai Nyár kb. 30 ezer főt jelentett. Ez a szám az OKK által szervezett programokra vonatkozik, és összességében legalább 40 ezer főre rúg. Az Óbudai Kulturális Központ Nonprofit Kft. szolgáltatásait kb. 150 ezren vették igénybe, a befogadott rendezvényekkel együtt kb. 936 ezer látogatójuk volt.

mon, a bútorokon, ezer apró dolgon, hogy szívből vagy rutinból csinálták.
Ugyanez érvényes a művészekre is. Ha az előadó látja, hogy nekünk nagyon fontos, akkor neki is az lesz. Ez a sikereink egyik titka. A társszervezők is, mi is szeretetből dolgozunk, és nagyon akarjuk, hogy az eredmény jó legyen. Kicsit versenyezünk is egymással, kié lesz a jobb, értékesebb rendezvény, kinek lesz nagyobb közönsége és így tovább. Természetesen ez jó szándékú, barátságos versengés, amiből újabb és újabb ötletek születnek. Remélem, így is marad.

A SZERVEZŐ OLYAN, MINT A SAS: HA ZSÁKMÁNYT LÁT, AZONNAL LECSAP RÁ

– Gyakran előfordul, hogy gyanútlanul elmegyek egy rendezvényre, élvezem, hogy ott végre közönség lehetek, ám meglátok valamit, ami számunkra is érdekes lehet, mondjuk egy jó kiállítót, és azonnal megkérdezem, hogy eljönne-e hozzánk is. Ilyen szempontból mindig dolgozunk. Általában ismerjük a művészeket, a zenekarokat, de lehet, hogy pont olyan előadást látok valahol, amire mi nem is gondoltunk, és megtetszik.

ÓBUDÁN NINCS PLAYBACK ELŐADÁS

– A lehetőségek nyilván erősen függenek attól, hogy mennyi pénzből gazdálkodhatunk az adott évben, de ebből a közönség reményeink szerint nem sokat érez. A produkciók színvonalán pedig semmit sem érezhet, ugyanis egy adott koncert, előadás sosem lehet gyengébb, szerényebb, színvonaltalanabb költségtakarékossági okokból. Az általunk szervezett koncerteken például sosincs playback előadás, pedig azok jóval olcsóbbak. Ilyen trükkel régen sem éltünk, de két éve polgármesteri határozat született arra, hogy nálunk csak élő koncerteket, produkciókat hallhat a publikum. Ez megkönnyíti a munkánkat, mivel ha a szóba kerülő művésznek lenne is ilyen jellegű ajánlata, azonnal jelezzük, hogy ez a megoldás nálunk nem működik.

VIG GYÖRGY

AZ ÓBUDAI NYÁR NAGYSZERŰ PILLANATAI

Óbuda gazdag kulturális kínálatának egyik legizgalmasabb szelete az Óbudai Nyár rendezvénysorozat, amelynek könnyűzenei eseményeit ajánljuk az alábbiakban.

SZIMFONIKUS ZENEVONAT – LGT DALOK SZIMFONIKUS HANGSZERELÉSBEN

JÚLIUS 4., 20.00, ZICHY UDVAR (ESŐNAP: JÚLIUS 5.)

A magyar könnyűzene egyik megkerülhetetlen klasszikusa, az LGT máig is izgalmas és érvényes dalai csendülnek fel eddig sosem hallott, egyedi előadásban. Az Óbudai Danubia Zenekar kiváló énekes szólisták, Feke Pál és Malek Andrea közreműködésével arra vállalkozik, hogy a rock-alap – dob, basszusgitár és gitár – teljes mellőzésével, kizárólag szimfonikus hangszerelésben szólaltassa meg a méltán híressé vált számokat. Az est fényét gyermekkarok emelik, sztárvendégként köszönthetjük az LGT két tagját, Karácsony Jánost és Somló Tamást is.

BLUES FESZTIVÁL

JÚLIUS 8-9-10., 17.30, KOBUCI KERT

Az Óbudai Nyár programsorozatának keretében háromnapos blues fesztivál várja a műfaj elkötelezett híveit. Az elmúlt évekhez hasonlóan idén is a műfaj jól ismert hazai és nemzetközi képviselői játszanak majd a Zichy kastély belső udvarán.

GHYMES

JÚLIUS 17., 19.00, FŐ TÉR

Annak idején népi muzsika felől indultak, több díjjal is elismert zenéjük azonban már jó ideje komplex egysége népzenének, rocknak, városi daloknak és költészetnek. A Szarka fivérek töretlenül sikeres formációja 2010-es, az Óbudai Advent keretében megrendezett koncertje után tér vissza a kerületbe.

CHARLIE BAND

AUGUSZTUS 29., 20.30, BÉKÁSMEGYER / HÉKÁS-BÉKÁS

A magyar rock egyik valódi klasszikusa a Liszt Ferenc-díjas Horváth Charlie, aki öt évtizede a hazai zenei színtér összetéveszthetetlen egyénisége. Pályája a Decca együttestől a Generálon át vezetett a kilencvenes évekbeli diadalmas visszatérésig, a Tátrai Bandig és a sikeres szólólemezekig, s persze az emlékezetes slágerekig.

TISZTELET ÉS ELKÖTELEZETTSÉG

Interjú Szabó Attilával, a Csík Zenekar tagjával

A hazai zenei élet egyik legsikeresebb és legsajátosabb pályát befutó formációja a Csík Zenekar, mely 25 éve hagyományos táncházi folk-zenekarként indult, s hazai alternatív rock- és klasszikus dalfeldolgozásokkal vált országosan ismertté, miközben koncertjein persze továbbra is ápolja a magyar és kárpát-medencei népzenei hagyományokat. A zenekar július 17-én Óbudán, a Kobuci kertben lép fel. Ez alkalomból Szabó Attilával, a zenekar tagjával beszélgettünk.

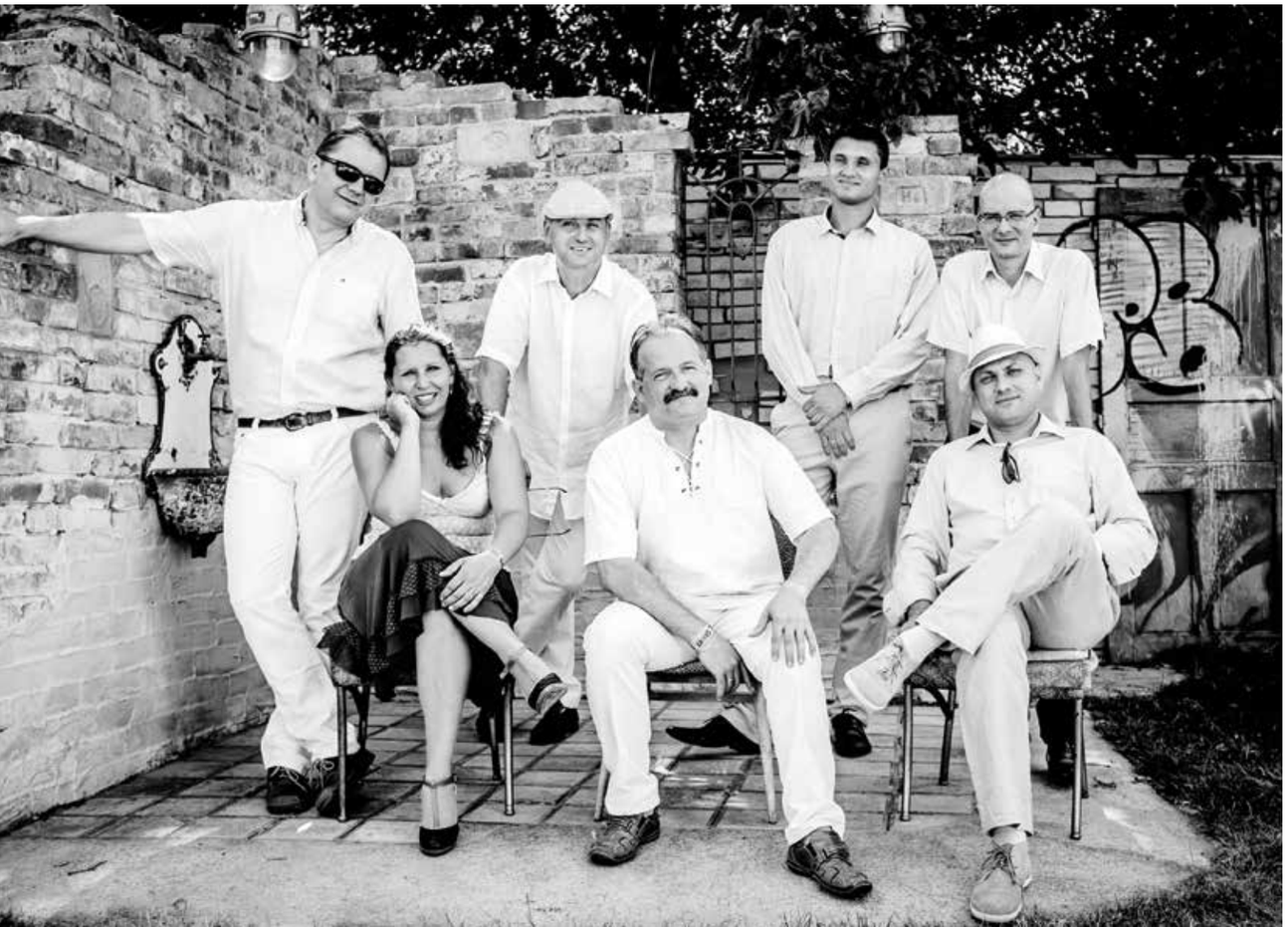

FOTÓ: CSÍK ZENEKAR

Honnan és mikor jött az ötlet, hogy a népzenét keresztezzétek a hazai alter/rock hagyománnyal, illetve, hogy ilyen típusú átdolgozásokat készítsetek?

Már néhány éve rendszeres közreműködője voltam a Kispál és a Borz csendesülős koncertjeinek, amikor Lovasi Bandi 2005 tavaszán felkért minket a Csík Zenekarral, hogy az évi rendes, tavaszi, budapesti Kispál-koncerten mi legyünk az előzenekar. Nagyon jólesett a meghívás, de kérdeztem Banditól, hogy nem lesz-e baj abból, hogy egy rockkoncerten egyáltalán nem megszokott jellegű zenét játszó zenekar fog muzsikálni előttük. Erre azt válaszolta nevetve, hogy: „Játsszatok el pár Kispál-dalt!". Ez nekem szöget ütött a fejembe, és pár nap múlva vittem a próbára három Kispál-dalt. Így kezdődött…

Melyik volt az első ilyen dal? Hogyan fogadta a közönség?

Az első három dal: a Dal teázáshoz, a De szeretnék és az Ugyanazokat voltak. Ennek nagyon gyorsan híre ment, és a koncertek előtt a közönség egyre többször kérte, hogy legyenek a Kispál-dalok. Aztán a már az általunk is érzett egyre nagyobb népszerűség nyomán azt gondoltuk, hogy ezeket a számokat feltesszük a következő lemezünkre. Ez volt a Senki nem ért semmit című albumunk, amely a következő évben legnagyobb meglepetésünkre Fonogram-díjat nyert.

Mikor és hogyan vettétek észre, hogy a státusotok a klasszikus népzenekaréból akár közönség, akár megítélés, akár nézőszám tekintetében átalakult, s mikor „esett le a tízfillér", hogy bizony – persze a magatok módján – sztáregyüttes lettetek?

Egyre többen kezdtek járni koncertjeinkre, mindig teltház volt, mindenki énekelte a dalokat, és már nemcsak a feldolgozásokat, de az autentikus összeállásokat is. Lassan pedig elkezdtek érkezni azok a könnyűzenei fesztiválokra való felkérések (Sziget, VOLT, Hegyalja, EFOTT stb.) amelyeken addig sohasem játszottunk.

Hogyan készül egy-egy újabb lemezanyag? Tematikusan? Megelőzi valamiféle előzetes tervezés? Vagy éppen csak az abban az időben számotokra fontos dalok, zenék gyűjteménye?

Mindig közösen rakjuk össze az új anyagot, van úgy, hogy meglévő új dalokból, van úgy, hogy kifejezetten az új lemezre készültekből. Arra mindig szoktunk figyelni, hogy a lemezen azért egyfajta belső tematika alapján alakuljon a sorrend, még ha tudjuk is, hogy a hallgatóság manapság nagyon sok esetben már csak egyes dalokat hallgat, és nem is a lemezformátumot részesíti előnyben. Mi ebben azért eléggé konzervatívak vagyunk, szeretjük kézbe fogni az anyagot.

A népzene eredeti hazai közegéből a zenekar már jó ideje átkerült a klubokba, fesztiválokra, sőt, néha a még nagyobb játszóhelyekre, a csarnokokba. Hogyan kezelitek ezt a helyzetet előadóként? Hogyan tudjátok megszólítani, kezelni a közönséget? Másképp kell zenélni, vagy másképp kell összeállítani a programot?

Először persze furcsa volt nagy csarnokokban, nagy fesztiválokon, sok ezer ember előtt játszani. Úgy gondolom, hogy a jókedvű, adni akaró, a közönséget tiszteletben tartó hozzáállásunk és a muzsikálás iránti elkötelezettségünk eléggé meggyőzött mindenkit. Arra mindig figyelünk, hogy ne menjünk el csak a feldolgozások irányába, és a koncertjeinken is meglegyen az egészséges arány a feldolgozások és az autentikus összeállítások között.

Számos izgalmas együttműködésben volt részetek emblematikus hazai előadókkal, szerző-előadókkal. Melyik volt a legemlékezetesebb?

Nagyon szerencsések vagyunk, de csak jó emlékeink vannak, nem igazán tudnék senkit sem kiemelni. Ha mindenképpen meg kellene neveznem valakit, akkor az Lovasi András lenne, hiszen vele indult az egész.

Milyen műsorral készültök a Kobuci kertbe?

Már hagyományosnak mondhatók a Kobuci-beli fellépéseink, amelyek már akkor nagyon emlékezetesre sikerültek, amikor még csak Kapolcson volt Kobuci. Lesznek persze a nagy slágerek is, és a tavaly megjelent lemezünk legkedvesebb dalait is játszani fogjuk.

NÉMETH RÓBERT

SOK LÁBON ÁLL A NÉPSZERŰSÉGÜNK

Interjú Keleti Andrással, a Budapest Bár egyik énekesével

Az elmúlt tíz év egyik nagy hazai zenei sikertörténete a Budapest Bár, mely „békebeli" slágereket, később pedig nagy hazai és nemzetközi klasszikusokat helyezett és helyez úgy mai kontextusba, hogy közben megőrzi a népszerű szerzemények eredeti ízét. A formáció szeptember 3-án Óbudán, a Kobuci kertben lép fel. A Bár egyik kulcsénekesét, a colorStarból is jól ismert Keleti Andrást kérdeztük a produkció történetéről és a siker receptjéről.

FOTÓ: BUDAPEST BÁR

Milyen érzés volt, amikor annak idején, „alter-zenészként" felkértek, hogy szerepelj a Budapest Bár projektben? Milyenek voltak az első fellépések?

A zenekar első lemezén szereplő tíz énekesből, azt hiszem, én vagyok az egyetlen, akit nem felkértek, hanem inkább úgy mondanám, hogy „bekéredzkedett" a projektbe. Ez úgy történt, hogy éppen Jutasi Tamás barátommal, az ő stúdiójában ügyködtünk egy közös munkán, abban a budafoki épületben, ahol még jó néhány zenekar bérelt termet, többek között a colorStar, a PASO és a Kistehén. Farkas Robi akkor még a Kistehén zenekar tagja volt, és Jutasival már ismerték egymást. Egyszer csak betoppant, és lelkesen mesélni kezdett, hogy csinálna egy lemezt egy cigányzenekarral, régi magyar dalokkal, de mai énekesekkel, és elkezdte sorolni, hogy kikre gondolt. A mai énekes gárda nagyjából felét. Megmutatta rögtön a Szívemben bomba van demóját. Igazából azért jött, hogy a Jutasi Tomit felkérje, hogy néhány dalba csináljon egy kis elektronikus körítést. Én ott mutatkoztam be Robinak, hogy egyébként nekem is van egy zenekarom, a colorStar, és hogy nagyon tetszik az ötlet, hallgassa meg, mit csinálok a saját zenekarommal, és ha úgy látja, akkor én is szívesen benne lennék. Ha jól emlékszem, már másnap felhívott, hogy nézzünk meg egy próbát.

Mennyire állt hozzád közel ez a világ?

A zenekarom stílusától mindenképpen elég távol állt, és én magam sem voltam különösebben nagy rajongója ezeknek a régi zenéknek. Robi elképzelésében főleg az tetszett, hogy megújítani és leporolni szerette volna ezt a zenei világot. Én különben is azt vallom, hogy a jó zene minőség- és nem műfaj- vagy stílusfüggő.
Kifejezetten izgalmasnak találtam, hogy egy ennyire eltérő zenei szövetbe helyezhetem magam. Akkor még nem is sejtettem, hogy mennyit fogok ebből tanulni.

A Budapest Bár közel egy évtizede működik. Szerinted mi a folyamatos siker titka?

Talán az, hogy a szerencse úgy hozta, hogy nagyon sok lábon áll a népszerűségünk. Fel lehet sorolni rengeteg dolgot, ami mind nagyon fontos, mint például a nagy slágerek, a virtuóz zenészek, az énekesek, akik külön-külön is rendelkeznek kisebb-nagyobb rajongótáborral. A zenekar minden korcsoportot képes megszólítani, nagyszerű a menedzsment, a folyamatos munka, az egyediség, azaz hogy nemigen találsz ehhez hasonló produkciót sehol, meg még nagyon sok minden, de nem hiszem, hogy ezek közül egy is kiemelhető lenne mint valami nagy titok.

A Budapest Bár már rég nem csak a két világháború közti sanzonokról szól. Hogyan választottatok, választotok újabb, relatíve modernebb vagy más kontextusba tartozó dalokat?

Talán a zenekar műfajmegújító törekvéseinek lett egyenes következménye, hogy előkerültek a későbbi korok nagy slágerei is. Nagyon izgalmas folyamat elővenni egy modernebb dalt, és megtalálni rá azt a stílust, ritmusvilágot és hangszerelést, ami azt a hatást kelti, mintha ezt a dalt eleve erre a zenekarra, vagy ennek az énekesnek írták vagy akár írhatták volna.
A Budapest Bár-énekesek számára igazából ezáltal könnyebb lett a dalválasztás, mert innentől már a személyes nagy kedvenceink is szóba jöhettek, jöhetnek.

A Budapest Bárban roma muzsikusok, ismert hazai zenekarok frontemberei és neves szólisták működnek együtt. Te személyesen mit tanultál a Budapest Bárban/tól az elmúlt években?

Általánosságban a frontemberek és a roma muzsikusok közti tanulásról kicsit leegyszerűsítve el lehet mondani, hogy mi egy régebbi világ gazdagabb harmónia- és dallamvilágát szívjuk magunkba, ők pedig a mai zenék minimalistább, ritmusközpontúbb megoldásaira kezdenek jobban ráérezni, és beépíteni a zenéjükbe.
Már korábban említettem, hogy milyen sokat tanultam tőlük, és tanulok még szinte minden alkalommal. Ezek nem mindig konkrét dolgok, inkább egy folyamat. Ami konkrét, az az, hogy sokszor kellett és kell nem könnyen elénekelhető dalokat megtanulni, és jól elénekelni. Ez már önmagában nagy tanulás.

NÉMETH RÓBERT

NÉPZENE, BLUES, KERTMOZI ÉS KOLBÁSZOS BUCI

Beszélgetés Kaszap Gáborral

Kaszap Gábor, a Zichy-kastély udvarán működő népszerű óbudai szórakozóhely, a Kobuci kert vezetője angol szakos bölcsészként nagyot módosított életpályáján. Fazekas testvérével kitaláltak egy vásárokon, rendezvényeken eladható finomságot, a kolbászos bucit, majd csináltak hozzá egy tavasztól őszig tartó fesztivált.

A BOBAN MARKOVIC ORKESTAR A KOBUCI KERTBEN (FOTÓ: KOCSIS LÁSZLÓ ZOLTÁN)

A főváros egyik legkedveltebb nyári koncerthelyszíne, az óbudai Zichy-kastély kertjében működő Kobuci kert alapítója, Kaszap Gábor egyetemista korában gyakran segített vásárokat járó fazekas és cserépkályhás bátyjának. Egy idő után elhatározták, hogy belevágnak egy közös vállalkozásba. Kitalálták, hogy kolbászos bucit árulnak a vásári forgatagban. Ez egy finom cipócska, amit házikolbásszal, fokhagymás fűszeres tejföllel, uborkával és paradicsommal töltenek meg. Az ötlet bevált, nemcsak itthon, hanem még Németországban is kelendő lett a portékájuk.

FOTÓ: SZÁSZ MARCELL

Ez azonban csak a lehetőségek előszobájának bizonyult, hiszen tíz évvel ezelőtt a Kapolcsi Művészetek Völgyében megnyitották az első Kobuci Udvart. Ott már nemcsak finom enni és innivalót, hanem kiváló népzenei programokat is kínáltak a „völgylakóknak", Gábor ugyanis gyerekkora óta hegedül, az Óbudai Népzenei Iskola diákja is volt, öccse pedig ma is aktív muzsikus, így szinte mindenkit ismernek, akik ma Magyarországon népzenével foglalkoznak.

A kapolcsi Kobuci olyannyira bevált, hogy amikor négy évvel később adódott a lehetőség, hogy valami hasonlót csináljanak Óbudán, nem haboztak. Itt már nemcsak tíz napról volt szó, hiszen egész nyáron át folyamatosan működő helyre szólt a felkérés. Az óbudai Kobuci kertben ezért népzenei fellépők mellett más stílusok felé is nyitni kezdtek. Abból azonban nem engednek, hogy csak igényes, élő zenét játszó, értékes programoknak hajlandóak helyt adni.

„Sok zenész mondta már, hogy jó itt játszani, mert közel van hozzájuk a közönség, mégis sokan elférnek."

– Sikerült úgy kialakítanunk a kertet, hogy a még nem igazán befutott és a komoly rajongótáborral rendelkező zenekarok egyaránt szeretnek itt fellépni. Sok zenész mondta már, hogy jó itt játszani, mert közel van hozzájuk a közönség, mégis sokan elférnek. Egyszerre akár ezer néző is élvezheti a műsort biztonságosan – mondta Kaszap Gábor, aki szerint a Zichy-kastély belső udvara varázslatos és teljesen egyedi koncerthelyszínné vált. A hatalmas fák, a rengeteg növény miatt olyan a hely, mintha nem is Budapesten lenne, hanem valahol a természet lágy ölén. Élvezettel játszanak a zenészek, így a közönség is kiválóan érzi magát.

– Nagyon szeretjük a Blues Fesztiválunkat is – folytatta a Kobuci vezetője. Ezt idén harmadik alkalommal szervezzük meg az Óbudai Kulturális Központtal közösen. Óriási szerencsénkre mind az önkormányzattal, mind a kulturális központokkal nagyon jól lehet együttműködni.

A jó kapcsolat egyik példája a szintén egész nyáron át tartó Óbudai Nyár rendezvénysorozat, amelybe a Kobuci kert is integrálódott.

– Mindig egyeztetünk arról, hogy egy adott napon vagy hétvégén milyen program lesz a Fő téren, hogy semmilyen szempontból se ütközzön a Zichy-kastély kertjében zajló műsorral. Az Óbudai Múzeummal is nagyon jó az együttműködésünk – folytatta Kaszap Gábor. – A Múzeumok Éjszakáján biztosítjuk nekik a helyszínt, adunk színpadot, ők hozzák a programot, velük is harmonikusan tudunk együtt dolgozni. Az Óbudai Nyár programsorozat részeként hétfő esténként kertmozivá alakul a Kobuci kert. Mi a helyszínt biztosítjuk, a vetítéseket viszont az OKK szervezi.

Aki aznap idejön, az tudja, hogy mire számítson, hiszen minden olvasható a honlapunkon, illetve a plakátjainkon is. Ha a törzsvendégnek ahhoz van kedve, akkor a kert túlsó végén ilyenkor is üldögélhet, megihat két fröccsöt és beszélgethet a barátaival.

Nekünk is jó, mert van ilyen lehetőség is a kertben, hiszen sehol sincs kőbe vésve, hogy nálunk csak zene lehet. Az együttműködés másik példája, hogy június első péntekén itt rendezték meg az Óbudai Népzene Iskola záró hangversenyét – folytatta a felsorolást Gábor. – Nyilván ez sosem lesz az év üzlete számunkra, de közel áll a szívünkhöz.

VIG

A RADIO PRO AJÁNLATA A KOBUCI KERTBEN...

Nemcsak Óbuda, de a teljes főváros egyik leghangulatosabb és legnagyszerűbb szabadtéri koncerthelyszíne a Kobuci kert, melynek különlegességét a családias hangulat és az igényes koncertkínálat jelenti.

KEREKES BAND
JÚLIUS 3.
A folkot a rock and rollal, a magyaros virtust a hendrixes karcossággal, a funkkal és a dance-szel keresztezni merész vállalás, érvényesen keresztezni pedig bravúr – a Kerekes Bandnek mindez sikerült.

BLUES FESZTIVÁL
JÚLIUS 8-9-10.
A fesztivál első napján az olasz Morblus viszi a prímet, másnap este a fesztivál kulcsfigurája, Little G. Weevil, azaz Szűcs Gábor gitárjátékát élvezhetik a bluesrajongók. A kiváló gitáros az első magyar blues zenész, aki a műfaj szülőföldjén, Memphisben nyerte el „Az év akusztikus előadója" díjat A zárónapon nincs kegyelem! Egymás után lép fel a Muddy Shoes, Ripoff Raskolnikov, majd Marcos Coll spanyol szájharmonikás és Jimena Segovia mexikói énekesnő.

CSÍK ZENEKAR
JÚLIUS 17.
Szinte már be sem kell mutatni a 25 éves Csík zenekart, mely az egyik legnépszerűbb hazai zenei formáció. Műsoruk a jól ismert slágerektől ível a tisztán tradicionális népzenei darabokig, s miközben értéket közvetít, mindenkit megtáncoltat.

LAJKÓ FÉLIX
JÚLIUS 18.
Az összetéveszthetetlenül zseniális Lajkó Félix a magyar világzene nemzetközi sztárja. Mező című cigerterás lemeze 2013-ban az európai világzenei sikerlistát is vezette. Persze „alaphangszeréhez", a hegedűhöz sem lett hűtlen, erre az estére pedig különleges programmal készül.

QUIMBY
JÚLIUS 29.
Érdemes lesz sietni a jegyvásárlással, hiszen július végén a hazai koncertszínpadok egyik legnépszerűbb együttese, a Quimby látogat el Óbudára. Garantált teltház a Kobuciban.

FÁBIÁN JULI & ZOOHACKER
AUGUSZTUS 1.
Különleges hang a magyar könnyűzenében Fábián Juli, akit jazz-énekesnőként és funk-soul dívaként is ismerhetünk. Zoohackerrel közös projektje, mely a hagyományos soult és R&B-t keresztezi a kortárs elektronikus zenével, a rádiókból is ismerős lehet.

KISCSILLAG
AUGUSZTUS 7.
Középkorú férfiak hobbizenekarának indult, jó pár éve már Lovasi András anyazenekara a Kiscsillag, mely tavalyi, Szeles című nagylemezével pályafutása egyik legjobb albumát készítette el. Persze nemcsak ennek anyagából, hanem korábbi emlékezetes dalaikból is válogatnak majd az óbudai fellépésre.

IAN SIEGAL
SZEPTEMBER 2.
Az európai blues-színtér egyik valóban magasan jegyzett szerző-előadója, az angol Ian Siegal látogat el szeptember elején ismét a Kobuciba. Siegal – aki többek közt a Kiss Tiborral, Varga Liviusszal, Ripoff Raskolnikovval és Frenkkel közös Tom Waits-feldolgozás-zenekarával, a Braindogsszal is járt már nálunk – ez alkalommal újra saját produkcióját hozza.

NÉMETH RÓBERT – WWW.RADIOPRO.HU

... ÉS A SZIGETEN

A Sziget Fesztivál (augusztus 10-17.) Magyarország, sőt Európa egyik legfontosabb fesztiválja és egyben Óbuda egyik legizgalmasabb éves popkulturális eseménye is.

INTERPOL
A főleg hetvenes-nyolcvanas évek fordulójának, nyolcvanas évek első felének sötét és dekadens, de mindig stílusos gitárzenéit megidéző New York-i együttes az elmúlt közel tizenöt évben egyenletes albumsorozatot hozott össze. A Szigeten minden bizonnyal a legjobb dalok közül válogat majd.

FLORENCE AND THE MACHINE
Az elmúlt években több olyan artisztikus popzenében utazó dalszerző-énekesnő is felbukkant, akikről bizton állíthatjuk, hogy az art-pop nagyasszonya, Kate Bush köpenyéből bújtak elő. Egyik közülük Florence Welch, aki az idei Szigeten új nagylemezét, a How Big, How Blue, How Beautifult mutatja be.

ROBBIE WILLIAMS
Az örökifjú Robbie az elmúlt húsz év egyik legfontosabb férfi szóló-popsztárja. Nem kell varázsgömbbe néznünk ahhoz, hogy megjósoljuk: jókora slágerparádé várható a nulladik napi koncerten.

AVICII
A 25 éves svéd Tim Bergling, azaz Avicii korunk egyik emblematikus szupersztár DJ-je, aki producerként is nagyot alkotott az elmúlt években. Ő az egyik olyan művész, aki stadionok és fesztiválok nagyszínpadjaira katapultálta a lemezlovasok pultját. Tánczenei extravaganzáját immár a Szigeten is megtekinthetjük.

FOALS
Markáns gitárzene és okosan használt táncos elektronika – sok zenekar kísérletezik ezzel az egyveleggel, de kevesen csinálják olyan jól, mint az oxfordi Foals. A zenekar legutóbbi lemeze, a 2013-as Holy Fire már kifejezetten a stadionokba és a nagyszínpadokra készült, s most egy ilyen helyen, a Sziget Nagyszínpadán láthatjuk Yannis Philippakist és zenekarát.

MARINA AND THE DIAMONDS
A már említett kolléganőjéhez, Florence Welchhez hasonlóan a görög származású, walesi Marina Diamandis zenéjén sem nehéz Kate Bush hatását érezni. Az énekes-dalszerzőnő azonban – Florence-hez hasonlóan – már megálmodta saját világát, melynek legfrissebb megtestesülése az idei Froot című nagylemez.

PALOMA FAITH
A Radio Proból is jól ismert angol énekes-dalszerzőnő – egy valódi izgalmasan fura popdíva – soulos popzenét ír és jelentet meg immár bő fél évtizede. Első nagylemeze, a Do You Want the Truth or Something Beautiful? 2009-ben jelent meg. Tavaly új albumot hozott ki, idén pedig a könnyűkultúra egyik legrangosabb díját, a Brit Awardsot nyerte meg az év brit szólóénekesnője kategóriában.

LIMP BIZKIT
Igazi klasszikus, a nu metal korszak még mindig aktív alapzenekara a Sziget Nagyszínpadán! Fred Durtsék koncertjén heves headbangelés és intenzív pogó várható – ennek megállapításához nincs szükség komolyabb jóstehetségre. A koncert aktualitását a hírek szerint az idei év második felében megjelenő új Limp Bizkit-lemez, a Stampede of the Disco Elephants jelenti, melynek anyagából az együttes minden bizonnyal már ízelítőt nyújt a Szigeten.

NÉMETH RÓBERT – WWW.RADIOPRO.HU

A HANGSZEREM MINDIG VELEM NYARAL

Interjú Horgas Eszter fuvolaművésszel

Horgas Eszter hazajáró művésze Óbudának, hiszen évek óta állandó vendége az Óbudai Nyár rendezvénysorozatnak. Ha ő játszik, zsúfolásig megtelik a Fő tér, és zenéje magával ragadja a rajongó közönséget. Érzi, hogy szeretik – nem is véletlen, hogy nálunk itthon érzi magát.

FOTÓ: KÖRMENDI IMRE

Eddig minden évben valamilyen újdonsággal lepte meg a közönséget. Az idei koncert milyen különlegességet ígér?

Az idei turném A Föld hangjai címet viseli. Rendkívül izgalmas anyag, hiszen a különböző kultúrák zenéin keresztül próbálom elfuvolázni mindazt, amit a világról, közös bolygónkról érzek, gondolok. Az óbudai koncerten is elhangzik majd néhány új zeneszám – nem bírom ki, hogy valami újat ne mutassak –, a nyári tematika mégis inkább öszszegző jellegű. Best of Horgas Eszter – a legérettebb, legkedvesebb számaimat szeretném az idén átnyújtani annak a lelkes és kedves közönségnek, akik figyelmükkel ugyanúgy évek óta inspirálnak, mint a teret körülölelő házak faláról visszaverődő dallamok.

„Még ha a szakma nem is értett, a közönségem mindig erőt adott."

Különösen nagy dolognak tartom, hogy ezek a nyári koncertek ingyenesek, és bárki eljöhet, aki egyébként nem tudná megengedni magának az egyáltalán nem olcsó koncertjegyet. Példaértékű ajándéka ez a városvezetésnek, és örülök, hogy része vagyok ennek az ajándéknak.

Több szálon is kapcsolódik Óbudához, a Fő téri koncertek előtt is gyakori vendége volt a kerületnek.

Sőt, sokáig Óbuda határán, a Zsigmond téren laktam. De valóban, klasszikus zenész koromban, amikor még csak nem is sejtettem, micsoda csodák és őrületek várnak, számtalanszor megfordultam Óbudán. Vigh Andrea hárfaművésszel nem egyszer léptünk fel az Óbudai Társaskörben, vagy amikor megalapítottuk a Forrás Kamarazenei Műhelyt, Kurtág György és Rados Ferenc növendékeivel összeállva koncerteztünk itt. Még korábban a Liszt Ferenc Kamarazenekar is gyakran hívott ide játszani. Amikor aztán új oldalamról is bemutatkoztam a nyilvánosságnak, a Horgas Eszter arcai sorozat négy részes CD-album bemutatója is először a Társaskörben volt, aztán a Zeneakadémián.

Csodák és őrületek. Carmen nagyáriájára gondol, amit fuvolával „énekel"?

Akár arra is. De leginkább arra, hogy egykor nem is reméltem, hogy „csak" fuvolistaként is alkothatok, megtalálhatom a saját világomat. A fuvola zenekari hangszer, szólókarrier irodalma gyakorlatilag nincs. Felszabadító élmény volt, amikor felismertem, hogy mégsincsenek korlátok, és a klasszikus iskola csak alap ahhoz, hogy más műfajokban is kiteljesedjek. 1999-ben voltam Angliában, ott ismerkedtem meg az ún. crossover zenével, ami megláttatta velem a lehetőségeket. Ma már ez a szó egészen mást jelent, mint amit én csinálok, nem szívesen azonosulok vele. Amikor először kezdtem el dzsesszt játszani, az első próbákon azt sem tudtam, hol tart a zenekar, egy kukkot sem értettem az egészből. De fantasztikus volt újra tanulni, és megtapasztalni, hogy micsoda perspektívái vannak a hangszeremnek.

Pedig klasszikus fuvolistaként is a legjobb, legnagyobb zenekarokkal lépett fel, a Fesztiválzenekarral, az Állami Hangversenyzenekarral.

Valóban, egészen rendkívüli és fantasztikus lehetőségeim voltak, és mégis hiányzott valami. A kortárs zenében, amit olyan sokszor és nagy sikerrel játszottam, nem voltam önmagam. Igazi dallamokat, igazi érzelmeket akartam játszani, érteni, érezni, azonosulni vele, és beleadni magam egészen a zenébe. Ha ez nincs, akkor nem tudok mit átadni. Egész fiatal koromtól lüktetett bennem a vágy, hogy szonátákat, áriákat is játszhassak.

Szenvedélyt, szerelmet fuvolázik, amit imád a közönség.

Tavaly jelent meg a 25. albumom, és csodálatos élményekben volt részem az elmúlt években. A sikerben számomra nem is a rajongás a lényeg, hanem az, hogy megtanulhattam, ha belül nagyon akar valamit az ember, még ha semmilyen előzménye, tradíciója sincs, akkor is meg lehet valósítani. Számomra a XXI. századi művészet is ezt bizonyítja. Nem dzsessz van és nem popzene, hanem Sting, Madonna és Paco de Lucia, személyiségek vannak, akiknek a zenéje ilyen is, olyan is, mégis egyediek, lemásolhatatlanok. Nem újdonság ez, hiszen ha a zenetörténet legnagyobbjaira gondolunk, akkor is előadói egyéniségekkel találkozunk. A XX. században talán túl-

ságosan komolyan vettük a komolyzenét, lekottáztuk a remekműveket, ezáltal el is távolodtunk az emberektől. Miközben a klasszikus zene is tele van humorral, élettel, drámákkal.

Az elmúlt években elkezdett tanítani is. Nem nagyon megterhelő mindez?

Sok idő, hatalmas felelősség: 16 tanítványom van, de felüdülés velük foglalkozni. Két évvel ezelőtt a Bazilika előtt volt egy fuvolafesztivál, ahol 600 gyerek regisztrált, hogy szeretne velem találkozni. Kell ennél nagyobb siker? Örömmel adom át a fiataloknak a tapasztalataimat, a tudásomat, és mindenekelőtt a legfontosabb útravalót, hogy találják meg és ismerjék meg önmagunkat, hogy tudják, kik ők valójában, milyen karakterek, mi az, amit hitelesen tudnak képviselni. Hogy azzal az önbizalommal tudjanak az emberek szemébe nézni, hogy itt vagyok, ezt tudom, köszönöm, ha tetszik. Nem erről szól az előadóművészet? Boldogan mondhatom, hogy nekem soha nem volt problémám a közönséggel, akárhová mentem az országban vagy a világon. Még ha a szakma nem is értett, a közönségem mindig erőt adott.

Mikor és mennyit gyakorol?

Sokat és mindenütt. Nálunk a nyaralásra is jön a hangszer. Ez nem olyan, hogy megtanultad, és kész. Karban kell tartani, állandóan ismételni kell a játékot. Szeretek gyakorolni, próbálni is, ezek adnak biztonságot.

A két lánya közül követi valamelyik a zenei pályán?

A kisebbik lányom, aki idén nyáron lesz 18 éves, csodálatosan énekel, legfiatalabbként második lett tavasszal az Országos Énekversenyen, és sok szép dicséretet kapott a legnagyobb mesterektől.
Ha megkérdezik, hogy mire vágyom, csak annyit szoktam válaszolni, hogy szeretném látni a kislányomat a Metropolitanben...

Az idősebbik lányom, aki 25 éves, egyetemista, rendező szeretne lenni, a színház szerelmese, amit nagyon meg tudok érteni. Lelkesen nézem az előadásaikat, és borzasztóan drukkolok neki. Boldoggá tesz, hogy bár megnőttek a gyerekeim, még otthon laknak, a mama-szálló, úgy tűnik, jól működik, amit egyáltalán nem bánok. A házunkban mindig nagy a nyüzsgés, a férjem gyerekei és a lányaim barátai is szívesen időznek nálunk.

Egyik pillanatban érzelmektől fűtött művész, máskor egy új generáció útját egyengető tanár, közben a gyerekei sorsáért aggódó anya, aki nyilván háztartást vezet, és postára is megy.

Kiváltságos állapotnak tartom azt, amiben élek, és bár nehéz szétválasztani a felsoroltakat, igyekszem megfelelni mindegyiknek. Van, amikor terhes ügyeket intézni, és amikor éppen keresgélek a hangok után, annyira magával ragad a munkám, hogy teljesen elfeledkezem az időről. Néha nehéz kizökkenni, de ezzel együtt az a legcsodálatosabb, hogy ezek a helyzetek mind megadattak. Ha pedig néha a „túlpörgés" veszélye fenyeget, élek a nemrégiben felfedezett gyógyító módszerrel – egy nagy séta vagy biciklizés helyrebillenti a belső egyensúlyomat.

Milyen lesz az idei nyara?

Júniusban egy nagyon szép koncertkörútra kaptam meghívást: Málta, Szicília, Görögország, Törökország adja a helyszíneket, és nagy öröm, hogy magammal vihetem a kisebbik lányomat, akinek ez lesz a 18. születésnapi ajándéka. Magam is nyári születésű vagyok, imádom a napfényt, a tengert. Itthon Falusi Mariannal folytatjuk a Föld hangjai turnét, de júliusban egy kicsit a családdal is tengerezek.
Augusztusban tíz napot Balatonfüreden leszek, ahol ötödik éve vagyok művészeti vezetője a Partitúra Összművészeti Kurzusnak. Izgalmas, mozgalmas feladat, csodálatos a tehetséges fiatalokkal együtt dolgozni. Augusztus végén pedig próbahegyek várnak rám, mert szeptember elejére már új bemutatóval jelentkezem.

F. NAGY ÁGNES

FOTÓ: STEINDL IMRE

A ZENÉSZEK SOSEM UNATKOZNAK

Hámori Máté az Óbudai Danubia Zenekar élén

Ha egyvalami holtbiztosan kiderült a Hámori Mátéval töltött egy óra alatt, az az, hogy ez a rendkívül szuggesztív és elhivatott fiatalember az unalom állapotát nem ismeri. Lehengerlő céltudatossággal vezeti két éve az Óbudai Danubia Zenekart, és imponálóan kreatív ötletekkel újítja meg a koncertéletet.

FOTÓK: FARKAS VIVIEN

Az Óbudai Nyár programsorozatot évek óta a Danubia Zenekar hangversenye nyitja, így lesz ez idén is. Mióta él ez a hagyomány?

Az „óbudaiság" a zenekar létrejöttéig nyúlik vissza, hiszen az alapító, Héja Domonkos is ebben a kerületben járt iskolába, és a Danubia Zenekart 1993-ban ő hozta létre – többek között – óbudai kötődésű barátaival, iskolatársaival. Aztán 2007-ben született meg az a fenntartói megállapodás az Óbuda-Békásmegyeri Önkormányzattal, aminek következtében a zenekar hivatalosan is felvette az Óbudai nevet. Azóta kezdjük mi minden évben az Óbudai Nyár rendezvénysorozatot. Én tavaly dirigáltam itt először, hiszen 2013 szeptemberétől vagyok csak művészeti vezetője és karmestere a zenekarnak.

„Egy sikeres és sokat utazó karnagy pontosan ugyanolyan életet él, mint egy rocksztár, csak valószínűleg kevesebb kokainnal."

Hol találkozott a Danubiával, milyen korábbi ismeretség alapján vállalta el a művészeti vezetését?

Az Erkel Színházban egy Hunyadi László sorozatban dolgoztam együtt a zenekarral, jó munkakapcsolat alakult ki közöttünk. Amikor Héja Domonkos az Operaházhoz került, és elfoglaltságai szükségszerűvé tették a váltást, Ács Péter ügyvezető igazgató megkeresett, hogy közösen gondoljuk át a Danubia jövőjét. Mivel fantasztikus erőkből áll a zenekar, művészileg jelentős potenciál van benne, rendkívül izgalmasnak tűnt számomra a feladat. Ez éppen a zenekar 20. évfordulójára esett, így a jubileumot összekötöttük egy megújult koncepcióval, arculattal. Kialakítottunk egy hangsúlyosan innovatív művészeti irányvonalat, fókuszban a fiatalok megszólításával.

Az Óbudai Danubia Zenekarnak mindig is fontos volt az ifjúság zenei nevelése.

Ez így van és volt, és a zenekar működésének általam is a legfontosabbnak tartott célja az, hogy a fiatal korosztályt megszólítsuk. Sajnos, a középiskolások manapság szinte teljesen eltávolodtak a komolyzenétől, kemény elutasítás érződik részükről. Nekünk, zenészeknek kell tennünk azért, hogy megnyerjük ezt a generációt, és megmutassuk nekik, ez a műfaj egyáltalán nemcsak a nagyszülőké, hanem az övék is lehet. Ma már a legtöbb zenekarnak, zenei intézménynek kitűnő, egyre igényesebb gyerek- és ifjúsági programjai vannak, nemcsak Budapesten, vidéken is. Én magam is rengeteg gyerekelőadást készítettem elő, az operaelőadástól kezdve a homokanimációval mixelt mesékig mindenfélét, és a tapasztalataim alapján nagyjából tudom, mi az, ami működőképes, és fel is használom ezt a tudást a Danubia programtervezésénél.
Ennek a küldetésnek szentelnénk az egykori Flórián mozit is, amellett, hogy a próbatermünk, otthonunk. Terveink szerint szeretnénk egyéb ifjúsági és kamaraprogramok befogadó helyeként is része lenni Óbuda kulturális életének.

A kisebbekhez akár maga a zenekar megy el énekórákat tartani, de hogyan, mivel tudják megnyerni a kamaszokat?

Egy komplex, egyedülálló projektet dolgoztunk ki Egy hét a Danubiával címmel. Ebben első évfolyamos gimnazisták vesznek részt, akik egy-egy koncertünkhöz kapcsolódóan bepillantást nyerhetnek a zenekar életébe: felkeresik a zenészeket, velük tartanak a próbákra, tanításra, egy közös kakaós-kalácsos reggelin pedig mi, zenészek mesélünk művekről, zeneszerzőkről, de főleg a zenészéletről. Kevesen tudják, pedig ez egy vagány és érdekes szakma. Aztán eljönnek a koncertre is, végül pedig beszámolót kell írniuk vagy videoblogot készíteniük a velünk töltött egy hétről. A lényeg, hogy a gyerekek emberileg, egyesével kerüljenek közel a zenészekhez, mert azt gondoljuk, hogy ennél a korosztálynál a hitelesség és az emberi kapcsolat lehet az a beugró, amivel a műfaj és a köztük emelkedő falat valamelyest lerombolhatjuk.

A zeneakadémiai tavaszi koncertek is rendhagyó módon kezdődtek, kórusmuzsikával lepték meg a várakozó vendégeket.

Van egy negyedóra, amikor a koncertre érkezők leveszik a kabátjukat, beszélgetnek, várnak. Ekkor jelenik meg egy-egy kórus, valamelyik gimnázium amatőr kórusa, és előadnak két rövid számot, mintegy ráhangolódásként magára a koncertre. Ezzel két célunk is van: egyrészt, hogy segítsük az amatőr kórusmozgalmat, éreztessük a jelentőségét, másrészt pedig, hogy a gimnazista kórustagokat becsalogassuk a koncertünkre. Ez tulajdonképpen a fellépésért kapott gázsijuk.

Érdekesnek, kifejezetten vagánynak jellemezte a zenészéletet. Ez a jelző egy rocksztár esetében talán könnyebben értelmezhető...

Egy sikeres és sokat utazó karnagy pontosan ugyanolyan életet él, mint egy rocksztár, csak valószínűleg kevesebb kokainnal. A komolyzenei sztárok élete is azért pompa és csillogás, mert sokat vannak úton, különböző színpadok reflektorfényében játszanak, lemezfelvételekre sietnek, társadalmi eseményeken vesznek részt. Mondjuk a celebhírekben ritkábban szerepelnek, de ezt senki sem sajnálja. Ugyanakkor viszont iszonyú elfoglaltak, nincs nyolctól ötig tartó munkaidő, hanem próbák, duplapróbák. A Danubia zenészeinek legtöbbje tanít délutánonként, aztán este próbák, illetve koncertek várnak rájuk. Olyan hivatás ez, ami rendkívüli szellemi erőfeszítést, frissességet, fizikai állóképességet igényel. Gyakorolni még otthon is kell, és akinek családja van, ott is helyt kell állnia. A zenészek sosem unatkoznak.

Hogy lehet ezt a feszített életritmust fizikailag bírni?

Sportolnunk kell, szerintem. A hangszeres játék olyan természetellenes pozitúrában történik, ami alapból megterheli az ember izomzatát és vázrendszerét, mindez stressz, koncentráció nyomása alatt történik. Amikor kiállunk a színpadra, mindannyian izgulunk, hogy el ne rontsunk valamit. Ezt a feszültséget oldani kell. Vannak erre különféle módszerek, de folyamatosan, magas teljesítő szinten tartani a szervezetet csak rendszeres fizikai aktivitással lehet.

Mit jelent a zenekar megújult koncepciója, arculata?

Például azt, hogy a bérletes sorozataink egy, a zenén túlmutató gondolatiságot is tartalmaznak, amelyek tematikusan kötik össze a koncerteket és a felcsendülő zeneműveket. A most lezáruló évadunk címe Íme, az ember volt, a jövő évad őszi mottója a Gyermekek vagyunk, míg a tavaszi bérletsorozat a Hősök vagyunk gondolat jegyében zajlik majd. Nem véletlen az utóbbi két mottó, arra kívánunk utalni, hogy egy művész a lelke mélyén élete végéig megmarad gyereknek, ami irigylésre méltó kegy, ugyanakkor a közönség is újraélheti a gyermeklét csodáit, hiszen a koncertjeinken mesével, játékkal, könnyekkel és a szabadság élményével találkozhat. Ha egy művész megőrzi magában a játékosságot, olyan remekművek születhetnek, mint például Ligeti György Le grand macabre című zseniálisan szellemes, méltán világhírű operája. Vagy ha a gyermeklét alapélményére, a határtalan szabadságra gondolunk, Liszt Ferenc Két legendája juthat eszünkbe, a két Szent Ferenc életét feldolgozó mű (Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak, Paolai Szent Ferenc a hullámokon jár), amelyben mindketten a szabadságot választják, lerúgva magukról a társadalom béklyóját. Minden koncertünket egy ilyen gondolati többlettel terveztem, és azt remélem, hogy ez a megközelítés a művek jobb megértéséhez, a dramaturgiai azonosuláshoz segíti a közönséget.

HÁMORI MÁTÉ KARMESTER

2006-ban diplomázott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem karmesterképző tanszakán.
2003-ban megalapította a Teatro di Musica Kamarazenekart.
2005-2007 között a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar állandó vendégkarmestere volt.
2006-tól operarendezőként és karmesterként színpadra állította Mozart, Haydn, Mendelssohn és Donizetti több operáját. Számos ifjúsági koncertprogram megalkotása kötődik nevéhez. Koncertezett Franciaország, Olaszország, Csehország és Románia jelentős koncerttermeiben.
A hazai vezető szimfonikus zenekarok többségét dirigálta, 2011 óta a Szolnoki Szimfonikus Zenekar, 2013-tól a Magyar Állami Operaház karmestere, és az Óbudai Danubia Zenekar művészeti vezetője, karnagya.

Hasonló előadásokat tartunk Budapest legfiatalabb koncerttermében, a Budapest Music Centerben, ahol Eckhardt Gábor, a kiváló zongoraművész és zenei nevelő a házigazdája a zeneszerzőket új aspektusokból is bemutató sorozatunknak.

A nyitóhangverseny után az Óbudai Nyár másik koncertje is egy egészen friss, újszerű zenei csemege, melyen az LGT dalai szólalnak meg szimfonikus átiratban.

A népszerű LGT-dalokat egy fiatal és rendkívül tehetséges zeneszerző és hangszerelő művész, Ott Rezső „szabta" a Danubiára. A Szimfonikus zenevonat már az év elején „elindult", január elején mutattuk be a Müpában, nagy sikerrel. Az LGT zenéje egyébként teljesen alkalmas a zenekari átiratra, ezek a dalok zeneileg annyira magas szintűek és összetettek, hogy kiválóan használják ki a szimfonikus zenekar színeit, árnyalatait. Igazi, könnyed nyáresti program lesz visszahallgatni az egykori kedvenceket.

Sokunknak a Loksi-dalok valóban nosztalgiázást jelentenek, de ez inkább a szüleink korosztályának a zenéje. Talán furcsán hangzik, de én a Beatlesen szocializálódtam, holott John Lennont két évvel a megszületésem előtt lőtték le. A szüleim azonban őket hallgatták, így én is Beatles-imádó lettem. Az LGT-t is a családomtól kaptam, pontosabban a nővéremtől, akinek az egyik kedvenc együttese, kint is volt a legendás Nyugati pályaudvari búcsúkoncerten. Az ő kazettáiról, CD-iről ismertem meg az LGT-nótákat. Igényes zenéjük a kiváló szövegekkel világszínvonalú könnyűzenei terméke a magyar kultúrának.

A komolyzenei érdeklődése mikor kezdődött?

Meglehetősen rendhagyó módon alakult, ugyanis a családomban, a felmenőim között a legtöbben orvosok. Hatéves koromban vittek el első alkalommal a szüleim a Zeneakadémiára, méghozzá Mozart Requiemjére, ami nem a legszerencsésebb választás egy kisgyerek számára, de engem annyira lenyűgözött, hogy valahol ott történt a „becsípődés". A zene szeretete viszont jellemző a családomra, apai nagymamám még Dohnányi Ernőhöz is járt zongorázni. Én is ezen a hangszeren tanultam gyerekkoromban. Az első teljes darab, amit le tudtam zongorázni, a Let it be volt. A zeneiskolában valamiért nem jeleskedtem, ma már viccesnek tűnik, hogy hármasokat, néha négyeseket kaptam a teljesítményemre.
A szüleim természettudományi osztályba írattak gimnáziumba, reménykedvén, hogy én is orvos leszek, pedig akkoriban már zeneszerzéssel is foglalkoztam. Édesapámnak jó barátja volt Petrovics Emil zeneszerző, az ő javaslatára vált ez komollyá, és így jártam két iskolába középiskolásként, a Szent Imre Gimnáziumba délelőtt, és a konzervatóriumba zeneszerzést tanulni délután. 18 évesen egy kérdés volt csak: mi legyek, zongorista vagy zeneszerző? A karmesterséget választottam mint középutat, és a döntésemben Vásáry Tamás is megerősített, miután meghallgatott, és elbeszélgettünk. A játékom és a személyiségem alapján lett ez a benyomása, de jól ráérzett a jövőmre.

Mit szóltak a döntéséhez a szülei?

Otthon hatalmas tragédia volt, hogy a kitűnő érettségimmel nem felvételiztem máshová, csak a Zeneakadémia karmester szakára. „Biztos éhenhalás vár" – féltettek. A mai eszemmel valószínűleg én is ezt mondanám a gyerekemnek, mert ez egy hihetetlenül nehéz pálya, csak erre alapozni nagy merészség. De én bíztam magamban, és abban, hogy ez az én utam. Felvettek, és az akadémiai évek alatt már megalapítottam az első zenekaromat. Szép lassan elindultam, elkezdtek hívni más zenekarokhoz is. Mostanra már a szüleim is elfogadták, hogy nem választottam rosszul, csak vakmerően.

A zeneszerzéssel felhagyott?

Rájöttem, nem vagyok annyira jó, mint Mozart, Schubert és Bartók. Ez elkedvetlenített, bár a tanárom biztatott. Van egy kis lelkifurdalásom, amiért abbahagytam, hiszen egy előadóművésznek jót tesz, ha aktívan alkot is. Még nem jött el az ideje, hogy újra elkezdjem.

Kitől tanulta a legtöbbet?

Akiket örömmel említek, Kocsár Miklós és Csemiczky Miklós zeneszerzők, nekik sokkal tartozom, kiváló tanárok voltak. Esztó Zsuzsa tanított zongorára még a Zeneakadémia előtti években, később Gál Tamás osztályába jártam. Szemléletmódban talán a legtöbbet Sári József zeneszerzőtől kaptam, pedig mindössze egy félórás órám volt nála hetente, a transzponálás-partitúraolvasás. Ő egy fantasztikus kultúrájú, elképesztően nyitott szellemiségű ember, akivel istenieket beszélgettünk, Haydn-szimfóniákat négykezeseztünk, buddhista találós kérdésekkel várt, amiket azóta sem tudtam megfejteni.
Szívesen emlékszem Vásáry Tamásra is, asszisztense voltam a Kodály Zoltán Világzenekarnál, barátom lett, és a mai napig az. Művészileg, emberileg ő a példaképem.

Beszéltünk arról, mennyire nincs ideje a zenészeknek. De talán a nyári hónapokban jut idő kikapcsolódásra, pihenésre. Mivel tölti a következő három hónapot?

Megtanulom a műveket, amelyeket ősszel dirigálok a Danubiánál és az Operában. A nyár felkészülési időszak, lehetőség az újratöltődésre, a belső tartalékok újraépítésére. Véleményem szerint ezt is művészettel lehet, zenehallgatással, zongorázással, olvasással. Néha persze az is kell, hogy kimenjünk a strandra, és semmire se gondoljunk.

Olyasmi is belefér az életébe, mint mondjuk a Sziget vagy más jellegű zenei élmények?

A Szigeten egyszer voltam, de a fesztiválozást nem szeretem, azt hiszem, kinőttem belőle. Viszont egy visszsza-visszatérő elvégzendő feladatomnak tartom, hogy behatóbban megismerjem a könnyűzenei irányzatokat.

Mi jut eszébe Óbudáról?

Az, hogy jó lehet itt élni. Érdekes kereszteződése a nyüzsgő városi létnek és a külváros nyugalmának. Lenyűgöz a változatossága, ahogy Békásmegyertől az Árpád hídig különböző arculatait mutatja, és az a meghittség, ami az eldugott, zegzugos utcák felfedezését kíséri. Izgalmas, összetett kerületnek tartom.

F. NAGY ÁGNES

ÓBUDAI MECÉNÁS MODELL

Római P'Art 2014 képzőművészeti pályázat

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata és a Fellini Római Kultúrbisztró 2014 őszén hirdette meg képzőművészeti pályázatát azzal a céllal, hogy olyan friss, előremutató kortárs művek szülessenek, amelyek a „Római P'Art" szlogenre reflektálnak. A zsűrizett munkákból rendezett kiállítás július 22-én nyílik és augusztus 2-ig tart nyitva a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében.

RADÁK ESZTER: HAJÓVONTÁK TALÁLKOZÁSA TILOS – I. DÍJ

MŰTÁRGYFOTÓK: SULYOK MIKLÓS

AZ ÖTLETTŐL A MEGVALÓSULÁSIG

RUSKÓ SÁNDOR (FELLINI RÓMAI KULTÚRBISZTRÓ):

– Jómagam is hobbifestő vagyok, és már két éve megfogalmazódott az ötlet: jó lenne egy napközis festőtábort szervezni a Fellini Római Kultúrbisztróban. Valahogy mégsem tudott megvalósulnia a tábor, de szerencsére nap mint nap fordultak, fordulnak meg nálunk művészek és művészetkedvelők, így gyakran részesei lehetünk akár egy-egy alkotófolyamatnak. Egy alkalommal épp egy fiatal művész dolgozott a parton, amikor Bús Balázs polgármester úr látogatott el hozzánk a Fellinibe. A festőt és modelljét figyelve kávézás közben a polgármester úrtól jött az ötlet: milyen jó lenne megörökíteni a Római-part utánozhatatlan hangulatát, a művészet segítségével megállítani az időt. Ott helyben meg is született a Római P'Art 2014 koncepciója.

VÉGH JÚLIA: APÁLY

TENK LÁSZLÓ, A ZSŰRI TISZTELETBELI ELNÖKE (T-ART ALAPÍTVÁNY):

– A pályázat anyagát az önkormányzat által felkért társadalmi zsűri bírálta és tett javaslatot a díjak odaítéléséről. Döntéseinket konszenzusos alapon hoztuk, a vitás kérdéseket szakmai érvek összevetésével oldottuk meg. A kiállított művek kiválogatása után minden zsűritag titkos szavazatot adott le a díjazottakról. Az egyes munkákra érkező javaslatokat összesítettük, ennek alapján alakult ki a végső sorrend.

MARACSKÓ GABRIELLA: NYÁR

A NYERTES MŰVÉSZEK

RADÁK ESZTER (I. DÍJ):

– A pályázatról ősz óta tudok. Kollégákkal is beszéltünk róla, tetszett, hogy egy önkormányzat gyűjteményt szándékozik létrehozni. Sajnos ez nem kifejezetten jellemző manapság. Tetszett az is, hogy a pályázat tényleg nyilvános volt, elvileg minden képzőművész indulhatott.
Budapesti vagyok, gyerekkorom óta fontos a Duna-part. Mindig irigyeltem az óbudaiakat, hogy náluk van homokos partszakasz. Az árvízveszély a szép napsütéses időszakokban mindig jelentéktelennek tűnik. A Duna egy álmosan folydogáló, nyugodt látnivaló. Időtlen. És állandó. Mint a vízállásjelentés a rádióban. A hallgatóság nagy részének pusztán háttérzaj, pedig valós veszélyre figyelmeztethet. A Duna egyszerre egy méltóságteljes folyam és egy hatalmas természeti erő. Ezért gondoltam, hogy a „kiépítetlen", irigyelt óbudai fövenyes részt fogom megfesteni egy kicsit magasabb vízállású, de még nem veszélyes Dunával.
Képcímeim mindig utalnak egy plusz narratívára. Általában E/1 személyben „mesélek" még valamit. Ennél a képnél, rendhagyó módon a rádió hangja szól.
Hónapokig gondolkodom egy témán. A festmény gyakorlati megvalósítása általában ennél gyorsabb. Méretarányos vázlatokat készítek. Sokat. Ezzel néha hetekig bíbelődöm. Maga a festés viszonylag gyorsan megy, az olajtechnika megadja a munkamenet ritmusát. Az egymásra kent rétegek száradási idejét figyelembe kell vennem. Olajfestékkel nem jó kapkodni.

A DÍJAZOTTAK

RADÁK ESZTER – I. DÍJ

MÉSZÁROS BORBÁLA – II. DÍJ

HEGEDŰS ENDRE – III. DÍJ

CSENGERY BÉLA – BÚS BALÁZS POLGÁRMESTER KÜLÖNDÍJA

BÉKÉSI ERVIN – SYMBOL ART GALÉRIA KÜLÖNDÍJA

MARACSKÓ GABRIELLA – T-ART ALAPÍTVÁNY KÜLÖNDÍJA

KIRÁLY GÁBOR – VÖLGYI-SKONDA KORTÁRS GYŰJTEMÉNY KÜLÖNDÍJA

VÉGH JÚLIA – FELLINI RÓMAI KULTÚRBISZTRÓ KÜLÖNDÍJA

TETTAMANTI ÁDÁM – AMADEUS MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY KÜLÖNDÍJA

MÉSZÁROS BORI (II. DÍJ):

– Szokás szerint az utolsó pillanatig halogattam a munkát, talán mert a feszített tempó koncentráltabb, intenzívebb munkát követel, talán csak mert lusta vagyok.
Egy téli, cseppet sem derűs napon édesapám (Mészáros Géza festőművész) társaságában kimentem a Rómaira, bejártam keresztbe-kasul, és fotóztam, amit érdekesnek találtam. A part ekkor nem éppen a rá jellemző, nyári pezsgő arcát mutatta, de a kezdetben elhagyatottnak, bánatosnak tűnő tájról kiderült, hogy izgalmas részleteket rejt egy festő számára. Olyannyira, hogy amikor már sötétedni kezdett, akkor készült csak a legtöbb kép. Mint mindig, most is leginkább a fények fogtak meg: a téli szürkületet itt-ott megtörő mesterséges felcsillanások, legyen az egy kocogó színes ruhája, egy graffiti az omladozó falon vagy egy bár neonfényei. Így jött létre végül A Római-part téli fényben című kép, amelyen az égősorokkal körbetekert fák mögött az Aquamarina hajó rikító színű mellényt viselő dokkmunkásai dolgoznak.
A kép tehát valós elemekből, valós élmény alapján épült fel, még ha az elemeket én magam ollóztam is össze a part különböző szakaszairól.
Pályázatokon nem szoktam válogatás nélkül részt venni. Fontos, hogy magaménak érezzem a megadott témát, és hogy a pályázókat a kiírók komolyan vegyék. Sajnos nem sűrűn fordul elő, hogy mindkét feltétel egyszerre teljesül, ezért különösen örültem a Római P'Art címet viselő felhívásnak. Egy jó pályázat inspirálja az embert, új utak, új szemlélet felé tereli, és az eredménytől függetlenül értékes szakmai tapasztalatokkal gazdagítja, amelyek a későbbi munkára nézve is fontosak, irányadók lesznek.

MÉSZÁROS BORI: DUNA-PART ESTI FÉNYBEN

HEGEDŰS ENDRE: A SZIGETKÖZ

MIÉRT JÓ EGY PÁLYÁZAT?

GARAMI GRÉTA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ (A SAN MARCO GALÉRIA KURÁTORA):

– Nagyon pozitív, hogy az önkormányzat a kultúrán belül támogatja a kortárs képzőművészetet is, mert minden generáció számára nehéz a megjelenés, gyakorlatilag megoldatlan a képzőművészek pályamodellje. Fontos, hogy lokális szinten is, az óbudai művészek körében és azon kívül is sok pályázati munka érkezett.

Nagyon örülök, hogy a fiatalok nagy számban vettek részt a pályázaton, és díjakat is kaptak, ugyanakkor annak is, hogy két olyan idősebb művész is a díjazottak között szerepel, akik nem feltétlenül tartoznak a trendi kategóriába, de képviselik a mesterségbeli tudás értékét, kvalitását a pályázaton. Pozitívum az is, hogy az előre meghirdetett díjakon felül az óbudai szervezetek további különdíjakat ajánlottak fel.

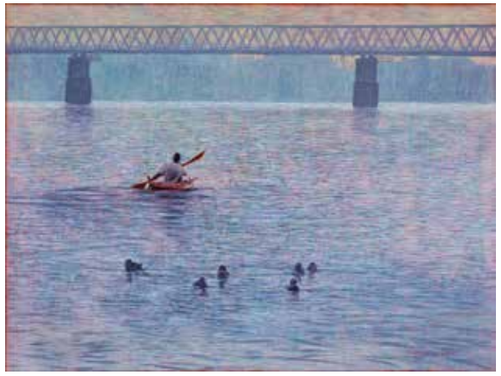

CSENGERY BÉLA: ÁLDOTT MAGÁNOSSÁG. SZELÍD MAGÁNOSSÁG

VÖLGYI MIKLÓS MŰGYŰJTŐ (VÖLGYIS-SKONDA KORTÁRS GYŰJTEMÉNY):

– A pályázat eredményességét az alábbiakban foglalnám össze. Nyílt pályázat volt, korlátozások nélkül a jelentkezőre és a technikára vonatkozóan. Megfelelő idő állt rendelkezésre az új pályaművek elkészítésére. A pályázóknál egészséges arány volt az ismert, sikeres művészek és a pályakezdők között. A kiállításra érdemes művek a beadott pályázatok 50%-át elérték. A kiíró által ajánlott díjak, arányban álltak a megvásárolt képek értékével. Több magándíj is kiadásra került. Összefoglalva: ez a helyi kezdeményezés országos jelentőségűvé nőtte ki magát a beadott pályaművek alapján.

KIRÁLY GÁBOR: RÓMAI-PART

SKONDA MÁRIA MŰGYŰJTŐ (VÖLGYI-SKONDA KORTÁRS GYŰJTEMÉNY):

– Kiemelném még, hogy ez a pályázat igazi példája az közszféra, a civil szféra és a szakma összefogásának: ez jellemző volt az ötlettől az előkészítésig, a lebonyolításon, bírálaton át egészen a díjazásig. Ez modellértékű lehet, és ahogy Miklós mondta: a színvonal is alátámasztja a pályázat országos szintre való emelésének érdemességét. Ennek a modellnek lehetne a neve óbudai mecénás modell.

TENK DÓRA

A szakmai zsűri tagjai a III. kerület képzőművészeti életéhez kötődő szervezeteket képviselték. Jelen volt a T-Art Alapítvány képviseletében: Tenk László, a Fellini Római Kultúrbisztró képviseletében: Ruskó Sándor, a Völgyi–Skonda Kortárs Gyűjtemény képviseletében: Völgyi Miklós, a Symbol Art Galéria képviseletében: Barna Sándor, az Amadeus Művészeti Alapítvány képviseletében: Balogh Péter, az Óbudai Kulturális Központ képviseletében: Garami Gréta és az Óbudai Múzeum képviseletében: Orosz Diána.
A művek közül a zsűri tagjai kiválasztották az első három helyezettet, majd a zsűri tagjai öt különdíjat, míg Bús Balázs polgármester úr egy különdíjat ajánlott fel. Az 1-3. helyezett és a polgármester különdíjazásában részesült kép Óbuda-Békásmegyer Önkormányzatának tulajdonába kerül, az Óbudai Kortárs Gyűjtemény részét képezi a jövőben, amelynek kezeléséről az Óbudai Múzeum gondoskodik.

JÓ EMBER, JÓKOR, JÓ HELYEN

Beszélgetés Farbaky Péterrel, a BTM főigazgatójával

Óbuda kulturális életében fontos szerepet tölt be a Budapesti Történeti Múzeum, mint ahogy a BTM életében is fontos szerepet tölt be Óbuda. Bizonyítja ezt, hogy a múzeum legtöbb filiáléja – „leányvállalata" – Óbudán található: az Aquincumi Múzeum, a Kiscelli Múzeum, a Fővárosi Képtár, a Budapest Galéria, a Varga Imre Gyűjtemény, valamint a ThermaeMaiores, azaz a Fürdő Múzeum és a Hercules Villa. Farbaky Péter 2014-ig volt a Kiscelli Múzeum igazgatója, azóta a BTM főigazgatója. Kutatási területei a reneszánsz, a barokk, a historizmus művészete, valamint Budapest építészettörténete.

FOTÓ: FORTEPAN

A Kiscelli Múzeum igazgatója volt több mint tíz éven keresztül. Milyen célokat fogalmazott meg annak idején, mit sikerült megvalósítania, és melyek azok, amelyek még megvalósításra várnak?

A legfontosabb feladat a nagyon értékes egykori trinitárius kolostor, illetve Schmidt-kastély épületének a helyrehozatala, felújítása, rekonstrukciója még ma is. A második világháborúban nagyon megsérült az épület, bedőltek a falak, a torony, és az akkori műemléki helyreállítás óta, azaz lassan hetven éve kevés dolog történt ez ügyben. Kisebb lépésekre volt lehetőség, tetőfelújításra, bútorraktárral és textilraktárral bővült az épület. Egy nagy rekonstrukciós elképzeléssel tavaly pályáztunk a Norvég Alapnál, de ez a pályázati forrás jelen pillanatban nem él. A főváros viszont vállalta, hogy a felújítási összeg felét hozzáteszi, tavaly volt erről közgyűlési határozat. A norvég pénzforrást pedig a kormány pótolja a Hauszmann-terv keretében. A norvég pályázat egy új földalatti raktárt célzott meg, de a főváros ezen kívül támogatja az épület felújításának elképzelését is. Növekednének a kiállítóterek, a földszinti irodákat az emeletre telepítenénk, és a földszint teljes egészében kiállítótér lehetne. Ez egy nagy projekt, amely az elkövetkező két-három évünket meg fogja határozni. Mindemellett a Kiscelli kastély parkjának rekonstrukciója is napirenden van. A játszóteret az óbudai önkormányzat, a kálváriát, a keresztutat, a Golgota-szobrot és a Szent Vér kápolnát helyi összefogással az önkormányzat és civil szervezetek újították fel. Az önkormányzat támogatta a Kiscelli park felmérését is, és készített terveket a Kertészeti Egyetem is, amelyek a park rekonstrukcióját célozzák. A park kisebbik része, a Kiscelli kastély körüli rész fővárosi, a nagyobb része óbudai önkormányzati tulajdon. Itt bármilyen fejlesztést csak összefogva, közösen lehet csinálni. Korábbi tapasztalataim alapján állíthatom, hogy nagyon jól együtt tudunk működni Bús Balázs polgármester úrral és az önkormányzati kulturális intézményekkel is.

„...arra törekszünk, hogy a park, a kastély és a múzeum rekonstrukciója is megtörténhessen Kiscellben."

FOTÓ: ASSAY PÉTER

Állítólag étterem is volt a parkban.

Volt itt zarándokház is, amikor Kiscell még trinitárius zarándokhelyként működött. Vendéglők is, például az Etelka Étterem, amit lebombáztak a második világháborúban, de az alapjai még ma is megvannak. Azt is lehetne rekonstruálni, mert a park műemlékileg védett. Nagyon elvadult a környezet is, ezért itt igazából arra törekszünk, hogy a park, a kastély és a múzeum rekonstrukciója is megtörténhessen. Ez a főváros, a kormány, az önkormányzat és a múzeum együttműködésével valósulhat meg.

De a Hauszmann-terv érinti a Vármúzeumot is. A Budapesti Történeti Múzeum az összefoglaló neve az intézménynek, ennek része a Vármúzeum a Budavári Palotában. Erről az a döntés született, hogy a várban marad, mivel a Vármúzeum alatt vannak a középkori királyi palota maradványai, amit nem lehet innen elköltöztetni. A palota felújítása is érinti a BTM-et.

Mikor kezdték a várat építeni a budai várdombon. Mondhatjuk, hogy a mai napig is tart az építkezés?

A tudomány mai állása szerint a tatárjárás után IV. Béla volt, aki Budát megalapította. A Várnegyedben, a mai Táncsics Mihály utcában volt a királyi ház, Kammerhofként (Kamaraudvar) is szerepel korabeli okmányokban. Ott lehetett Óbuda után az első várnegyedi rezidencia, ez Zolnay László nagy felfedezése volt. Ennek a területnek az ásatására is sor kerülhet a Hauszmann-terv keretében, mert az amerikaiaktól visszakaptuk azt a telket és épületet,

ahol Táncsics Mihály is raboskodott. Ott van egy bástya, ki is szélesedik a kert, és most van először lehetőség egy nagyobbfajta ásatásra. Ezt múzeumunk fogja elvégezni, így biztosak lehetünk benne, hogy új ismeretek birtokába kerülünk. Úgy tudjuk, hogy a Várhegy déli részén az Anjouk idejében kezdődött el a palotaépítés. Károly Róbert még Visegrádon tartotta a székhelyét, Nagy Lajos viszont már építkezett Budán. Ezt a munkát Zsigmond, Mátyás és II. Ulászló folytatta, az erődítésrendszerrel Szapolyai János, tehát János király is foglalkozott. Szinte azt mondhatnám, hogy az Anjouktól kezdve 1541-ig folyamatos építkezés folyt itt.

Azután jöttek a törökök. Érdekes, hogy a pasa nem ide költözött, hanem a XVI. század végén egy ún. pasapalotát építtetett. Ehhez nyilván középkori épületeket is felhasználtak az egykori karmelita kolostor és a Várszínház területén, ahol a középkorban ferences kolostor is lehetett. 1686-ban Buda visszafoglalásakor a várat szétlőtték. Aztán a budai katonai parancsnok, a várparancsnok számára kezdtek el építeni egy épületet, ami az 1723-as budai tűzvészben leégett. Igazából 1686 után még nagyon katonai jellegű volt ez a város. A köztudatban az él, hogy semmi nem maradt fenn a középkori palotából, de ez nem igaz. A díszudvar nyugati szárnyát belefoglalták az első barokk épületbe, ami az 1720-as években épült fel.

Hogy itt királyi rezidencia, palota legyen, csak az 1740-es évek végén merült fel, amikor Grassalkovich Antal kamarai elnök elérte Mária Teréziánál, hogy országos gyűjtést kezdeményezve kibővítsék a korábbi épületet. Hozzáépítettek még két szárnyat, így 1770 körül fölépült ez a három egységből álló, nyitott díszudvaros barokk palota. Mária Terézia azonban úgy döntött, hogy sosem fog ide beköltözni, még ideiglenesen sem fogja használni rezidenciául, ami nagyon rosszul esett a magyaroknak.

Mi lehetett az oka?

A bécsi udvar ellenállása. Vidéki székhelynek érezték Budát. Később az épület északi részébe az Angolkisasszonyok rendtagjait telepítette be Mária Terézia, utána pedig úgy döntött, hogy a nagyszombati egyetemet költözteti át Budára. Az egyetem meg is nyílt a halálának évében, 1780-ban, de három év múlva II. József áthelyeztette Pestre, és ott is maradt. A budai királyi palota pedig nádori székhely lett. A Sándor-palota helyén két kaszárnya volt, ezek felhasználásával építették a palotát az 1800-as évek legelején. A másik oldalon, a későbbi Teleki palota mellett is volt egy kaszárnya. József nádor 51 évig volt nádor, ő használta a királyi palotát rezidenciaként, sőt a kápolna alatt kialakította a nádori kriptát is. József nádornak nagyon fontos szerepe volt Pest városrendezésében, a Szépítő Bizottmányt is ő hozta létre, támogatta a fővárosi kultúrát, színházakat is. Ő volt talán a leghasznosabb Habsburg a magyarság életében, az ő nevéhez fűződik a legtöbb fejlesztés. Miután 1847-ben meghalt, a fia, István nádor követte, akit viszont elsodort a szabadságharc.

„Az 1950–60-as években eltüntették az összes sérült enteriőrt, bútorokat, berendezési tárgyakat, melyek száz helyre szóródtak szét.”

1849-ben, Buda ostroma során nagyon megsérült a királyi palota, kiégtek a terek, leégett a tetőzet. Jobban elpusztult az épület, mint a második világháborúban, csak a közvélemény erről nem nagyon tud. Az ötvenes években Ferenc József állíttatta helyre. A munka 1867-re készült el a melléképületek kiépítésével együtt. Amikor Ferenc József Budára jött, már rezidenciaként használta az újjáépített palotát. A koronázás idején derült ki, hogy hiányzik egy igazán reprezentatív nagy tér, és így a Monarchia második székhelyének nem volt elégséges. Ekkor bízták meg Ybl Miklóst a bővítéssel. A nyugati, krisztinavárosi szárny alapozását 1890-ben el is kezdték, de Ybl 1891-ben meghalt. Ezután Hauszmann Alajos műegyetemi tanárt kérték fel, ő lett a palota építésze. Az 1890–1905 között eltelt 15 év alatt megtörtént a palota bővítése: a nyugati szárnnyal és a két új északi palotaegységgel egy nívós építészeti együttes alakult ki. Magyar mesterek, művészek munkájával gyönyörű, gazdag belső berendezés jött létre – a műtárgyaktól kezdve a bútorzatig, díszítésig. És azt se felejtsük el, hogy a magyar építőipar akkor volt a csúcson. Azt a hatékonyságot azóta meg sem közelítette, elképesztő színvonalú építőipar volt az, ami ezt az együttest létre tudta hozni. Nem csak a palotát építették ebben az időben. Aranykor volt mindenféle szempontból, de az első világháború véget vetett a fejlődésnek.

A két világháború között Horthy a krisztinavárosi szárnyat használta. Ferenc József lakosztályi részét, ahol ma a Vármúzeum is van, nem vette igénybe. A palotát lehetett látogatni a két világháború között. Az ostrom ismét nagyon sok pusztítást okozott az épületben.

Az ötvenes években született egy döntés, hogy itt párt- és állami központ legyen, amihez elég csak kívülről helyreállítani az épületet, a belsőt nem kell megtartani. Pedig helyreállítható állapotban voltak a szép, nagy enteriőrök, például a Habsburg-terem a kupola alatt, a Lotz falképek is megvoltak érintetlenül, még állt a kápolna is. Ma már ezek nincsenek meg. Az 1950–60-as években eltüntették az összes sérült enteriőrt, bútorokat, berendezési tárgyakat, melyek száz helyre szóródtak szét. Festmények kerültek a Nemzeti Színház díszletraktárába, nagyon sok tárgy közgyűjteménybe került, volt, amit magánemberek vittek el. Az elmúlt években is megesett, hogy egy bécsi árverésen a budai palota étkészletének darabjait árverezték el. A belsőt pedig helyre lehetett volna állítani, ahogy például ennél rosszabb állapotban lévő épületeket németek, lengyelek helyre is állítottak. Sajnos akkoriban a művészettörténészek jelentős része és az építésztársadalom is úgy vélte, hogy a historizmus értéktelen, nyugodtan el lehet távolítani. A nagy lendületben még a barokkot is sikerült eltüntetni. A barokk trónterem ugyanis viszonylag megúszta az ostromot, megvannak a fotók, hogy nézett ki a terem 1945 után. Ma viszont már csak a kiállításunkon látható, mit is sodort el a nagy átépítési lendület. Nagyon szomorú ez az egész.

Mi a cél most?

Először is meg kell vizsgálnia a kutatásnak azt, hogy mit lehet hitelesen helyreállítani. Mik azok az enteriőrök, amikről még van elegendő információ. Sok részletről semmi nincs, de van rengeteg terv, fotó, tehát bizonyos épületrészeknél a hiteles helyreállítás lehetősége is felmerül. Nagyon aprólékos munkát, nagyon nagy mesterségbeli tudást és hatalmas költségeket igényel egy ilyen rekonstrukció. Amit a barokk vagy Hauszmann 15 év alatt létrehozott, azt mi 100 év alatt tudnánk esetleg, de ez nem is realitás, mert nincs annyi információ. Bizonyos terekről lehet egyáltalán szó. Hogy ez hány év alatt tud megvalósulni, az egy másik lapra tartozik.

A. HORVÁTH ANDRÁS

A KIRÁLYI PALOTA BÁLTERME – 1926 (FOTÓ: FORTEPAN.HU)

A KÖZÉPKORI ÓBUDA

Fejedelmek, királyok, királynék városa

Óbuda (eredetileg Buda) az őskor óta lakott település, Budapest legrégebbi városrésze. Az ókori Aquincum, Pannónia Provincia fővárosa. A latinok után a honfoglaló magyarok fejedelmi törzse is központi szállásterületének választotta Óbudát. A hely jelentőségét jellemzi, hogy Anonymus Gesta Hungaroruma szerint itt temették el Árpád fejedelmet, úgymond „egy forrás fejénél, mely kőmederben folyik alá Attila király városába". Szent István király emeltette a sír fölé Fehéregyháza (Alba Ecclesia) templomát, amely a középkorban egyik legfontosabb kegyhelyünk s egyben óbudai anyaegyház volt.

FOTÓ: STEINDL GABRIELLA

Középkori oklevelek, határjárások már említik Fehéregyházát, amely ezen leírások alapján az Óbuda melletti egyik szőlőhegyen állhatott, az „Esztergomi nagyút" (a mai Bécsi út) mellett. A XIII–XIV. században „banjai", azaz bányai plébániának is nevezték. A szláv (vagy bolgár) eredetű „banja" szó fürdőt jelent, tehát elképzelhető, hogy meleg vizű források környezetében állhatott.

Mátyás király 1483-ban kérte IX. Sixtus pápa engedélyét, hogy a pálosokat letelepíthesse Fehéregyháza gondozására. A szerzetesek kolostort és templomot is építettek a helyszínen. Évszázadokkal később, az 1869-ben alapított Victoria-téglagyár agyagbányájában – a mai Eurocenter helyén – az agyag kitermelésekor egy középkori, csúcsíves templom és kolostor alapfalaira, vöröstéglás padlójára bukkantak. Az Archeológiai Bizottság által kiküldött Rómer Flóris feltárta a templom szentélyét és a hozzá tartozó kolostor részleteit. A romokat Rómer az egykori Fehéregyháza, illetve a mellé (vagy fölé) épült pálos templom és kolostor tűzvész pusztította maradványainak vélte (és utána még sokan mások is!). Jelentős falmaradványok, csontvázak, sőt vörös márvány sírkőtöredékek is előkerültek. Ezeket sajnos csak Rómer rajzaiból ismerjük, mivel mindent elszállítottak a Filatori-gát feltöltéséhez.

„Kezdetben a Buda elnevezés Óbudára vonatkozott, s csak később változott Vetus Budára (1261), miután a budai Várhegyen felépült az új királyi vár."

A XI. századtól már állhatott egy királyi szálláshely Óbudán, amely királyi, később királynéi központ volt, egészen 1526-ig. Kezdetben a Buda elnevezés Óbudára vonatkozott, s csak később változott „Vetus Buda"-ra (1261), miután a budai várhegyen felépült az új királyi vár. Az első királyi kúria a mai Fő téren, az egykori – feltehetően Orseolo Péter alapította –, Szent Péterről elnevezett prépostsági templom közelében állhatott. Itt látta vendégül III. Béla király Barbarossa Frigyes német-római császárt, a keresztes hadak vezetőjét 1189-ben. Az új királyi várat valószínűleg II. András kezdte építeni – Óbuda délnyugati határán, a mai Kálvin-köz környékén. A kastély építését fia, IV. Béla folytatta és fejezte be, akinek már ez volt a királyi rezidenciája.

Óbuda királyi székhely maradt a XIII. század végéig. (A tatárjárás után kezdték el építeni a budai királyi várat.) A XIII. század első harmadában felépült óbudai királyi vár egy szabályos, négyzetes alaprajzú, síkföldi várkastély volt, amelynek bejárata a Dunától az „Esztergomi nagyút"-ig tartó főútvonal irányából nyílt. Kettős fallal körülvett, 15–16 méter széles árok határolta, amelyen híd vezetett keresztül. A híd végében egy előcsarnokszerűen kiképzett torony állt. Ennek földszintjéről díszkapu vezetett a keletre emelkedő várkápolnához. A lakóépületek U-alakban vették körül a belső, zárt udvart. A keleti és a nyugati oldalon támpillérek tagolták a falsíkokat. A védművekkel és épületekkel együtt a vár kb. 100 x 100 méter alapterületen helyezkedhetett el. A XIV. század első felében I. Károly Róbert ugyan Visegrádon rendezte be királyi székhelyét, de az óbudai vár továbbra is megmaradt királyi szálláshelynek.

Károly Róbert utóda, Nagy Lajos király 1343-ban özvegy édesanyjának, Piast Erzsébetnek adományozta a várat, amely ettől kezdve – jövedelmeivel együtt – a mindenkori magyar királynék tulajdona: „civitas reginalis" maradt a középkor végéig. A XX. század elején, a Kálvin-közi református templom parókiájának építésekor Kós Károly feltárta a királyi vár részleteit. Ekkor derült ki, hogy a templom tulajdonképpen a vár falainak egy részére épült. Később, az 1940-es évektől egészen az 1970-es évekig folytak feltárási munkák, amelyek során például egy padlófűtéssel ellátott fürdőkamra maradványaira is rábukkantak a régészek. A református templom gyülekezeti termének pincéjében található a várkápolna bejáratának és padlózatának egy részlete, melynek ünnepélyes felavatására (az Óbudai Lengyel Kisebbségi Önkormányzat segítségével) 2014 novemberében került sor. Nagy Lajos 1355-ben felosztotta a várost Erzsébet királyné és a káptalan között. Az anyakirályné Óbudán rendezte be özvegyi kúriáját. Átépíttette a királyi várat és a várkápolnát gótikus stílusban. Óbuda 1370-ből származó pecsétje ennek a XIV. századi várnak a képét őrizte meg számunkra. Fiával, Lajos királlyal együtt megalapította a romos Szent Péter templom mellett a Szűz Mária templomot, valamint a klarisszák kolostorát és templomát. (A Szűz Mária templom falainak egy részlete az Óbudai Múzeum állandó kiállításán, míg a klarissza kolostor feltárt romjai a Mókus utcai iskola udvarán láthatóak, s mindkettőről készült rekonstrukció is, szintén Buzás Gergely által.)

A gótikus egyházi épületekről csodálattal emlékeznek meg a korabeli leírások: pl. Petrus Ransanus itáliai püspök.
Erzsébet királyné erős, határozott személyiség volt. Férje, Károly Róbert király halála után nem vonult vissza – vagy kolostorba –, hanem fia, Nagy Lajos király mellett szinte társuralkodói szerepet töltött be. Az ifjú királynak szinte minden oklevelében szerepel a megjegyzés: „...a mi legkedvesebb édesanyánknak a szíves hozzájárulásával...". Sokan nem nézték jó szemmel az anyakirályné tevékenységét a magyar külpolitika irányításában. Ezek közé tartozott IV. Károly német-római császár is, aki – egy lengyel krónikás beszámolója szerint – minősíthetetlen szavakkal nyilatkozott a királynéról. Lajos király szenvedélyes hangú levélben védte meg édesanyját 1361-ben: „Nem méltó a tiszteletre az, aki a tiszteletet eredetére támad, uralkodásra sem méltó az, aki nem képes eszének parancsolni. Miért nevezed magad uralkodónak és császárnak (...), ha eszedet sem tudod kormányozni, s becsmérlő nyelvedet sem megfékezni? (...) Ha téged is erény hozott volna a világra, édesanyám őfelségét nem sértegetted volna ócsárló szavakkal, magadon kívül, borgőzös állapotban!" Lajos király még párviadalra is ki akarta hívni a császárt; alig tudták róla lebeszélni.

„A királynéi városrész plébániatemploma volt a középkorban a mai Szent Péter és Pál Főplébánia helyén álló Szent Margit templom, amely a 13. században épült."

Óbudán, az Erzsébet királyné által alapított remekmívű klarissza kolostor mellett egy szerényebb kivitelű kolostor és templom is állott: a ferenceseké. A XIII. században alapították, s a rend szabályai szerint a város északnyugati szélén építették fel, egy római kori kaszárnya falainak felhasználásával. Az Óbudát királynéi és egyházi városrészre kettéosztó 1355-ös oklevél megemlíti, hogy a templom kapuja Fehéregyházára tekintett. Sajnos a kolostor maradványait az újkori építkezések alkalmával szinte teljesen elbontották, így csak a templom kisméretű romjai láthatóak a Vöröskereszt utcában.
A középkori épületek, intézmények között feltétlenül meg kell említenünk a főváros első egyetemét, amelyet Luxemburgi Zsigmond alapított, és a káptalani városrészben állt. Pontos helyét nem ismerjük. A négy fakultásos – teológia, jog, orvostudomány és bölcsészet – univerzitás alapítólevelét IX. Bonifác pápa adta ki 1395-ben. Sajnos az egyetem működése rövid életű volt; 1419 után már nem találunk rá adatot. Az emlékét őrző táblát az Óbudai Gimnázium falán olvashatjuk.
A klarissza kolostortól nem messze, a zsinagóga előtti téren volt egykor a királynéi város piactere, amely körül a város előkelőinek házai állottak. Közülük okleveles adatok alapján sokakat név szerint is ismerünk. (Pl.: Tötös, királynéi várnagy; Pucuri Klára, Erzsébet királyné udvarhölgye; Kapás Antal, Futhamoth Péter, Budai Ferenc deák). Az említett Ferenc deák a klarisszák szolgálatában állt, és az ő ajánlásukra kapott nemesi címet II. Ulászló királytól 1499-ben. Lakóháza – amely az egykori piactér északnyugati sarkánál áll – Óbuda egyetlen fennmaradt középkori eredetű épülete, amelyet az évszázadok során többször átépítettek. 1686 után itt épült fel az első óbudai sörgyár. Ma a Budapest Galéria működik az épületben.
A királynéi városrész plébániatemploma volt a középkorban a mai Szent Péter és Pál Főplébánia helyén álló Szent Margit templom, amely a 13. században épült, és a fehéregyházi templom leányegyháza volt. Az oklevelek szerint a Fehéregyházi nagyút, illetve annak Dunához vezető folytatása vonalában, a róla elnevezett Szent Margit utcában emelkedett. Plébánia szerepét a török időkig megőrizte. Plébánosainak a budavári plébánosokkal megegyező jogaik voltak. Feltehetően a Margit templomban temették el az Óbudán 1502-ben elhunyt Antonio Bonfinit, Mátyás király itáliai születésű krónikaíróját. Emlékét idézi a Szent Péter Pál templom fala mellett elhelyezett emlékkő (Seres János alkotása), amelyen Bonfini saját sírverse olvasható.
Végezetül – az egykori fejedelmi, királyi, királynéi központ emlékének, épületeinek felidézése után álljon itt egy idézet Vas Istvántól, amely tulajdonképpen minden egykor volt s a ma is álló városra is vonatkozik:

„Kihagy a város kőszíve,
De meg nem áll soha.
S ha minden kövét lerontaná a Végzet valaha,
Az Időben épül újra fel, mert van hozzá joga!"

BENYÓNÉ DR. MOJZSIS DÓRA RÉGÉSZ, MUZEOLÓGUS (ÓBUDAI MÚZEUM)

EGYSZER VOLT EGY SZÍNHÁZ

Nagy Bella játékának tapsolt Jókai Mór Óbudán

Hajdanán sokat vártak rá a kultúrát szerető óbudai polgárok, de csupán alig ötven esztendőn keresztül látogathatták saját színházukat. Azóta sincs Tháliának méltó hajléka Budának eme szegletén. Most elhúzzuk a függönyt, hogy röviden felelevenítsük a teátrum kezdetének regényes történetét.

A XIX. század második felétől nyaranta több vándorszíntársulat vendégszerepelt itt váltakozó sikerrel. A Duna partján, az óbudai hajóállomás közelében összeácsolt első, önálló színi alkalmatosságot Goldberger Imre építtette, és 1892. június 17-én nyitott meg. Vezetője Károlyi Lajos (1849–1926) színész – aki a saját pénzét is befektette – társulatával korábban már játszott néhányszor a Bródy kávéház nagytermében is (ma Szentendrei út 3.). Az Óbudai Színkör megnyitását követően és azt megelőzően is a helyi színház érdekében egyre-másra jelentek meg támogató cikkek a lapokban. „És íme, most egy magyar színtársulat képes e városrészben megélni, sőt a társulat igazgatója a saját pénzén épít magának egy fabódét, hogy legalább ne a kávéházban kelljen szorongania. Nem volna helyénvaló, ha az ügyet a főváros is felkarolná és legalább némi segítségben részesítené?" – írta akkoriban a Budai Hírlap. Az óhaj odafent meghallgattatott, ám a minimális szubvenció hamar elolvadt, és a direktorok – Rakodczay Pál, Halmay Imre és Hatvani Károly – egymásnak adták a kilincset, mert fennmaradni egyik sem tudott. Hiába volt színvonalas a műsor, ha a környékbeli közönség pártolását huzamosabb időn keresztül nem tudták megnyerni. A szemközti szemfényvesztő bódéba sokkal többet járt az óbudai hajósnép és katonaság, mint Thália templomába. Ám a magyar nyelvű színház előadásainak kétségtelenül üdvös hatása volt a további magyarosításra és a kultúra terjesztésére, hiszen az itt lakók többsége még valóban törte a nyelvet. Az ezredévi ünnepségek lezajlása után elérkezett az idő az álmos Óbuda számára is egy állandó kőszínház felállítására, amit Serly Lajosnak köszönhettek. A közkedvelt és tehetséges zeneszerző és karmester 40 ezer forint tőkével valósította meg az óbudaiak vágyát, melyet a magyar vígjáték atyjáról, Kisfaludy Károlyról nevezett el.
„Ó-Buda, a főváros III. kerülete régtől fogva olyan része volt a fővárosnak, mintha nem is ide tartoznék, mintha tisztes korú, régi elhagyatott falu lenne. Egyedül a Duna-parti részén épült gyárak és malmok mutatták, hogy ott is élet lüktet. Annak a 30 ezret meghaladó embernek – bár nagyobb részüknek élete örök munkában telik – nem volt semmi szórakozó helyük, nem különösen olyan, a hol nemesebb élvezetekben lehetett volna részük. Nyelvük nagyobb részt német. Valami csudálatos német nyelvet használnak, melyet a született német meg sem ért, s bár az iskolákban a mai nemzedéket már

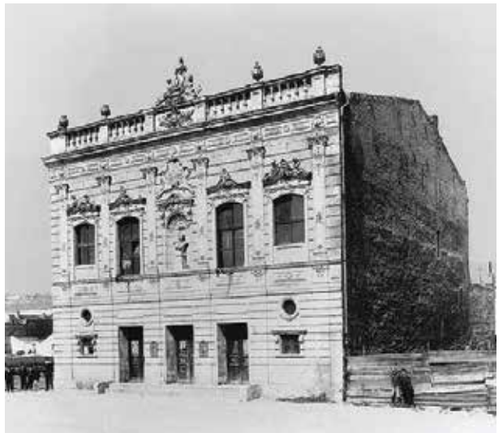

magyarul tanítják, még a gyerekek is többnyire németül beszélnek. S ezen a helyen építették fel a Kisfaludy Színházat, a főváros ötödik állandó színházát." (Vasárnapi Ujság, 1897. feb. 21.)

A színházat a Duna-parthoz közel emelték (Lajos utca 111.), átalakítva egy régebben bőrgyári raktározásra szolgált nagyobb épületet, hogy az a teátrum céljaira alkalmas legyen. Az építést Serly maga végeztette, Bernthaler és Bayer fővárosi építészek tervei szerint. A színház két emelet magasságú rokokó homlokzata a folyó felé nézett, éppen szemben az Ybl Miklós-féle margitszigeti pompás fürdőépülettel. Középen egy fülkében állt Kisfaludy mellszobra, s fenn a párkányon a színészet három allegorikus alakja, Thália, Terpszikhoré és Musica fogta körül Óbuda címerét. A nagy előcsarnokból, ahol büfét is működtettek, jobbról-balról lépcső vezetett a páholyokhoz és az erkélyre. A nézőtéren 12 páholy és 400 vörös bársonnyal bevont karos tölgyfaszék fogadta a közönséget, míg az erkélyszékek mögött karzati ülő- és állóhelyek is voltak. A színház világítását villanyárammal oldották meg. A színpad előtti, félig lemélyített zenekari árokban 21 zenész tudott kényelmesen muzsikálni. Az összesen 70 tagú társulatot Serly a vidéki színészet jobb erőiből szervezte. Az 1897. február 20-i megnyitón a zenekar Lavotta János egyik

Kisfaludy színház
Ó-BUDÁN.
Igazgató: Kövessy Albert.
Ma vasárnap, 1899. évi julius hó 9-én
uj díszletekkel, jelmezekkel, mérsékelten felemelt helyárakkal, minden magyar szinpadot megelőzve, 16-szor adatik:
SULAMITH
Jeruzsálem leánya.
Személyek:
Kezdete 7 és fél órakor.
Helyárak:
HOLNAP UGYANEZ.

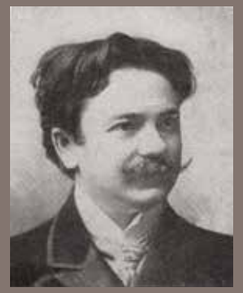

Serly Lajos (Pozsony, 1855 – New York, 1939) a maga erejéből lett sikeres karmester és zeneszerző. Már pozsonyi gimnazistaként zenekart szervezett. Az Országos Zeneakadémia elvégzése után Brassóban, 1880-ban pedig Berlinben volt dirigens. Hosszabb ideig karmestere volt a Kolozsvári Nemzeti Színháznak, majd a pesti Népszínháznak. Később ismét külföldre ment, huzamosabb ideig Párizsban élt, ahol több szerzeménye is megjelent. 1896-ban, az ezredévi kiállítás ideje alatt egy nagy ének- és zenekart toborzott össze, mely Ős-Budavárában különösen a régi magyar zene- és énekművek előadásával aratott nagy sikert. Blaha Lujza legkedvesebb muzsikusa volt. Miután teljes vagyonát beleölte a Kisfaludy Színházba, ami befuccsolt, Londonba emigrált, és a néprajzi kiállítás területén dirigálta 69 tagú zenekarát. 1905-ben, ötvenéves korában kivándorolt Amerikába, ahol 1914-ben magyar színtársulatot szervezett. Serly Lajos több operetthez írt zenét és számos népszínműhöz dalokat. Fia, Serly Tibor szintén kitűnő zeneszerző, Bartók Béla barátja lett, ő fejezte be Bartók III. zongoraversenyét.

művét játszotta, Prém József prológusát Salamon Katica szavalta el, ezután a színház személyzete a Himnuszt énekelte, majd Kisfaludy Károly Vígjáték című egyfelvonásosa és Suppé Felsőbb lányok című két felvonásos operettje került színre.

A színház műsorát kezdetben leginkább népszínművek, operettek, klasszikus és kortárs drámák jellemezték, a későbbiekben egyre inkább a szórakoztató művek, zenés vígjátékok, bohózatok váltották fel. Csergő Hugó, a Fővárosi Lapok vasárnapi mellékletében így írt az örömteli indulást követően: „Annál nagyobb Serly érdeme, annál önzetlenebb az ő vállalkozása, mellyel nagy erkölcsi és anyagi áldozatok árán, sok ambícióval, imponáló bátorsággal teremtett a magyar művészetnek állandó templomot ott, ahol bár a legnagyobb szükséget pótolja, egyszer s mind üzleti szempontból a legkedvezőtlenebb talaj kínálkozik rája. ..." Milyen igaza volt a zsurnalisztának, mert egy év sem múlt el, és Serly sajnos csődöt jelentett, meghirdette „hálátlan gyermekét", és kivándorolt az országból: „A Duna-parton épült Kisfaludy Színház telkestül együtt tehermentesen eladó. Csekély költséggel könnyen átalakítható lakó-vagy bérházzá. Gyönyörű kilátás az ablakokból a Gellérthegyig és az újpesti hídig. Szemben van a Margitszigettel, és a közvetlen közelében fog épülni a főváros hetedik hídja." Az óbudai színház legnagyobb sikereit talán Kövessy Albert igazgatása idején érte el 1899-ben. Amikor Goldfaden Sulamith című operáját Kövessy héber eredetiből lefordította, és magyar színpadra alkalmazta, a darabot százszor játszották egyfolytában az óbudai polgárok tapsviharaitól kísérve. A „nagy szám" mégis az volt, ahogyan Nagy Bellának – szerelmének, majdani feleségének – játékát nézte az egyik páholyból mélabús, kék szemével az „írófejedelem" Jókai Mór. A számos hullámvölgyet megért intézmény a második világháborúban súlyosan megsérült, és pusztulásáig nem egyszer került a csőd szélére. „Híd nélkül a holtak városa marad Óbuda" – írta Krúdy Gyula, és valóban a városrészt csak az 1950-ben átadott Árpád híd kapcsolta be igazán Budapest vérkeringésébe. A színházat a Haladás című lapban Kristóf Károly így búcsúztatta: „Az óbudai átkozott vár. A lebontott Kisfaludy Színház élete és halála. ... Vidáman csilingel az 5-ös villamos a Bécsi úton, majd bekanyarodik a Lajos utcába. Lajos utca 111. Kis földszintes ház. Bemegyünk a főkapuján s a hosszú udvaron át eljutunk a Kisfaludy Színház egykori épületének a helyére. A színészek ezen az udvaron keresztül közlekedtek az öltözők felé. Nincs már öltöző, nincs már színház, de mégis van valami, ami Thália egykori hajlékára emlékeztet. Az egyik kőkerítés oldalán halvány festéknyomok. Ez a fal volt a színpad jobb oldala. Most csak kőtörmelékek maradtak az épület helyén." Telkén ma egy az 1970-es évek elején felhúzott tízemeletes panelházban családi színjátékok tucatjai zajlanak. Vajon van-e emléktáblája a régi színháznak, vagy Serlynek utcája Óbudán? Mert megérdemelnék.

„A színház két emelet magasságú rokokó homlokzata a folyó felé nézett, éppen szemben az Ybl Miklós-féle margitszigeti pompás fürdőépülettel."

(Forrás: Színháztörténeti Füzetek 80. Óbudai Kisfaludy Színház 1892-1934. Szerk: Alpár Ágnes. Képek forrása: Színháztörténeti Intézet, egykor.hu, szerző)

CSONTÓ SÁNDOR

KÜLÖNLEGES ERŐVEL BÍR EZ A HELY

Csillaghegyen ásványvízben lubickolnak

Önöknek mi jut eszükbe, ha Csillaghegyre gondolnak? Nekem a Rókahegy, a gyönyörű udvarok és a strand, télen sátortetős uszoda. Ahol óbudai gimnazistaként kötelezően úszással töltöttük a heti dupla tornaórát, ahol megszerettem a vizet, a szaunát. A strand Csillaghegyen olyan, mint Tatán a tó. Csak együtt képzelhetők el.

FOTÓK: DINER TAMÁS, KOCSIS BENCE

A Csillaghegyi Strandfürdő és Uszoda az elmúlt évtizedek alatt ugyanolyan meghitt és családias tudott maradni, mint volt egykor. – Nagyon retro – fogalmaz a fiatal fürdővezető, Benedek Zsuzsa. Hát igen, a sátortetős uszoda valóban az 1970-es, '80-as éveket idézi, bármennyire is igyekeztek az elmúlt években lépést tartani a fejlődő fürdőtechnológiákkal. – Új zuhanyozókkal bővítettünk, a vendégek kérésére merülődézsát állítottunk a szauna mellé, új csempét kaptak a tusolók, és újraburkoltattuk a medenceteret is. Sok minden történt, hogy a fiatalabb korosztályt becsalogassuk az uszodába, és ezt a munkát még folytatnunk kell – mondja Benedek Zsuzsa. Hosszú évek óta rebesgetik, hogy télre bezárnak, de szerencsére – és a törzsvendégek nagy örömére – mindeddig sikerült átvészelni a téli hónapokat. – Sőt, megszűnt a fenyegetettség is, hiszen kész a terv. 2016 szeptemberében elindul a felújítás, és egy modern uszodakomplexum épül medencékkel, számos új szolgáltatással – mondja a fürdővezető. – Addig pedig különböző kedvezményekkel, reggeli akcióval, belépő plusz masszázs kombinált jeggyel küzdünk a látogatókért, és bízunk a jó nyarakban. Mert a nyár egészen más. Még úgy is, hogy a közelben több kiváló strand is várja a fürdőzőket, Csillaghegy nyáron állja a versenyt. Ráadásul tavaly egységesen (felnőtteknek/gyerekeknek) mindössze 900 Ft volt a belépő, és ekkora kedvezménnyel a forró napokon nem volt nehéz elérni a maximális, 1400 fős befogadóképességet. Nyáron a strand este 7-ig fogadja a látogatókat, hőségriadó esetén egy óra hosszabbítással. Az idei nyáron is ezzel a kedvezményes jegyárral várják a látogatókat.

„Igazi paradicsom, ahol nem nehéz az egész napot eltölteni.”

Aki járt már itt, tudja, különlegesen szép strand ez, három medencével, kis szökőkúttal, hatalmas, 19 hektáros ősfás parkkal a hegyoldalban, teraszos, pázsitos napozórészekkel, focipályával, kis sétaösvényekkel. Igazi paradicsom, ahol nem nehéz az egész napot eltölteni. Nyáron büfé is a vendégek rendelkezésére áll kétféle étlappal, grillpulttal, gazdag salátaválasztékkal. A gyerekmedencébe tavaly csúszda és játék víziló is került, és aki korán érkezik, napozóágyat is tud foglalni magának.

A strand valamennyi vizét (a medencéket, mosdókat, zuhanyozókat) az a bővízű forrás táplálja, amelyet a régi írások és mondák szerint már a rómaiak idejében is ismertek, és vízvezetéken szállították a közeli Aquincum városába. A birodalom helytartói állítólag fürdőt is építettek. A három – József, Árpád és Északi kút elnevezésű – forrás egyikének vize egyébként ugyanaz, mint a budai (Császár, Lukács, Király stb.) fürdőké, ezekkel közös vízmedencéből származik. Főként kálcium és magnézium hidrokarbonátot, kovasavat tartalmaz. Körülbelül 23 °C-os hőmérséklettel fakad fel, amit télen 25-26 °C-osra fűtünk.

A csillaghegyi strand Budapest második legrégebbi strandja. Szabó József, a geológia magyar úttörője már 1858-as Pest-Buda környékének földtani leírása című munkájában említi az itteni forrásokat, miszerint akkoriban a feltörő vizet egy kis, 1,3 m mély, téglafalú medencében gyűjtötték, míg az elfolyó víz malmot hajtott, amelynek többszörösen átalakított épülete a mostani 33 m-es medence mellett volt.

A századforduló után, 1919-ben már mint Csillaghegyi Árpádfürdővel találkozunk. Nevét azért kapta, mert a legenda szerint a honfoglaló Árpád valahol itt a közelben nyugszik.

A XX. század húszas, harmincas éveiben fénykorát élte a strand, a bejárattól balra található medence egykor hullámokkal is kényeztette az elsősorban az akkori felső tízezerből kikerült vidám strandolókat. Az utca felőli emeletes kabinsor ezt a régmúltat idézi.

– A háború után, az 1960-as években újabb virágkor köszöntött be – ezt már Gyepes Lajos úszóedző, a Római Sportegyesület elnöke meséli, akinek édesapja évtizedekig volt a strand főkertésze. – Míg a háború előtti időszakban elsősorban a két tulajdonos, Elkán Gyula szűcs és Gerő Árpád Váci utcai szőrmekereskedők ismeretségéből kerültek ki a strand gazdag vendégei, akik a nyári állandó belépésért még saját villát is építettek a park területén (sajnálatos módon a hangulatos épültek mindegyikét lebontották), addig a '60-as években elsősorban sportolók és művészek kulthelye lett a csillaghegyi strand. Olyan hírességek voltak a törzsközönség között, mint Páger Antal, Tolnay Klári és Darvas Iván vagy Bessenyei Ferenc, a sportolók közül Dr. Kovácsi Aladár, az öttusa olimpiai bajnok Török testvérek, Székely Éva úszó, Kozma Pici, a híres birkózó. Aztán a '70-es években ellepték a strandot az NDK-ból, Csehszlová-

kiából érkező csoportok, ekkor olcsó motelt húztak fel a szálláshelyek biztosítása érdekében. Ma már ez sincs meg, sőt az egykor pikáns történeteiről híres Strand Szálló is mint szálloda bezárt, ma a Fürdőigazgatóság dolgozói laknak itt.

– Én még emlékszem azokra a nyarakra, amikor több ezren zsúfolódtak a strandon, és a rengeteg külföldi vendég ellepte az egész hatalmas területet – meséli Gyepes Lajos. – Édesapám szinte megszállottja volt a parknak, külön kis pálmaházban nevelte azokat a különleges növényeket, amelyekkel aztán az ágyásokat gazdagította. Szerencsére, amikor 1951-ben államosították a strandot, itt maradhatott mint a fürdőigazgatóság alkalmazott kertésze. A sors iróniája, hogy Gyepes Lajos nem csak gyerekkorában kötődött a csillaghegyi strandhoz: mint edző, számtalan sikeres versenyzőt nevelt fel, és a mai napig hetente háromszor itt tartja edzéseit. Sőt, a fia is a nagypapa egykori munkahelyére jár dolgozni, édesapját követve ő is úszóedzőként jár „haza" az egykori családi területre. – Nyolc olimpikont adott ez az uszoda, ami már önmagában is egy csoda – meséli a büszke elnök. – Nekem nagyon sokat jelent ez a hely, de nem vagyok egyedül ezzel az érzéssel. Azok közül a visszajáró vendégek közül, akiket szintén rabul ejtett az itteni nyugalom, klíma és szépség, többen is állítják, különleges erővel bír ez a hely, nemcsak megnyugtat, de energetizál, lendületet is ad.

Ezt meséli Diner Tamás fotóművész is, aki közel 15 éve jár rendszeresen Csillaghegyre. – Elég messze lakom, mégis megteszem nap mint nap ezt az utat, hogy néhány órát itt tölthessek. Ez a hely, az úszás segít fenntartani az életkedvemet, az úszótársak igazi barátokká váltak az elmúlt években. Sok helyre jártam korábban, a Gellértbe, a Rudasba, a Lukács fürdőbe, de itt valahogy más, Csillaghegy került a legközelebb a szívemhez, itt igazán önmagam lehetek, és nekem nyitják reggel az uszodát. Karinthy, Kosztolányi, Szép Ernő, Szomory Dezső kávéházban ültek, és Karinthy azt mondta, a kávéház azért jó, mert az ember nincs otthon, de mégsem kell a friss levegőn lenni. Én ezt úgy fogalmazom meg, hogy az uszoda azért jó, mert az ember még sincs otthon, de jó levegőn van, főleg nyáron, pláne vízben.

A csillaghegyi uszoda és strand vasárnap és hétfő kivételével várja a vendégeket, télen, nyáron.

F. NAGY ÁGNES

A DUNÁN AZ EMBER SZABADDÁ VÁLIK

Csónakház a Rómain

Kultikus hely a fővárosban a Római-part, amely a felpörgött XXI. században is őriz valamit békebeli bájából. Némelyek csak egy kellemes sétára, vagy egy kockás terítős asztalról elfogyasztott sörre, hekkre vágynak, másokat a mozgás, a Duna és a vízi sportok vonzanak a Rómaira. Nekik ez – és nem a Balaton – a Riviéra, és a Dunát sem cserélnék el az Adriára.

Két férfi ballag egymás mellett a Római-parton, vállukon hajót cipelnek, kezükben evezőlapát. Tamás és Miklós 30 éve barátok, az evezés szeretete tartja össze őket. Amint a stéghez érnek, a kajak vízre kerül, és már lapátolnak is a Luppa-sziget felé. Ezt a 10 kilométeres távot legalább heti egyszer megteszik. Számukra a napfény, a Duna illata és az ütemes mozgás jelenti a teljes ellazulást.

Árnyas fák takarják a Római-parti Multi SE zöld kapuját. Mögötte magas épület tornyosodik: itt kajakok és kenuk sorakoznak. Az egyesület 150 olyan tagot számlál, akik kedvtelésből járnak le a Dunára evezni. A Multi SE létrehozása Horváth Péter nevéhez kötődik, aki a mai napig igazgatja a vízitelepet.

„Itt a telepen hatalmas barátságok kötődnek, a társaságok aztán együtt mennek túrázni, vagy hétköznap egy kisebb kört evezni a közelben."

– Az életemet a kajak-kenu sportnak szenteltem. Ötvenkét éve vagyok edző, sok gyereket készítettem fel a versenyekre. A gyerekek felnőttek, sokan abbahagyták a versenysportot, a Dunától azonban nem akartak elszakadni. Egykori tanítványaimmal úgy gondoltuk, kellene egy hely, ahol nemcsak versenyszerűen, hanem hobbi szinten is lehet evezni. Így alakult meg a Multi SE szabadidő szakosztálya 1987-ben – mondja Péter. Az amatőr klubban nem lehet hajót bérelni, csak a tagdíjat fizető, bejegyzett klubtagok használhatják azokat. Az evezés egyáltalán nem veszélytelen sport, jó úszástudást igényel, és az sem árt, ha a vízi közlekedés szabályaival is tisztában vagyunk.

– A teljesen kezdőknek tanfolyamokat indítunk, és csak akkor engedjük őket egyedül vízre szállni, ha már egy idényt végiglapátoltak edző felügyelete mellett – szögezi le. – Itt a telepen hatalmas barátságok kötődnek, a társaságok aztán együtt mennek túrázni, vagy hétköznap egy kisebb kört evezni a közelben. Legidősebb tagunk Dr. Serényi György, akinek nemrég ünnepeltük a 80. születésnapját. Biztosan elfogult vagyok, de mindenkinek csak ajánlani tudom ezt a csodálatos sportot, hiszen az ember a vízen szabaddá válik. A vadregényes Duna az égtől függően váltogatja színét, hol kék, hol acélszürke, máskor pedig haragos zöld.

A Római-parton 1842-ben indult be az evezősélet. Az első versenyen itt dördült el a rajtpisztoly, a célt pedig a Lánchídnál jelölték ki. A versenyt a híd tervezője, Clark Ádám nyerte. A kilencvenes évekig nagy vízi élet folyt a Rómain, majd amikor bezártak a vállalati üdülők, szép sorban tönkre mentek a csónakházak. Egykoron két tucat helyen lehetett hajókat bérelni, ma már csak három egyesület és öt csónakház működik. A csónakházakban napidíjat kell fizetni a hajókért. Úszástudást igazoló papírt nem kérnek, csak egy felelősségnyilatkozatot írattatnak alá. A csónakmester segít kiválasztani a tudásszintnek megfelelő hajót.

Vermes János évtizedek óta ide jár evezni, a magas, napbarnított férfi családjában ez régi hagyomány.

– Édesapám minden hétvégén a Dunán túrázott a szüleivel, s engem is hamar megtanított a lapát használatára. Amint szép lett az idő, nem volt kérdés, mit csinálunk hétvégén – mosolyodik el. – A fiaim még picik a kenuzáshoz, 3 és 5 évesek. De semmi gond, pár év, és én is viszem magammal a kölyköket!

Miközben Vermes úr a jövőt tervezgeti, a csónakházba sorra érkeznek, szívélyesen, jó ismerősként köszöntik egymást az emberek. Áprilisban beindult az élet, s ahogy a Római szerelmesei mondják: amíg be nem fagy a Duna, addig nincs megállás.

FOTÓK: SZÁSZ MARCELL

KAPASZKODJUNK A HAJÓBA!

Horváth Péter, a Multi SE főedzője szerint egy-két szabályt mindenképpen be kell tartani.

- **Úszástudás nélkül ne akarjunk evezni**
- **Kevésbé jó úszók mindenképpen vegyenek fel mentőmellényt**
- **A part közelében evezzünk, mert ott kisebb a sodrás, mint a folyó közepén**
- **Menetben lévő hajót el kell kerülni, mert ha túl közel kerülünk hozzá, beszippant**
- **Ha beborulnánk, fordítsuk vissza a kajakot vagy a kenut, rakjuk bele a lapátot, és a hajóba kapaszkodva ússzunk ki a partra. A hajót csak akkor szabad elengedni, ha alásodródás (például stégnek vagy állóhajónak) veszélye fenyeget**

EGY TÚRA, AMIT A KEZDŐK IS ÉLVEZNEK

A főváros egyik legszebb helye a vadregényes Luppa holtág. A Római-parttól könnyen megközelíthető, puha tenyerű evezősöknek is ajánlott túra. Szentendre felé evezve jobb oldalt tűnik fel egy kis torkolat, az a holtág. Aki beevez oda, az érintetlen természettel találkozik. Érdemes megállni, csöndben maradni, és meglátjuk az ide-oda úszkáló újszülött kacsákat, ragadozó halakat és a hihetelenül sokszínű és -hangú madárvilágot.

CSUPOR RÉKA

LELKEKET IS EDZENEK AZ ÓBUDAI FITNESZ PARKBAN

Szakszerű tanácsok lelkes amatőröknek – korhatár nélkül

Csendes csodákkal csalogató hely a Harrer Pál utcai fitnesz park. A mozgás felfrissíti, edzi a testet, ám az ide járók egyéb jótékony hatásokról is beszámolnak: feltöltődnek boldogsággal. Furcsa élettörténetekre, barátságokra, szerelmekre bukkantunk a parkban, amelyet a nyári napsütés még hívogatóbbá varázsol.

FOTÓK: SZÁSZ MARCELL

Idős férfi napozik a Harrer Pál utcai szabadtéri fitnesz parkban. Biciklije a padnak támasztva, karjai és lábai kinyújtva. Látszik, hogy átadja magát a napfény jótékony sugarainak. Kocogó fiatalok, majd egy korosodó házaspár köszönti őt, s az ismerősök aktivitása kizökkenti a férfit ellazult állapotából. Felugrik a padról, egy-két karkörzés és fejbiccentés után rutinosan ül fel az egyik edzőpadra. Mint később kiderül, mozgáskoordinációt segítő gyakorlatokat végez. Ő Zaki Al Hosumi szír sebészorvos. A gyakorlatok meg sem kottyannak neki, könnyedsége láttán kevesek tippelnék meg helyesen az életkorát: betöltötte a 74. évet.

– Másfél éve élek Magyarországon, a háború elől menekültem ide. Sebészként dolgoztam egész életemben, sajnos a hazámban nem volt maradásom tovább – meséli meglepően szép magyarsággal a férfi. – A feleségem félig magyar származású, ezért választottuk ezt az országot új lakóhelyünknek. Világéletemben fontosnak tartottam a testmozgást, hiszen ép testben ép a lélek is, ezért biciklizem el ebbe a parkba minden áldott nap. Itt új ismerősökre leltem, míg ha csak otthon ülnék, magamra maradnék a fájdalmas emlékeimmel.

Zaki Al Hosumi mosolyogva integet a szomszédos gépen lábát emelgető kalapos úrnak. Minden nap találkoznak, az utóbbi hetekben egyre több szót is váltanak egymással. A szír doktornak ez nem csak nyelvgyakorlási lehetőséget jelent, hanem talán egy új barátság kezdetét is. Magyar edzőtársának, a 85 éves Porffi Miklósnak sem jutott sokkal könnyebb sors, mint az idős szír menekültnek. Édesapja a '40-es évek elején a Hangya szövetkezet elnöke volt, ezért a kommunista hatalomátvétel után a családját kitelepítették. Testvérét, Porffi György tábornokot a Rajk-perben végezték ki.

– Kalandos életem során sok mindent láttam és hallottam, ami megedzette a lelkemet – mondja Miklós. – Vén fejjel pedig a testemet edzem ebben a parkban. Itt lakunk a feleségemmel a közelben, s ő is mindig elkísér engem – mosolyodik el a férfi. Kora dacára szeme sarkában alig gyűlik össze néhány ránc.

Délután főleg az időseké a tér, időnként azonban egy színesre festett hajú pár is megjelenik a Harrer utcai parkban. Márk és Petra húszévesek, hét hónapja tartoznak egymáshoz. Hosszú fekete pulóverben és fekete farmernadrágban nyüstölik a láb- és karizom erősítő gépet.

ÍGY HASZNÁLJUK A SZABADTÉRI KONDIGÉPEKET

KOZMA ZSUZSANNA EDZÉSTERVE

- Az edzést bemelegítéssel kell kezdeni, végezzünk fej- és karkörzést, csípőnkkel is körözhetünk, majd hajolgassunk le a lábunkhoz. A gépek különböző izomcsoportokat mozgatnak meg, alulról felfelé haladjunk. Ne rángassuk az eszközöket, inkább lassabban használjuk. Általában négyszer tizenkét ismétlést ajánlok
- Az elliptikus sétálóval bemelegíthetünk, 10 percig csináljuk a gyakorlatot
- A légi sétálót is 10 percig használjuk. Ez fokozza az alsó végtagok mozgékonyságát
- Az ülőkés gyaloglógép a combizmokat feszesíti (4x12)
- A lovas eszköz a lábszárat és mellizmot dolgozza meg (4x12)
- Mielőtt nekikezdünk a felsőbb izomcsoportok edzésének, guggoljunk lassan 4x8-at. Nagyon fontos, hogy guggolás közben a térd ne kerüljön előrébb a lábfejnél. Terpeszben végezzük a gyakorlatot
- A nyújtópadon lehet hasizomgyakorlatot végezni (4x12)
- Az ülőkés tológép a felső végtagokat, mell- és a hátizmot erősíti (4x12)
- A karizom húzó-nyomó gép szintén a felső végtagokat edzi (4x12)
- Befejezésül következzenek a nyújtógyakorlatok: a nyakat, a hátat, a lábat ki kell nyújtani. A nyújtást izomcsoportonként 16 másodpercig végezzük
- Az edzésre mindenképpen vigyünk sok folyadékot, lehetőleg vizet, és a verőfényben természetesen mindig vegyünk sapkát a napszúrás ellen

– Sokat beszélgettünk Petrával, és kiderült, mind a ketten szeretnénk megszabadulni néhány kilótól. Az igazat megvallva, egyikünk sem volt túl ügyes a tesi órán, ezért a fitnesztermek gondolatától is elborzadtunk– tördeli szégyenlősen a kezét Márk. – Itt csak magunk vagyunk, nem kell trendi és feszes tornaruhát hordanunk. Annyi gyakorlatot csinálunk, amennyi jólesik nekünk, és nem érezzük úgy, hogy kinevetnek minket. Petra 3, én 4 kilót fogytam az elmúlt két hónapban! Ez hatalmas eredmény mindkettőnk számára.

A szabadtéri fitnesz parkokban 4 csoportra osztják az edzőgépeket. Vannak bemelegítő, mozgáskoordinációt segítő, testet edző és izmosító, illetve relaxáló gépek. Én remek dolognak tartom a fitneszparkok kiépítését – szögezi le Kozma Zsuzsanna edző, aki szívügyének érzi a mozgás minél szélesebb körben való elterjesztését. Ezért sok mindent meg is tesz, a kerületben például ingyen tornáztatja az összes óvoda növendékeit. Minden évben megtartja a Fitt Családi Percek elnevezésű rendezvényét, ahol az óvodások együtt tornázhatnak szüleikkel.

Fantasztikus érzés látni itt a sok idős embert. Felderül az arcuk egy kis mozgástól, és közben ismertségeket is kötnek. A sport fontosságának terén nem ismerek tréfát, biztosan tudom, hogy a mozgás és az egészséges táplálkozás a hosszú élet titka – mondja Zsuzsanna.

„Kalandos életem során sok mindent láttam és hallottam, ami megedzette a lelkemet – mondja Miklós. – Vén fejjel pedig a testemet edzem ebben a parkban.”

– Gyerekkoromban egyáltalán nem sportolhattam, három bátyám mellett én voltam apukám féltve őrzött kincse. Tizenhat éves koromban szörnyű trauma ért, elvesztettem az édesanyámat, belehalt egy sérvműtétbe. Sajnos 130 kilogrammos volt, összeomlott a keringése. Ez a tragédia nagyon mély sebeket ejtett rajtam. Mind a mai napig úgy érzem, hogy ahol csak tudom, hangsúlyoznom kell a mozgás fontosságát. Főiskolás korom óta aktívan sportolok. A fitneszparkok látogatóinak is szívesen adok néhány jó tanácsot. Azzal kezdeném, hogy edzés előtt egy órával egyenek meg pár falatot. Figyeljenek arra is, milyen ruhában sportolnak. A meleg nyári napokon azt javaslom, könnyű, fehér és légáteresztő holmikat húzzanak magukra. Mielőtt nekilátnak a gyakorlatoknak, figyelmesen olvassák el a tájékoztató táblákat, érdemes tisztában lenni azzal, melyik gépet miként kell használni. A szép korúaknak azt ajánlom, hogy 12 ismétlést csináljanak meg minden gépen, a fiatalokat pedig arra bátorítom, hogy eddzenek minél többet, hiszen ezzel egymás példaképeivé is válhatnak. Szerintem a fitneszparkok még vonzóbbak lehetnének, ha hetente egy-két alkalommal szakember tartana edzéseket – jegyzi meg a tréner.

CSUPOR RÉKA

EGY RÉGI MOTOROS 76 ÉVESEN SEM VÉN MOTOROS

Kirándulni gyalogszerrel, utazni csak két keréken jár a túravezető

Sátor, konzerv, gázfőző és egy túramotor – ennyire volt szüksége Kovács Gyulának ahhoz, hogy körbemotorozza egész Európát. A Budai Motor Klub elnöke külföldi útjai során számtalan kalandot megélt, és rengeteg ismerősre tett szert. A 76 éves férfi még mindig érez magában elég erőt, hogy nekivágjon akár több száz kilométeres túrának is. Ráadásul a vasparipa mellett másik szenvedélyét, a gyalogos természetjárást sem hanyagolja el.

Kovács Gyula irodája a belvárosban található, szekrényeit, asztalát serlegek és kupák tucatjai teszik zsúfoltá. Tárgyak, amelyek eseménydús múltról és jelenről árulkodnak. Kovács úr büszkén mutatja meg a kupákat, tekintete minden egyes serleggel vidámabbá válik. Egymás után jutnak eszébe kalandosnál kalandosabb történetek.

– Nem túlzok, ha azt mondom, a motorozásnak rengeteg mindent köszönhetek. Folyton úton voltam, szebbnél szebb helyeken jártam, és kiváló embereket ismertem meg az évek során – mondja a férfi, aki nemcsak a motorklubot vezeti, hanem a Budapesti Természetbarát Sportszövetség alelnöke is. – A hatvanas években kezdtem a motorozást, és 1974-től vagyok a Budai Motor Klub elnöke. Az átkosban nem volt könnyű külföldre utazni, de mi megtehettük. A természetjáró szövetség intézte a kiutazásainkat. Minden évben egyikünk váltotta ki a valutát. A határ után az első parkolóban találkoztunk, és szétosztottuk a pénzt. Nem volt sokra szükségünk. Vittünk magunkkal sátrat, hálózsákot, gázfőzőt és konzervet. Az embert boldoggá tette a szabadság, a rengeteg szép táj és épület, amit látott.

Kovács Gyula és barátai a hetvenes évek végétől a Nemzetközi Túramotoros Találkozókon is részt vettek. Egy ilyen összejövetelen 2–3000 fő is összegyűlt, a férfi számos külföldi motorossal barátságot kötött.

– Az egyik francia urat már messziről észre lehetett venni. Jó hosszú szakálla volt, az oldalkocsis motorján pedig nem a feleségét, hanem két németjuhász kutyáját hozta – nevet egy jóízűt Gyula. – Az ebek nélkül nem ment sehova. A luxemburgi találkozón az operaház körfolyosóján tartottak számunkra egy fogadást, ahová természetesen kutyákat nem engedtek be. Az öreg leült az épület elé a két ebbel, egy pillanatra sem hagyta magukra őket. A motorosok között volt Roger Lechner, Monaco akkori pénzügyminisztere, aki azonnal intézkedett így végül a kutyákat is meghívták a fogadásra. Semmi galibát nem okoztak, fegyelmezetten ültek gazdájuk mellett.

1986-ban Budapesten rendezték meg a nemzetközi összejövetelt. Kétezer négyszázan jöttek el a világ minden

tájáról. A találkozó színhelye a Népstadion, a kempingé pedig a Szoborpark volt.

– Természetesen részt vettem a szervezésben. Nekem kellett felügyelni a kempingben, hogy minden rendben legyen. Itt találkoztam egy angol üzletemberrel, aki sátorban lakott, gázfőzővel melegített konzervet, miközben a sofőrje hotelben szállt meg, és bármikor rendelkezésére állt egy Royce Rolls. Csodálkoztam, miért nem alszik ő is a szállodában, de csak nevetett és azt mondta, egy üzletembernek is szüksége van a szabadságra. Annyira jól sikerült ez a rendezvény, hogy 1996-ban újra szervezni kezdtük a nemzetközi találkozót. A politika azonban közbeszólt, és nem lett az egészből semmi – sajnálkozik, ám hozzáteszi: Budapest helyett végül Tunéziában gyűltek össze a túramotorosok, s az a találkozó is felejthetetlenné vált.

„Az óbudaiaknak szerencséjük van, tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthető a Hármashatárhegy, ahonnan bebarangolható a Budai-hegység és a Pilisbe is át lehet jutni."

– A helyi motoros klub vezetője meghívott minket vacsorázni. Előtte városnézésre vitték a bandát, a buszunkat rendőr motorosok kísérték. Te jó ég, gondoltuk magunkban, olyan felvezetés jár nekünk, mint a diplomatáknak! A vacsora előtt fogadott minket a polgármester. Amint beléptünk az irodájába, tátva maradt a szánk: a helyiség telis-tele volt Stradivari hegedűkkel. Ezeken az értékes hangszereken időnként játszani kell, hogy ne hangolódjanak el. Nekünk olyan szerencsénk volt, hogy éppen akkor járt a polgármesternél a hangoló, és hosszasan hegedült. Mondanom sem kell, gyönyörűen. A végén kiderült, hogy azért kísértek minket a motoros rendőrök, mert a helyi klub elnöke a rendőrkapitány volt.

Kovács úr az idén lesz 77 éves, de ez egyáltalán nem látszik meg rajta. Igyekszik jó kondícióban tartani magát, s mint mondja, bármikor motorra szállna, hogy utazzon több száz kilométert. A motorozás mellett másik szenvedélyét a természetjárást sem hanyagolja el. Rengeteg túrát szervez a III. kerület lakosainak. Felesége, akivel boldog házasságban él, ebben is támogatja Gyulát. Egyetlen dologra nem volt hajlandó: motorra ülni.

– A másik szenvedélyem a kirándulás. A motorom elvitt a legszebb helyekre, de erdőbe csak gyalog megyek – meséli az örökifjú sportember. – Fura kettősség él bennem: a természet csendjére, a madárcsicsergésre és a fák meg a virágok illatára ugyanolyan szükségem van, mint a motorzúgásra vagy a zajos társasági életre. A túrázás edzi a fizikumomat, jó levegőn vagyok, s a természet egyszerű szépsége annyi jó érzéssel tölt el, hogy megfiatalodva térek vissza a városba. Az óbudaiaknak szerencséjük van, tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthető a Hármashatárhegy, ahonnan bebarangolható a Budai-hegység és a Pilisbe is át lehet jutni. Sőt a kerület határán van a Szemlőhegyi- és a Pálhegyi-barlang is.

FOTÓK: SZÁSZ MARCELL

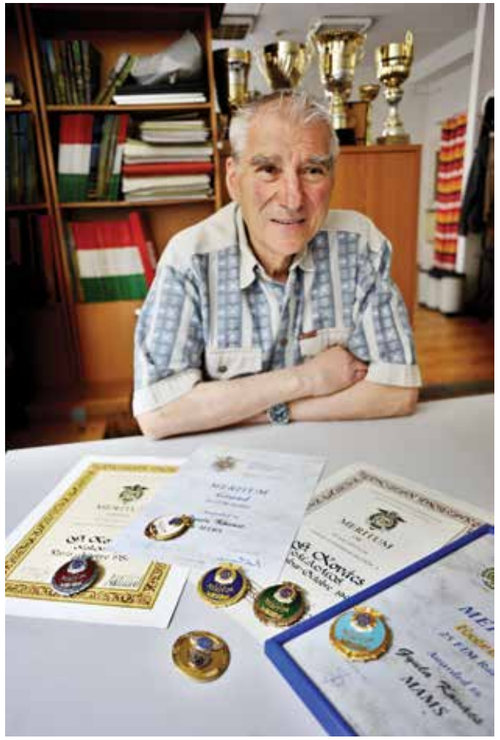

A Gyopár Barátok Természetjáró Szakosztály minden szerdán és szombaton kirándulást szervez a Budai-hegységbe – nem csak a kerület lakosainak. Szerdán a nyugdíjasokat várják 6 kilométeres túrára, szombaton pedig bárki részt vehet a 10 kilométeres gyalogútrán. Mind a két nap a Széll Kálmán téren, az óra alatt gyülekezünk, és kilenc órakor indulunk – vázolta a barangolási lehetőségeket Kovács úr. Mindazoknak, aki a kerületben tennének egy egészséges sétát, a világjáró egy családosok, kezdők és nyugdíjasok számára is könnyen bejárható útvonalat tanácsol. A Kolosy térről indul a 65-ös busz, amiről a Fenyőgyöngye megállónál kell leszállni. Át kell gyalogolni a Szépvölgyi út túloldalára, mert onnan indul az Országos Kék Túra útvonala, ami az Árpád-kilátóhoz vezet. A kilátó 1929-ben épült, érdemes elidőzni benne, mert csodálatos panoráma tárul elénk. Jól látszik a Duna vonala, a hidak, a Gellért-hegy és a Parlament épülete is. Ugyanezen az útvonalon jöhetünk vissza is, ami kényelmes 20 perces séta fenyőfák alatt kanyargó, illatos erdei úton.

CSUPOR RÉKA

KISS IMRE: A FRÖCCSTŐL A SPICCIG

A leghangulatosabb és legtalálóbb hangutánzó szavunk talán a fröccs. És a legfinomabb is – legalábbis szerintem. Hallatán mindenkiben pezsegni kezd valami, beindul egy bizsergő érzés, összeszalad a nyál a szánkban, és akkor is szomjasak leszünk, ha addig nem is gondoltunk rá. A fröccs 2013-ban bekerült a Magyar Értéktárba.

Ha történetileg állunk a dologhoz, és vizsgálódni kezdünk, mintha csak darázsfészekbe nyúlnánk. No, nem azért, mert olyan szúrós lenne, habár a gyerekek sokszor „csípős" víznek hívják. Nem ez az oka, hanem a fröccs körül az elmúlt néhány évben kialakult parázs vita.

Sokan kételkedve olvassák a Fóti dal köré szőtt szép mesét, mely szerint Fáy András fóti pincéjében 1844 őszén a Vörösmarty által rögtönzött versben a „fölfelé megy borban a gyöngy" passzus a fröccsről szólna.

„Fölfelé megy borban a gyöngy;
Jól teszi.
Tőle senki e jogát el
Nem veszi.
Törjön is mind ég felé az,
Ami gyöngy;
Hadd maradjon gyáva földön
A göröngy.
Testet éleszt és táplál a
Lakoma,
De ami a lelket adja,
Az bora…"

Valószínűbb az, hogy csupán a friss borban felfelé szálló buborékokat illette a gyöngy szóval, s ami még kínosabb tény: a verset bizonyíthatóan már korábban közreadta, s nem is ott ihlette az alighanem jelen sem lévő Jedlik Ányos szódájából készült ital.

Nyelvészeink szerint a spriccer csak az 1870-es évektől, míg zseniális hangutánzó szavunk, a fröccs az eddigi adatok alapján csak 1890 után terjedt el Magyarországon. Tekintsük tehát inkább legendának a közkedvelt történetet, de ez ne vegye el a kedvünket.

Mi, magyarok a fröccsöt mindentől függetlenül, mindig és mindenhol szeretjük. Más kultúrákban is előfordul, hogy keverik a bort vízzel, olyannyira, hogy például az ókori görögök barbároknak tartották azokat, akik tisztán itták a bort. A fröccstől kellemesen spicces és szellemesen kedélyes lesz az ember, akárcsak a pezsgőktől, mert nem a gyomorba száll alá, hogy ott ismét gerjessze étvágyunk. „Fölfelé megy", a fejünkbe száll, s ott fejti ki hatását – ez legalább biztosan igaz. Mondják, hogy a fröccs elterjedése a borbarátok válasza volt a 19. század utolsó harmadában divattá vált sörözésre, de valószínűbb az, hogy a választás inkább ízlés és szokás dolga, nem pedig tudatosan folytatott csatározásé.

Hungarikum-e a szóda vagy esetleg (még inkább) a fröccs – parttalan vita. Mindenesetre 2008 nyara óta többek között a szegedi Hungarikum Fesztivál egyik főszereplője ez a nemes ital is. Hogy joggal vagy jog nélkül, hogy egyáltalán mi is az a „hungarikum", és hogy vajon tudják-e ezt értelmezni a külföldiek, akik miatt, és akiknek ezt a fogalmat létrehoztuk, arról bölcs vitákat lehet olvasni a nyomtatott és az elektronikus sajtóban. Mi természetesen a mellett tesszük le a voksot, hogy mindenképpen egy „magyar kultuszital".

GRAFIKA: KONCZ TÍMEA

GYIMESI LÁSZLÓ: A KÉTNYELVŰ MACSKA

(részlet egy soha el nem készülő regényből)

Április elsejére virradt, mégsem volt kedve senkinek viccelődni. Még üres poharak sem álltak a faház asztalán.

– Azt tudjátok, hogy az óbudai macska kétszer olyan okos, mint mondjuk az újpesti? – próbálkozott Balogh Tamás.

– Tudjuk – legyintett Gutentág.

– Honnan tudnátok?

– Tőled, te eszenagy. Ezerszer elsütötted.

– Biztos nem figyeltem – szánta meg Tamást Tóbi, a csapos. – Hogy van ez az óbudai macskával?

– Több nyelven beszél, úgy éljek, azazhogy ért, ugye – vigyorodott el Balogh Tamás. – Svábul is hallgat a siccre.

– Na, azt megnézném – szólalt meg Rabbi.

– Megnézheted – kapott a szaván Tóbi. Itt a szomszédban lakik a doktor cirmosa, tegyél vele egy próbát.

A doktor kertjében valóban ott sütkérezett a macska. Ki is tódultak mind a kerítéshez.

– Na jó, próbálkozzunk! – csóválta a fejét Gutentág. – De ki tudja, hogy mondják svábul, hogy sicc?

– Ahogy magyarul, csak escéhával írják – vélte Pofapénz. – A végén meg a két cé helyett tézé van.

– Aha – nyugtázta Balogh Tamás.

A macska élt a gyanúperrel, hogy ellene készül valami, felállt, begörbítette a hátát, indulni készült.

– Most mondd – szólt Gutentág –, mert elmegy! Ez olyan, még magától elmegy.

– Sicc – mondta halkan a Rabbi. A macska megtorpant.

– Sicc! – kiáltotta Gutentág. A cirmos sértődötten eloldalgott.

– Németül jobban értett – állapította meg Balogh Tamás.

– Honnan veszed? – kételkedett Tóbi.

– A Rabbi magyarul mondta neki, Gutentág meg svábul – magyarázta Pofapénz, a leendő lottókirály.

Mivel a macska véget vetett a kísérletnek, visszaülhettek mind a faház teraszára.

Burma közeledett, a kiérdemesült filmrendező.

– Mi van veletek, senki sem iszik semmit? – csodálkozott.

– Nem értünk rá, kérlek, kísérleteztünk – világította meg gyorsan a macskanyelv problémáját Balogh Tamás, a hajdani gázgyári kemencés.

– Értem – dörmögte Burma. – Nektek sincs pénzetek.

– Megszűnt a segély, közmunka van – sóhajtotta Rabbi. – Mi meg nemigen vagyunk közmunkás-típusúak.

– Te mindig is közadakozásból éltél – vigyorgott Gutentág. – Azt nem veszélyezteti semmi.

– Még nagymisekor is langyos már a hívők adakozókedve, az evangélikusoknál meg legutóbb összesen három ötforintost kaptam…

– Csak Sunya üzlete a régi – intett az épp belépő önkéntes piacfelügyelő felé Burma.

– Ne hidd. Nemigen vesztik el a tárcákat mostanában, még az öregasszonyok is roppant vigyáznak, alig van mit megtalálnom – mondta üdvözlés helyett Sunya, aztán Balogh Tamáshoz fordult.

– Beteg nálatok valaki?

– Hát a lépcsőházban vannak öregek, de tegnap különösebben senki sem panaszkodott. Miért?

– Előttetek áll a mentő – vonta meg a vállát a piacvizsgáló. – De lehet, hogy Tanárúr többet tud.

Tanárúr épp átvette brendijét a kötelező kísérővel, tálcán, ahogy illik, s odaült Burma mellé.

– Üdvözlet az uraknak – nézett körül. – Miről tudok én többet?

Sunya is alaposan körbenézett.

– Hát urakat nem látok itt, mindegy, hagyjuk, de te biztos ott jöttél el a Baloghék kapuja előtt.

– Hol máshol? – csodálkozott Tanárúr. – Épp Tamás ablaka alatt mentőautóba toltak be egy hölgyet, jól be

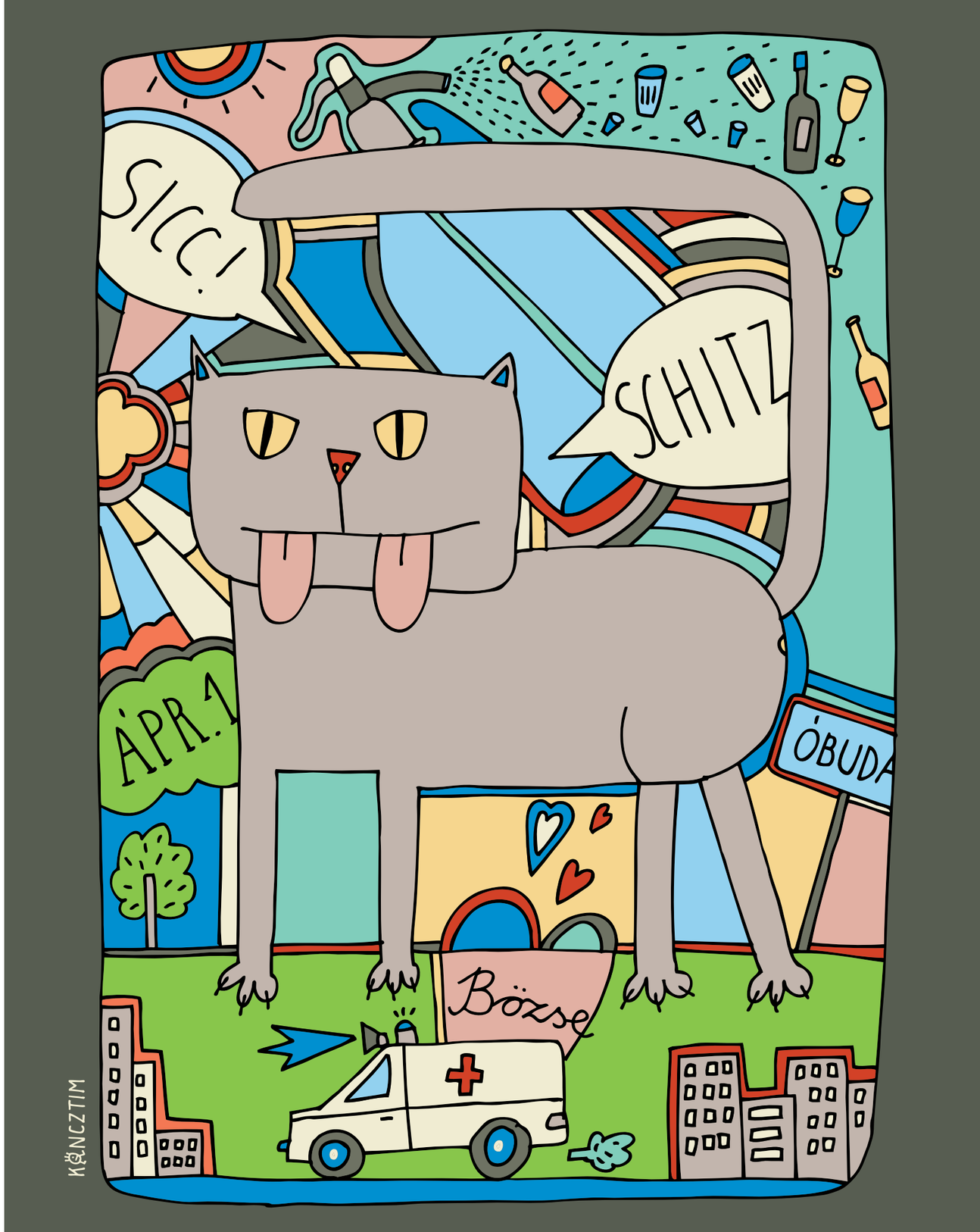

volt műszerezve. Menet közben is dolgoztak az újjáélesztésén. A mentőtiszt valakinek hátraordította, hogy a Margitba viszik.

– Erről beszélünk – villant Gutentág szeme. – Gyere, Sunya, nézzünk utána a dolognak!

– Mi a fenének? – vonakodott Sunya, de a heves sürgetésnek mégsem állt ellen, s máris ott sietett a néhai csónakház gondnoka nyomában a lakótelep széle felé.

– Nem láttad, ki volt az? – kérdezte halkan Balogh Tamás.

– Hogy láttam volna? – csodálkozott Tanárúr. – Még ha figyelek is, akkor se tudtam volna a sok cső meg kábel között megállapítani, hogy ismerős-e.

– A Pintér néni szíve eléggé vacakol – találgatta Tamás. – Olyan nagyon kövér öreglány volt?

– Nem hinném, de nem tudom – tárta szét a karját Tanárúr, és végre a brendijéhez nyúlt. – Ti nem isztok?

– Ecetből adja ma a fröccsöt a Tóbi, kinek kell az? – fintorgott Pofapénz.

– Értem – biccentett Tanárúr. – Mindenkinek, amit kér! – fordult Tóbihoz. – De éljenek az urak az önmérséklet erényével.

– Én egy almuskát kérek – jelentkezett a Rabbi.

– Mit? – értetlenkedett a csapos.

– Volt olyan vagy ötven éve – emlékezett Tanárúr. – De adj neki nyugodtan két deci édes vörösbort, az olyan, ugye, mint a számoszi. Tamás muskotályosra vágyik, ha jól látom, Burma sört inna, és ha visszajön a két felderítő, nekik is azt adj. Pofapénz kóser szilvát szeretne, ha nem tévedek.

– Én is azt – biccentett Tóbi, s elkezdte kimérni az adagokat. Alig ért a végére, már ott is lihegett a két önkéntes kiküldött.

– Baj van, nagy baj – kezdte Sunya.

– Ülj le, Tamás! – Gutentág egy széket húzott a muskotályosát szorongató Balogh Tamás alá.

– Mi a baj? – kíváncsiskodott Pofapénz, de a többiek kezében is megállt a pohár.

– A Bözse… Vele van baj – dadogta Gutentág.

– Haldoklik szegény – egészítette ki Sunya. – Őt vitték el a mentők.

– Az én Bözsémet? Az én feleségemet? – omlott össze Balogh Tamás. – Az nem lehet, az lehetetlen, otthon főzi a farhátat, most búcsúztam el tőle, órája sincs, az nem lehet.

– Légy erős, Tamás, most jövünk onnan… – folytatta Sunya, egyet csettintve. – Az orvos mondta, még ennyi esélye sincs.

Balogh Tamásból kirobbant a zokogás. Mondott is, nem is valamit, Tanárúr így rakta össze magának a mondatait.

– Miért éppen a Bözse? Miért nem én? Ő egy angyal, nem is tudjátok, mennyire az! Én éppoly gazember vagyok, mint ti, még a Sunyánál is nagyobb, nekem kéne kilépnem ebből a világból… Mi lesz most már vele, mi lesz most már velem…

Lehet, hogy mást is mondott, de a szócserepekből, a sírás hullámaiból, a fel-feltörő káromkodások törmelékeiből ennyit lehetett csak kihámozni.

– Igyál még egy muskotályost – tette elé az újabb poharat Tóbi.

– Fogadd részvétünket, az Úr mindig tudja, mit miért csinál – szerencsétlenkedett fölötte a Rabbi.

Nem tudni, Gutentág mit pusmogott Tóbival, de egy egész kanna muskotályossal lépett oda Balogh Tamás asztalához.

– Jobb ez, mint amit a Vakegérből szoktál beújítani, annak idején – vigyorgott. – Idd meg a Bözse emlékére, ne adj belőle senkinek, még egy kortyot se.

Mindenki igyekezett egy jó szót szólni, ki a vállát veregette a gyászolónak, ki a kezét szorongatta, ki pedig csak dünnyögött valami vigasztalót, a Rabbi persze imádkozott is.

Aztán csend lett, akkora csend, hogy még a doktor kétnyelvű macskája is beóvakodott a szomszédból. Mintha megérezte volna, ki szorul vigasztalásra, Balogh Tamás lábához dörgölődzött.

Gutentág elkérte Tóbi mobiltelefonját, pötyögtetett rajta valamit.

– Halló! Margit kórház? – szólt bele a készülékbe. – Balogh Tamás vagyok, az előbb vitte be a feleségemet a mentő. Igen, igen, Balogh Tamásnét, a Római teleprő̈l. Megnéznék, jobban van-e?

Sunya belerúgott a bokájába, de Gutentágot nem lehetett leállítani.

– Hogyan? Még a mentőben? Meghalt? Jaj, Istenem, mit kell most csinálnom? Vigyek egy tiszta, vasalt lepedőt? De biztos, hogy… Halló! Letették! – fordult a cimborák felé a hajdani csónakházas.

Balogh Tamás agyában csak a lepedő szó akadt meg.

– Lepedő? Honnan vegyek most egy tiszta, vasalt lepedőt?

Sunyából kibújt valami kisördög.

– Ad a Manöken szívesen!

Manöken, a környék kétfröccsös cafkája inkább a pléhgombában volt otthon, Tóbi a faházból kiutálta őt, ide csak úri hölgyek járnak, szokta mondani neki, kissé elferdítve a valóságot.

– Az úri hölgyek lába köze sem szebb az enyémnél – szokta Manöken (megfelelő távolságból) visszakiáltani, de sosem lett nagyobb csinnadratta a dologból.

– Majd éppen a Manöken lepedőjét adom az én drágámnak – ordított fel Balogh Tamás. – Veszek én mindjárt, a legszebbet, a legjobbat! Csak hát, ugye…

– Addig is ad a Tanárúr az övéből, neki aztán fájintos ágyneműi vannak – emlékezett vissza a Rabbi rövid vendégeskedése idejére.

Mindenkinek volt egy ötlete a lepedőszerzéshez, mintha elfeledték volna, mire is kell az a lepedő.

Pofapénz felesége, Eszter lépett be a kerthelyiségbe.

– Otthon hagytad a kulcsaid – fordult a férjéhez, de mielőtt végigmondta volna a tervezett szemrehányó mondatot, észrevette a szokatlan zűrzavart a szemekben.

– Nem hallottad? – kérdezte Pofapénz. – Bözsét elvitte a mentő.

– Már útközben meghalt – egészítette ki Sunya.

– Mennyit ittatok? – csattant fel Eszter. – Bözse a pék előtt vár rám, megyünk együtt hazafelé, csak annyi időre hagytam ott, míg ennek a lükének beadom a kulcsait. Honnan vetted ezt a baromságot?

– Bunkók! – tört ki Balogh Tamásból az iszonyú harag, felmarkolta a széket, és elindult vele Gutentág és Sunya felé. Ki gondolta, hogy a nehéz, fémvázas szék így pörög a kezében?

– Április elseje van… – dadogta Sunya.

– Maradhattatok volna a kétnyelvű macskánál – ragadta meg a már-már lesújtó széket Burma. Tóbinak Tanárúr segítsége kellett ahhoz, hogy megfékezze az őrjöngő kemencést.

– Én egy egész kanna bort vettem neki kárpótlásul – védekezett Gutentág.

– Felnőtt emberek – csóválta a fejét Eszter.

Burma közben leültette Balogh Tamást, töltött neki egy pohárral, s vigyázott rá, amíg megitta. A kétnyelvű macska elősündörgött az asztal alól, felugrott a hajdani kemencés ölébe, megvárta, míg az megsimogatja, és hangos dorombolásba kezdett. Svábul vagy magyarul, ki tudja.

Este, amikor lefeküdtek, Bözse halkan megszólalt:

– Hallottam, hogy megsirattál.

– Túloz ez az Eszter.

– Meg azt is mondják, majdnem agyonütötted a Gutentágot.

– El sem bírom azt a széket…

– De azért még ne temess el – mosolyodott el az asszony. – Várjuk meg, míg elkészül az esztergomi vasút, hogy ki tudj járni a síromhoz.

Csendben feküdtek. Aztán már-már félálomban, Balogh Tamás megkérdezte:

– Tudod, hogy az óbudai macskák kétszer olyan okosak, mint mondjuk az újpestiek?

– Háromszor, szívem – kezdte mondani Bözse, de elhalt a hangja, lecsukódott a szeme. ▥

GRAFIKA: KONCZ TÍMEA

EGY ÓBUDAI ORVOS ÉLETE

Viszket Zoltán könyve Örlős Endréről

Óbudán kiemelkedő orvosi tevékenységet többen is folytattak az elmúlt időben. Közéjük tartozott Kunitzer István, a hazai onkológia egyik úttörője és megalapítója, vagy az elfelejtett Szél Tivadar, a téglagyárak orvosa, szociológus, Európa szerte ismert egészségügyi statisztikus. Közöttük a helye Örlős Endrének, a Szent Margit Kórház egykori igazgató sebész főorvosának is. Drámákban bővelkedő életéből több mint 40 évet élt Óbudán, igazi lokálpatrióta lett. Életéről szól a könyv, amely az Óbudai Múzeum kiadásában jelent meg.

E sorok írójának megadatott, hogy Örlős Endre óbudai életét, sorsát kezdetektől a végéig figyelemmel kísérhette. Alkalmanként segíthette is. Örlős akkor került Óbudára, amikor a II. világháború, Budapest ostroma után – 1945-től ideiglenesen, majd '46-tól véglegesen – kinevezték az akkor romokban fekvő Szent Margit Kórház igazgatójának. Óbuda másfél hónapos ostroma alatt a kórház – fekvése miatt – a támadók és a védők közé, a tűzvonalba került. Északi szárnya beomlott, a lépcsőház járhatatlan volt, a nyugati homlokzatot több hatalmas belövés érte. A kápolna és a boncterem megsemmisült. Az épületnek csak a déli és részben a középső része volt bejárható. 1945 nyarán az akkor alakult Nemzeti Bizottság – a tanácsi rendszer elődje – helyszíni szemlén úgy ítélte meg, hogy az épület újjáépítése többe kerül, mint egy új kórház építése.

Örlős Endre, aki származása miatt addig üldözött volt, azt a feladatot kapta, hogy a viszonylag épen maradt részleget a lebontásig mint szükségkórházat nyissa meg. Sok volt a sebesült és a gyógyításra váró, a személyzet viszont mindössze három nem régen végzett orvosból, néhány ápolóból, medikusból állt. A kezdeti nyomorúságos hónapok után Örlős elvetette a kórház lebontásának tervét, és meghirdette a helyreállítás programját. Sokan ezt megvalósíthatatlannak tartották, és ellenezték. A munka mégis megindult; a kényszerítő erők súlya mindennél nagyobb volt. Örlős határozottsága, eltökéltsége és végtelen energiája Óbuda lakosainak hihetetlen anyagi és fizikai segítségével társult. Munkája sikerrel járt. 1946 közepén már mindhárom osztály (belgyógyászat, sebészet, szülészet-nőgyógyászat) betegeket fogadott. Ez csak drákói szigorral, fegyelmezett közösségi munkával volt elérhető. Az eredmény Örlős Endrének volt köszönhető. Az elképesztő infláció miatt a pénznek nem volt értéke. A betegek, de a főváros és a kerület is természetben – főleg élelmiszerben – honorált. Ez az időszak volt a bölcsője a ma is élő hálapénznek, az orvos-beteg kapcsolat megrontójának.

A Szent Margit Kórház gyógyító munkájának színvonala fokozatosan javult. A betegek már nem „meghalni", hanem gyógyulni jöttek az osztályokra. Örlős Endre szervezési és szakmai, sebészi munkáját széles körben elismerték. Neve Óbudán kívül a pilisi falvakban is ismertté vált, tömegesen jöttek betegek a kórházba. Elismertsége sokakban váltott ki irigységet, féltékenységet, sértődöttséget. Többen vezetési stílusával voltak elégedetlenek. A mindennapi életben mindez dühöt, ellenszenvet, intrikát is kiváltott.

„A betegek már nem »meghalni«, hanem gyógyulni jöttek az osztályokra."

Ilyen helyzet volt a kórházban, amikor kitört az 1956-os forradalom. Mint ismert, november 1-jén a késő esti órákban érte el a vöröskeresztes zászlóval és a kivilágított kapuval jelzett kórházat a Német Vöröskereszt tábori kórháza, mely 100 ágyas kórház volt, teljes felszereléssel, műtővel, közel negyven gépkocsival. A konvoj a Szent Margit Kórháznál állt meg. Helyet és működési engedélyt kértek az álmából felkeltett Örlős Endrétől. Egyetlen lehetőség volt: az akkor üresen álló San Marco Ház, a volt Irgalom Háza. Oda is települtek. Tíz napig voltak Óbudán. A két kórház így közel volt egymáshoz, és a kölcsönös segítség sok sérült életét mentette meg. Minden humánusan gondolkodó vezető ezt tette volna. A politikai hatalom azonban nem így látta. Örlős Endre ellenforradalmár lett, ami akkoriban főbenjáró bűnnek számított. Az egykori üldözöttből így lett megint üldözött. Igazgatói állásából azonnal felmentették, és internálták. A legelső alkalommal nyugdíjazták, rendőri felügyelet alá helyezték, rendszeresen jelentkeznie kellett, az új kórházigazgató pedig politikailag megbízhatatlannak, szakmailag „elfáradtnak" minősítette.

Örlős nyugdíja éhbér volt. Tartós állást nem kapott, csak időnkénti helyettesítéssel bízták meg. Vagyona nem volt. Napi kiadásainak fedezése külföldi rokon pénzbeli adománya és a kisegítő munka megszégyenítően alacsony bére útján volt lehetséges. Meghalt második felesége, látása, egészségi állapota folyamatosan romlott. Magára maradt.

Az életében sokat szenvedett, megalázott, üldözött, egyedül maradt ember számára talán nem maradt más, mint a mindig érthetetlennek tűnő az önkezű halál.

Az Örlős Endre életét feldolgozó könyv nehéz olvasmány. Nem szépirodalom és nem is életrajzi kategória. Viszket Zoltán történész nyomkövető felkutató, valódi adatokra, tényekre épülő munkájának eredménye: egy, a XX. században élt magyar ember megrázó sorsa. Azokhoz szól, akik e sorok írójával együtt vallják az ősi bölcs mondást: ha a jövőre vagy kíváncsi, ne a jelent, hanem a múltat kutasd!

DR. PINTÉR ENDRE

(Viszket Zoltán: Örlős Endre (Egy óbudai orvos élete). Kiadó: Óbudai Múzeum, 2014, 147 oldal)

FOTÓ: OBUDA.HU

KÖZÖSSÉGI SORS VERSUS EGYÉNI SORS

Könyv Goldberger Leó életéről

Goldberger Leó nemcsak Óbuda, hanem Európa egyik legsikeresebb textilipari vállalkozója, országgyűlési képviselő, mecénás volt. Hogyan lett a híres mágnásból, felsőházi képviselőből mauthauseni rab alig pár év alatt?

FOTÓK: ÓBUDAI MÚZEUM

Többféleképpen olvasható Guba Ildikó A halál nem program – Buday-Goldberger Leó élete című kötete, mely az Óbudai Múzeum kiadásában jelent meg a közelmúltban. Az első lehetséges olvasatban a kötetből a Goldberger textilbirodalom igazgatójának egyéni, tragikus életútja bontakozik ki, aki a Horthy-kor egyik legjelentősebb mágnásából, felsőházi képviselőjéből vált áldozattá.

Alighanem izgalmasabb azonban a másik olvasat, amelyben Buday-Goldberger sorsa az asszimilált magyar zsidóság sorsává tágul, annak jelképévé lesz. Guba Ildikó lényegre törően vezet végig a kis kékfestő üzem alapjain gyárbirodalmat kiépítő Goldberger család történetén és Leó életén úgy, hogy közben a háttérben képet kapunk a korszakról is, a kiegyezéstől és az asszimilációs törvénytől (1867) az 1895-ös, a zsidó vallás recepcióját kimondó jogszabályon keresztül a trianoni sokkig, majd a zsidósághoz való viszonyában kétarcú Horthy-korszakig, végül Magyarország német megszállásáig és a nyilas terrorig.

„Érdeklődéséről, irányultságáról sokat elárul, hogy textilipari vállalkozó létére kezdettől a Nyugat előfizetője, a lap kiadójának igazgatótanácsi tagja volt.”

Goldberger Leó 1878-ban született Budapesten, Goldberger Berthold második gyermekeként. Az eredetileg Itáliából, Padovából érkező aranyműves család az ő születése előtt bő tíz évvel, épp a kiegyezés és a zsidó emancipációs törvény évében kapott magyar nemesi címet és előnevet (Buday).

Az asszimiláció és a magyarosodás évei voltak ezek a közösség számára. Ahogy Körner András a szintén a közelmúltban megjelent könyvében (Hogyan éltek? – A magyar zsidók hétköznapi élete 1867–1940 között, Corvina, 2013) megállapítja, 1910-ben már a hazánkban élő zsidóság hetvenhét százaléka vallotta magát magyarnak, egynegyedük Budapesten élt. Bízvást nevezhetjük ezt az időszakot aranykornak, főleg a már említett, a zsidó vallás recepcióját kimondó törvény után: úgy tűnt, hogy a vallásához ugyan ragaszkodó közösség hamarosan teljesen integrálódik a magyar társadalomba, identitása pedig sajátos, kettős, magyar-zsidó identitássá lesz.

Goldberger Leó klasszikus polgári neveltetést kapott: a Sütő utcai evangelikus gimnázium után a lipcsei egyetemre járt. Érdeklődéséről, irányultságáról sokat elárul, hogy textilipari vállalkozó létére kezdettől a Nyugat előfizetője, a lap kiadójának igazgatótanácsi tagja volt – egyébként épp a folyóirat indulásának évétől, 1908-tól állt az óbudai gyár élén. 1920 után kezdett bele a hatalmas fejlesztésbe, amelynek során a kerület legjelentősebb gyárává fejlődött a „Goli”. Jellemző atyai attitűdjére, hogy munkásainak nemcsak lakásokat, de csecsemőotthont, munkásotthont, sportegyesületet és tüdőgondozót is építtetett – utóbbi talán furcsának tűnhet, de ha felidézzük az ebben az időszakban szintén Óbudán élő Gelléri Andor Endre korabeli novelláit, érthetővé válik: a nyomornegyedekben, földes sorházakban élő munkások között a két háború közti időszakban hatalmas pusztítást végzett a tüdőbaj.

Goldberger Popper Idával kötött házassága – az esküvő a Dohány utcai zsinagógában volt – újsághír volt a maga idejében, ugyanis két igen jelentős család egyesült a friggyel. A pár kora tavasztól őszig Szentendrén élt, s mivel Goldberger virilista volt – azaz rajta volt a legtöbbet adózó személyek listáján –, beválasztották a szentendrei képviselő-testületbe is. (Képviselőségét a második zsidótörvényig tarthatta meg, ezután szentendrei birtokát is elvették.)

Miközben a gyárat a korszak egyik legjelentősebb üzemévé fejlesztette, ő maga fokozatosan fellépdelt a társadalmi ranglétrán egészen a csúcsig, 1932-től felsőházi

képviselő volt, a társasági élet egyik ismert alakja. Közismerten jó volt a kapcsolata Horthy Miklós kormányzóval, a magyar úri osztállyal való viszonyáról pedig talán az is árulkodik, hogy gyárának – mai szóhasználattal élve – PR-osa gróf Prónay-Pálffy Aimée volt. Az 1931-es Száz értékes magyar című kiadványban neve együtt szerepelt Klebelsberg Kunóéval és Horthyéval, ezen felül Karinthy Frigyes és Fenyő Miksa is barátjának mondta.

A gyár sikeréhez – amely mellett a húszas évektől a kelenföldi szövödét és a pamutgyárat is üzemeltette a tulajdonos – azonban kevés lett volna a kapcsolati tőke. Goldberger hosszú szakmai utakat tett Európában, és a korban olyan szokatlan ötletekkel is próbálkozott, hogy mesefigurás textíliákat állítson elő.

Hogy Goldberger – ahogy a nagytőkés magyar zsidóság általában – nem igazán jól mérte fel az erőviszonyokat, illetve, hogy hitt a Horthyval való – képzelt – szövetség adta biztonságban, azt jól mutatja, hogy mecénásként nemcsak az antifasiszta Magyar Nemzetet, de a szélsőjobbos sajtót is támogatta. Mint sokan mások, ő sem hitte el, hogy az emancipációs törvény és az 1895-ös, a vallást egyenjogúsító törvény bárminek a nevében is felülírható, és sem az 1920-as numerus clausus, sem a szaporodó aggasztó jelek nem ingatták meg bizonyosságában.

Lojalitását a magyar államhoz, nemzethez jelzi, hogy 1932-ben egy diákotthon-avatón mondott beszédéből még diplomáciai bonyodalom is támadt Csehországgal, mivel Goldberger kifejezte azon meggyőződését, hogy a trianoni bűn jóvá lesz téve, majd kijelentette: „magyarságunk és a mi zsidóságunk egy, külön egymástól soha el nem választható”.

Ahogy a szerző írja, az asszimilációt támogató, abban hívő Goldberger jó ideig kifejezetten türelmetlen volt a cionista mozgalommal szemben, mondván, neki Magyarország a hazája.

A magyar zsidóság megosztottságáról – és arról, hogy Horthy köreiben miként gondolkoztak – árulkodik, hogy amikor Goldberger két képviselőtársával tolmácsolta a kormányfőnek a közösség általános nyugtalanságát, Horthy az első zsidótörvény előkészítésére utalva kijelentette, hogy az intézkedések a „bennszülött” zsidóságot nem érintik, Goldbergerék pedig biztosították Horthyt, hogy a bolsevista-cionista, az „országot megkárosító” zsidósággal nem vállalnak közösséget.

A történelemben a „mi lett volna, ha...” kérdése értelmetlen és feltehetetlen. De talán mégsem haszontalan elgondolkozni azon, hogy Goldberger és társai miért bíztak ebben a később törékenynek bizonyuló szövetségben. Vajon milyen mértékben volt ott a bizalom mögött azon szilárd meggyőződésük, hogy 1867 és 1895 vívmányai eltörölhetetlenek, az asszimiláció visszavonhatatlan, ők pedig ugyanolyan értékű magyar állampolgárok, mint bárki más? És ha így volt, vajon mi indította őket erre?

Magyar identitásuk, törvény garantálta biztonságuk, a társadalomban elfoglalt helyük, a többséggel való viszonyuk, Horthyhoz való viszonyuk – elsősorban a nagytőkéseké – vagy egyéb? Egyáltalán, lehet-e egységesen beszélni a két világháború közti magyar zsidóságról, amely közösségnek éppúgy tagja volt a felsőházi képviselő Goldberger, mint André Kertész kávékimérést üzemeltető édesanyja, vagy a baloldali szimpátiája miatt kamaszként a Horthy-rendőrség által agyba-főbe vert Friedmann Endre, a későbbi Robert Capa? Vajon egyáltalán lehet-e minden szempontból egységes társadalmi csoportnak tekinteni a két világháború közti zsidóságot – vagy csak jogfosztottságában és későbbi üldöztetésében vált azzá?

Talán nem tévedünk, ha azt sejtjük, hogy Guba Ildikó monográfiáját továbbgondolva ez az egyik legizgalmasabb kérdés, amit feltehetünk.

Fontos adalék, és a szerző említi is, hogy Horthy jó kapcsolatát a zsidó nagytőkével nemcsak a szélsőjobb, de a hadsereg sem nézte jó szemmel. A törvényhozók pedig, feledve az elmúlt fél századot, megszavazták 1938-ban az első zsidótörvényt. Goldberger ugyan felszólalt, kifejtve, hogy „ha minden bűn nélkül a polgári jogegyenlőségből kirekesztenek bennünket, ezt a magyar akaratunkat nem tudja megtörni senki”, hiába tette.

A jogfosztott gyáros ugyanebben az évben üdvözölte a felvidéki területek visszacsatolását, fia pedig a területek visszatérésének örömére Kassa Alap néven alapítványt hozott létre a gyári munkások újszülöttjeinek.

Az első törvény után egy évvel, 1939-ben megszületett a második zsidótörvény is.

A Goldberger-gyárban ugyanebben az évben sztrájk tört ki, a munkások huszonöt százalékos béremelést követeltek, a szélsőjobboldali propaganda pedig minden módon megpróbálta az ügyet felhasználni.

„...magyarságunk és a mi zsidóságunk egy, külön egymástól soha el nem választható.”

Talán nem tévedünk, ha azt feltételezzük, hogy sorstársaihoz hasonló módon Goldbergernek is meg kellett küzdenie nemcsak a zsidótörvények miatti, a szó szoros értelmében vett ellehetetlenüléssel, de azzal az identitásválsággal is, amit az okozott, hogy teljes jogú magyar állampolgárból, a kormányzó szalonjába bejáratos nagytőkésből, felsőházi képviselőből másodrendűvé, „mégsem-magyarrá” vált – hiába volt magyar nemesi előneve, a nemzetgazdaság szempontjából is jelentős gyára, hiába járult hozzá mecénásként a magyar kultúra felvirágoztatásához, hiába ragaszkodott magyar-zsidó identitásához.

Erre utal az is, hogy 1940-ben még hozzálátott, hogy kidolgozza az erdélyi ipar fellendítésének tervét – mellékesen felhívta a figyelmet arra is, hogy Erdély visszacsatolásával a zsidótörvények alapját jelentő népszámlálási adatok már nem érvényesek...

Hiába. Míg az első két zsidótörvény az elmúlt félszázad asszimilációs alapját jelentő jogszabályt tette semmissé, a harmadik (1941) az 1895-ös vallási egyenlőséget számolta fel.

Innen – utólag világosan látszik – egyenes volt az út a haláltáborokba. Goldberger 1943-tól nem volt képviselő, vagyonától, jogaitól sorstársaihoz hasonlóan fokról fokra fosztották meg.

1944 márciusában, pár nappal Magyarország német megszállása előtt titkára, Vágó István György leleplezte magát mint a brit titkosszolgálat munkatársa. Közölte Goldbergerrel, hogy a németek megszállják az országot, és listájuk is van azokról a személyekről, akiket el fognak vinni, Goldberger neve pedig szerepel ezen.

A gyáros ennek ellenére úgy döntött, hogy marad. Nem hitte el, hogy Horthy cserben hagyja akár őt, akár a zsidóságot. Hasonlóról számol be Vázsonyi Vilmos, az első zsidó származású magyar miniszter unokája is Zeke Gyula és Hadas Miklós beszélgető könyvében: bár családjuknak érvényes vízuma volt, mégsem hagyták el Magyarországot.

Goldbergert az elsők között vitték el. Ausztria után Mauthausenbe került – itt még hitt abban, hogy felesége vagy Horthy felesége – akinek jótékonysági akcióit komoly összegekkel támogatta – kiváltja.

Visszaemlékezések szerint még Mauthausenben sem tudta elfogadni sorsának megváltozását, igyekezett a polgári társadalomban betöltött szerepének megfelelően viselkedni. A láger felszabadításának napján halt meg, 1945. május 5-én.

Halálhírét az egykor általa támogatott Magyar Nemzet május 23-i száma közölte.

Guba Ildikó könyve – akárhogy, akármilyen szemmel is olvassuk – jóval több egyszerű gyártörténetnél vagy monográfiánál. Meggyőződésünk, hogy nemcsak a helytörténeti kutatás szempontjából jelentős könyv, de a holokausztkutatáshoz, egyáltalán, a 20. századi magyar történelem kutatásához, megértéséhez is fontos adalék.

PÉNTEK ORSOLYA

(Guba Ildikó: „A halál nem program”, Buday-Goldberger Leó élete. Kiadó: Óbudai Múzeum, 2014, 145 oldal)

ÖRÖK SZERELMÜNK, A SAKK

Hadijáték, élet- és világmodell, tudomány, sport...

Szeret játszani? Rejtvényt fejteni, dolgoztatni az agyát? Van tehetséges gyereke, unokája, akinek szeretné fejleszteni a képességeit? A játékdivat változik, új és új számítógépes játékok jelennek meg, de a sakk, az emberiség évezredes szellemi játéka, sportja, művészete őrzi, sőt növeli népszerűségét. Ebbe a különleges világba kalauzolja el az Olvasót sakkrovatunk.

Játékok jönnek divatba, aztán elmúlnak, elfelejtik őket. A sakk marad. Módosítgatják a játékszabályokat: a tarokkot például tucatnyi módon játsszák. A sakk szabályai évszázadok óta változatlanok, és bár vannak variációk (Fischer-sakk, Polgár-csillagsakk stb.), a klasszikus sakk hegemóniáját semmi sem fenyegeti.

Sokszor jósolták halálát. Capablanca, a sakkozás harmadik világbajnoka, amikor 1927-ben elvesztette trónját Aljechinnel szemben, azt nyilatkozta, hogy a sakkozásnak vége, mert a védekező technika fejlődése miatt hamarosan minden játszma döntetlenül fog végződni. A múlt század végén a számítógép megjelenése miatt hangzottak el pesszimista jóslatok.

A sakkozás él és virágzik, világszerte egyre többen űzik. A világ sakkozásában Kelet betörése az újdonság: Kína és India válnak lassan a leghatalmasabb sakknemzetté. Néhány hete egy 9 éves (!) mongol kisgyerek verte szét a magyar mesterjelölteket egy Első Szombat versenyen.

A hosszú orosz-szovjet korszak után, amelyet csak Bobby Fischer tudott megszakítani, most éppen norvég világbajnokunk van, a fiatal, sportos Magnus Carlsen személyében. A dobogó második fokán pedig az indiai Anand áll.

Magyarországon változatlanul népszerű a sakkozás. A Polgár Judit-féle Sakkpalota program jelen van a magyar általános iskolákban. Sőt ma már az óvodákban is folyik a sakkoktatás. Még játszik néha a legendás Portisch Lajos, minden idők egyik legjobb sakkozója. Polgár Judit nemrég vonult vissza, a sakkvilág idegeit pedig a 19 éves, excentrikus stílusú Rapport Richárd vadulásai borzolják.

Miért őrzi a sakkjáték több évszázados népszerűségét? Mi az, ami ma is egyaránt megragadja a gyerekeket és az időseket benne?

A sakk hadijáték. Győzelemre törekszünk benne, mint minden sportban. Ha vesztünk, ki lehet elemezni, hol hibáztunk, levonhatjuk a tanulságot, és javíthatunk. Ha kedvenc ellenfelünkkel az uszodában vagy a teraszon átsakkozunk egy délutánt, biztos, hogy egyszer-kétszer szép partit nyerünk, sikeresek leszünk.

A sakk – ezt már kevesebben tudják – élet- és világmodell. Nem tudatosul bennünk, hogy amikor tisztjeinket kifejlesztjük, sáncolunk (rosálunk, így is mondjuk németesen), akkor a házépítést, az egzisztencia megteremtését modellezzük. Ha nagyon rosszul állunk, megpróbálhatunk pattal menekülni, ez a vesztes helyzetben talált váratlan menekülési lehetőség szimbóluma.

A sakk igazságos. Egy vizsgán ki lehetünk szolgáltatva a vizsgáztató hangulatának, munkahelyünkön a főnök szubjektív ítéleteinek. Sakkban az nyer, aki jobban játszik.

A sakk játék, ám tudomány és sport is. A játékosok általában ezek közül az egyiket szeretik. Van, aki küzdeni szeret, más meg elemezni vagy feladványt fejteni. Olyan is akad, aki nézni szereti, kibicelni.

A sakk halad az idővel: ma már lehet online játszani. A sakkozók számítógépén több millió partit tartalmazó adatbázis található, valamint elemzőprogramok, amelyek erős lépéseket javasolnak. Kezdő gyerekek számára a Magyar Sakkszövetség létrehozott egy számítógépes tanfolyamot, amelyet itt találnak: chess.hu/sakksuli/index.php. Ingyenes, nagyon szórakoztató, egészen kis gyerekek is élvezik.

Sakkrovatunkban egy-egy érdekes játszmát szeretnénk bemutatni, illetve minden alkalommal három megfejtendő kombinációt adunk. Ezeknek a megfejtését kérjük augusztus 20-ig elküldeni az obudasakkmagazin@gmail.com címre. A helyes megfejtők között jutalmat sorsolunk ki!

Csom István nagymester évtizedek óta a III. kerület polgára. Veterán nagymesterünk (1940 júniusában született) már ritkán versenyzik, bár még az idei évadban is elvert egy ifjú titánt csapatában. Magyar bajnok, 191-szeres válogatott, kilencszeres olimpikon. 1978-ban tagja volt az olimpiai bajnok magyar sakkválogatottnak. Nyert BEK-et is.

Csom István nagyszerű stratéga. Rendkívül mélyen gondolkozik és sokat lát. E sorok írója is többször elpáholta – mindig az volt az érzésem, hogy egy óriáskígyó fojtogat, a vesztem nem gyors, de elkerülhetetlen.

A nagymestert egy világbajnok (a játszma idején már exvilágbajnok) elleni győzelmével mutatjuk be.

MIHAIL TAL – CSOM ISTVÁN (BUDAPEST, 1984)

1.e4 c5 2. Hf3 a6 (Ritkább lépés, az a célja, hogy 3. d4 cxd4 4. Hxd4 e5 után a huszár ne léphessen b5-re.) 3. c3 d5 4. exd5 Vxd5 5. d4 e6 6. Fd3 Hf6 7. 0-0 Fe7 8.c4 (A rigai sakkvarázsló – túl fénykorán – még mindig hisz a direkt támadásban. Ma inkább 8. Be1-et vagy 8. Fg5-öt játszanak, óvatosabban.) 8. – Vd6 9. dxc5 Vxc5 10. Ff4 b6 11. Hbd2 Fb7

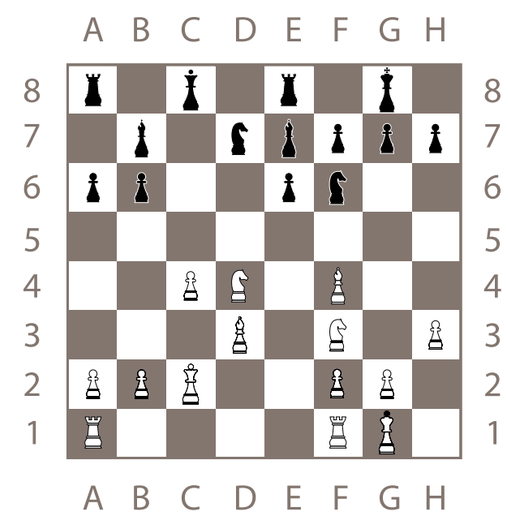

12. Hb3 Vc8 (Számításba jött 12. – Vh5 is.) 13. h3 0 – 0 14. Hbd4?! (Tal mindig is szerette a tisztjeit a centrumban tartani, de 14. Ve2 óvatosabb lett volna.) 14. – Hbd7 15. Ve2 Be8! 16. Vc2? (Újabb tétova lépés, Tal nem érzi az állást. 16. He5 volt a jó, bár az is csak egyenlő állásra elég.)

16. – Fc5! (Igazi Csom-lépés! Látszólag semmi különös, mégis feltárja az állás rejtett szerkezetét és a fenyegetéseket. A két sötét futó hatalmas, az e6-e5-e4 előrenyomulás pusztító erővel fenyeget. Sötét átmenet nélkül nyerésre áll! Tal bízik a tőle megszokott vad, áldozatos támadásban, de ez a világ már elmúlt – Csom higgadtan kivéd mindent.)

17. Hg5 Fxd4 18. Fxh7+ Kf8 19. Fd6+ Be7 20. Fd3 Vc6 21. Fxe7+ Kxe7 22. Hf3 Bh8 23. Bfe1 Fc5 24. h4 (Fenyegetett 24. – Bxh3.) Vc7 25. Ve2 Hg4, és világos feladta a reménytelen küzdelmet (O:1).

SZABOLCSI JÁNOS

E HAVI FELADVÁNYAINK

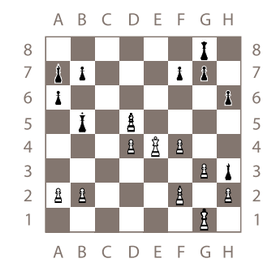

Ezt az állást világos feladta, mert úgy látta, hogy a fenyegető mattot csak tisztvesztés árán tudja kivédeni. Pedig van jó védelme, ami után még jobban is áll! Mi az?

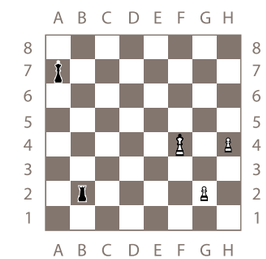

Sötét nyerhet, de nem könnyű! Mit kell lépnie? (Adjon meg egy-két változatot a kulcslépés után is!)

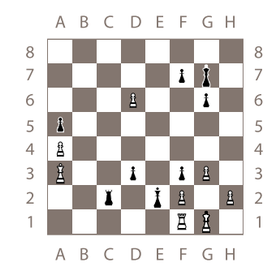

Világos lép és nyer! Kombinációk és ellenkombinációk kavalkádja.

SZÖKTETÉS A BRIDZSBEN

Négy ember együttműködő csatája egy mini háborúban

Az Óbudai Anzikszban rendszeres bridzsrovattal jelentkezünk. Nemcsak azoknak ajánljuk, akik már ismerik a játékot, hanem azoknak is, akik szeretnek kártyázni, és kedvet éreznek egy kis közös játékra, fejtörésre.

Milyen játék is a bridzs? A bridzs sport és szórakozás együtt. Szellemi torna kártyával, társasági játék. Egyesek szerint a legszebb, egyúttal legnehezebb kártyajáték. De ez ne riasszon el senkit. A játék olyan összetett, hogy minden szinten nyújt valami érdekeset, a kezdőknek ugyanúgy, mint a nagymestereknek.

Kállai Gábor sakkozó barátom, aki hobbiból bridzsezik, így ajánlja a bridzset: „Mint sakknagymester, óhatatlanul azt szeretem a bridzsben, amiben számomra több, mint a sakkozás. A négy ember együttműködő csatája egy 7-8 perces mini háborúban, ahol a felkészültség, a tudás, a pillanatnyi jelenlét, a trükkök és a valószínűtlen valóság felismerésének képessége, no meg persze az elkerülhetetlen hibák érdekes, izgalmas, előre nem megjósolható arányú elegyet alkotnak.

„A játék olyan összetett, hogy minden szinten nyújt valami érdekeset, a kezdőknek ugyanúgy, mint a nagymestereknek.”

A bridzs is, akárcsak a sakkozás, döntések sorozata. De míg a sakkozás teljes információjú játék, azaz minden információ a sakktáblán van, addig a bridzs – az életre hasonlítva – az információkat adagolva kínálja. Arra kényszerít minket, hogy a helyzetünket és a tennivalóinkat fokozatosan ismerjük meg, a döntéseinket ne elvont módon, hanem a hiányos információinkat a saját emberi tehetségünkkel kiegészítve hozzuk meg.

Aki nem sakkozik, az nem ismeri meg a harc, a háború egyik legjobb modelljét. Aki nem bridzsezik, az kevésbé lesz felkészült az életben feltétlenül szükséges együttműködésre, és az előre nem látható helyzetekben való eligazodásra. Aki pedig nem sakkozik és nem is bridzsezik, az megbocsáthatatlanul nagyot hibázik!”

Nézzük, hogyan zajlik egy bridzsparti, mik a játék szabályai!

A bridzset négyen játsszák. Két játékos párt alkotva küzd egy másik pár ellen. A játékosokat az égtájak szerint jelölik, Észak és Dél küzd Kelet-Nyugat ellen. A pár mindkét tagja ugyanazért a célért küzd: minél több ütést szerezzen.

A bridzset 52 lapos francia kártyával játsszák (Joker nélkül). Négy színből 13-13 lap található egy pakliban. Minden játékos 13 lapot kap, a két ellenfél 13 ütésen osztozhat. Egy ütés négy lapból áll, mind a négy játékosnak hozzá kell tennie egy lapot, és aki a legnagyobbat tette, az viszi az ütést.

A játék legfontosabb szabálya, hogy kötelező színre színt tenni. A bridzsben nincs felülütési kényszer (mi határozzuk meg, hogy melyik lapunkat adjuk az adott színben az ütéshez), és nincs adukényszer (ha nincs lapunk a hívott színből, nem kötelező adut adnunk az ütéshez). Az ütést az a játékos szerzi meg, aki a legnagyobb lapot teszi a hívott színből, vagy aki a legnagyobb adut adja az ütéshez. Még egy fontos szabály van: a játék az óramutató járásával egyező irányban halad, ebben a sorrendben kell a lapokat kijátszaniuk a játékosoknak.

A játék két részből áll, a licitálásból és a játékból. A licitálás során a két vonal (két pár) eldönti, hogy melyikük játsszon (legyen a felvevő), és hogy mi legyen az adu színe (vagy adu nélküli játék). Általában az a vonal fog vállalkozni, amelyiknek több nagy lapja van, ők tudnak több ütést szerezni. Ha sikerül a vállalt ütésszámot megszerezni (esetleg többet ütni), akkor a vállalkozó vonal (felvevő vonal) jutalompontokat kap. Minél több ütésre vállalkoznak, annál több pontot szerezhetnek. Ha kevesebbet ütnek, ellenfeleik (ellenvonal) kapnak pontokat.

A játékot az ellenvonal kezdi. Ők hívnak, játsszák ki az első lapot az első ütésben. A továbbiakban az a játékos hív, aki az előző ütést vitte. Az első hívás után a felvevő vonal soron következő tagja leteríti lapjait az asztalra (minden kártyáját). Az asztal lapjait minden játékos látja. Innentől a felvevő vonal két játékosát másképpen nevezzük, asztalnak és felvevőnek. Az asztal a továbbiakban nem vesz részt a játékban, lapjait a felvevő játssza ki. A felvevő gazdálkodik mind a 26 lappal.

Az alábbi leosztásban Dél a felvevő. Pikk aduszín mellette tíz ütésre vállalkozik. A játékot Nyugat kezdi, a káró tízessel indul. A felvevőn (Délen) a sor, hogy teljesítse a vállalást.

♠ 6543
♥ A94
♦ AD4
♣ 732

♠ 2
♥ K85
♦ T9852
♣ BT65

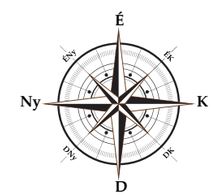

♠ AB8
♥ DB2
♦ B763
♣ D84

♠ KDT97
♥ T763
♦ K
♣ AK9

A káró tízes indulás után Délnek (a felvevőnek) tervet kell készítenie. Ha tízet kell ütnie, az ellenfél csak hármat üthet. Színjátékban a felvevő első feladata, hogy elvegye az ellenfél aduit, nehogy magas lapjait ellopják. A felvevőnek kilenc aduja van, az ellenfélnek csak négy. Ha kedvező az aduk elosztása, a felvevő lehívja a királyt és a dámát, amire elfogy az ellenvonal összes aduja. Ugyan a királyt megütik az ásszal, de a többi adut a felvevő viszi. Tud ütni négy adut, egy kőrt, három károt és két treffet. Ez éppen tíz ütés lenne.

De mi történik, ha nem 2-2 az aduk elosztása az ellenvonalon? Hogyan tudja elkerülni a felvevő, hogy kiadjon két adut, az ászt és a bubit? Ki kell használni azt a szabályt, hogy a játék az óramutató járásával egyező irányban folyik. Ha az asztalról hív adut a felvevő, és az ász Keletnél van, Kelet választhat, hogy üt-e az ásszal. Ha nem, a felvevő beteszi a királyt és üt vele. Utána újra asztalra kell kerülnie, hogy még egyszer adut hívjon, most a dáma felé. Kelet tehetetlen. Ha üt az ásszal, utána a dámába beesik a bubi, és nem marad az ellenvonalnak több aduja. Ha Kelet nem üt az ásszal, a felvevő beteszi a dámát, amivel üt. Az ellenvonalon már csak az adu ász marad, amivel ütni fog, de a felvevő csak egy adut fog kiadni. Ezt a játéktechnikai elemet hívják bridzsben szöktetésnek. Ebben a partiban a felvevőnek előbb meg kell szöktetnie az adu királyt, majd az adu dámát. A sikerhez az kell, hogy a pikk ász jó helyen legyen, most Keletnél. Kell még egy fontos feltétel, az, hogy a felvevő kétszer tudjon az asztalról adut hívni. Ehhez kétszer kell az asztalon ütnie. Az egyik ütés a kőr ász, míg a másik ütés a káró ász lehet, de csak akkor, ha az indulást nem a kezében üti a káró királlyal, hanem az asztalon a káró ásszal, amibe beejti a kézi királyt.

Tehát a helyes játék: a felvevő a káró indulást megüti az asztalon az ásszal. Utána a pikk hármast hívja. Amikor Kelet a nyolcast teszi, ő beteszi a királyt. Üt vele. A kőr ásszal újra asztalra megy. A káró dámára eldobja kezéből a treff kilencest, majd meghívja a pikk négyest. Hiába üt be Kelet az adu ásszal és hívnak le két kőr ütést. A felvevő előbb-utóbb újra megszerzi az ütést, és az adu dámával elveszi Kelet adu bubiját. Ugyan azzal, hogy a káró ász és király összeütött, a felvevő veszített egy ütést, de a játék későbbi szakaszában, amikor az asztalon elfogy az összes kőr, kézi negyedik kőrjét el tudja lopni, így sikerül tízet ütnie: négy adut, egy kőrt, két károt, két treffet és egy kőr lopást.

A teljesítéshez kellett a pontos tervezés. A parti sorsa az első ütésben eldőlt. Ha a felvevő nem üt be a káró ásszal, megbukja a felvételt.

HAJLIK GÁBOR

FOTÓ: PANORAMIO.COM „HARMADIK"

PÉNTEK ORSOLYA: MÁSVILÁG

Óbuda a nyári vasárnapokon olyan, mint a másvilág. Kaszás mozdulatlan, csak az ablakokon lebegnek a fehér függönyök a monstrumokban, fel és le, mintha egy sokszemű házlény küszködne az álmossággal, újra és újra leeresztve valamelyik szemhéját, hogy aztán feladja, és belealudjon a délutánba. Olyankor a lények gyomrából tévé duruzsol. Úgy felejthették a sehol sem lévők. Ott, ahol véget ér a lakótelep, a Szérűskert utca magasságában, hallatszik még a beton hangja az ember utáni tájon, de pár méterrel odébb már csak a gyökérzizegést hallja, aki figyel. Lepke lebeg szemmagasságban, aztán eltűnik. Egy ideig kíséri a szem. Feljut vajon, ahová akar?

Régen a vakáció idején minden gyerek lent volt. Reggeltől estig kosaraztak a közért előtt, tomboltak a lépcsőházakban, összegyűltek a pingpongasztalok körül, végül pedig, amikor szűk volt a telep, elindultak a mező felé. Kódorogni. Kószálni. Csavarogni. Félni. Nagyszájúskodni. Bevallani, megbeszélni, megesküdni, titokban tartani, elárulni, megfogadni, összeveszni, kibékülni, egyedül lenni, együtt lenni. Szökni. Elég tágra voltak zárva az ég alatt.

Mára a zónában nincsenek gyerekek. Vagy ha igen, jobb helyet találtak a pingpongasztaloknál és a lépcsőházaknál. Vagy talán nem engedik le őket. A vakációnak a Halott utcában vége.

Ott, ahol régen egy búvóhely volt, öreg néni gyalogol. Karikába hajlik a lába, látni, nehezére esik a cipelés.

– Siet? – kérdezi eleve lemondóan. Ilyenkor nem lehet sietni. Segíteni kell. Azt mondja, ad gyümölcsöt, úgyis rárohad az egész. És már bent is van az ember a kis ház kertjében.

– Régen más volt – mondja. Nehezen pakolja a cseresznyét. Fáj a keze. Fáj mindene. A férje kisemmizte, a fia nem áll vele szóba. Egyedül van a lakótelep meg a mező közt, és egyedül vannak a szomszédai is.

Csak a kutyáik járnak szabadon, köztük a nagy fehér kuvasz. Elég félelmetes.

Odébb, a Mocsároson is élnek valakik. A kalyibák közt, ahol látni lovat, kecskét és libát is, néha mintha füst szállna, ajtó nyikorogna, elsikkanna egy-egy hang, de a lakók, ha vannak, láthatatlanok. És érinthetetlenek.

A juhászokat néha lehet látni. Az egyik tagbaszakadt, nyugodt ember. Azt mondja, a Kunságból jött. Nyolcéves volt, amikor az első bárányát szerezte. Az apjával mentek heti vásárba, de rajtuk maradt egy. Az apja agyon akarta ütni, de ő elkérte. Kos lett belőle, aztán hozzá nyáj. Soha nem is akart más lenni, csak juhász. De összeveszett a téeszelnökkel hetvenvalahányban, így feljött Pestre. Egy ideig húzta az igát a gyárban, de aztán vett néhány juhot és egy ólnyi helyet a mezőn. Azóta ledolgozza az üzemben, amit kell, aztán kijön az állatokhoz. Hétvégén meg egész nap kint van.

– Itt is lakik? – kérdezem. Legyint. A fenét. A telepen, az asszony miatt. Arrébb rendeli a kutyát. Megnyílik az út a mezőn át.

Látni a láthatatlanokat, hallani a hangjukat. A fű között egy egész gyógynövénytelep. Idejártak régen az asszonyok gyűjteni. Tiszta terület.

Feljebb az állomás olyan, mintha harmicvalahány lenne vagy legfeljebb ötvennégy. Mintha még a pókháló is akkorról maradt volna.

Vonat egy ideje sehol – felújítják a senki se tudja mit, senki se tudja miért –, de a váróterem hűségesen vár. A padok kovácsoltvas cirádái talán még egy előző életből ismerősek. Csönd van, olyan csönd, ami csak a külvárosban tud lenni vasárnap délután. Aztán nekikezdenek a tücskök. Egy ideje mintha kabóca is lenne itt valahol, határozottan hallani a hangját.

A tikos kertben szerteszét rózsák az udvaron. Nőnek, ahogy akarnak, nem zabolázza őket senki. Itt felejtődtek talán.

Szemben, a réten zizeg a nyári szél. Valaki, akit szeretek, azt mesélte, gyerekkorában azt hitte, a fák fújják a szelet.

Én azt hittem, a hosszúszárú, sárga fű, amely mindent beborít Óbuda végében. Aki nem talál ide, annak az Isten háta mögött. Aki idetalál, annak az Isten tenyerén.

KEDVENC

Az Óbudai Anziksz minden számában egy neves óbudai személyiség ír lapindító jegyzetet. Vendégszerzőnk válaszol a magazin végén található állandó kérdéssorra is. Első lapszámunkban Bús Balázst, Óbuda-Békásmegyer polgármesterét kértük fel.

FÖLDRAJZI HELY	**KÁLI-MEDENCE ÉS DUBROVNIK**
VÍZ	**DUNA**
ÉVSZAK	**KORAI ŐSZ**
ÉTTEREM	**KŐVIRÁG (KÖVESKÁL), WEISSBRÄUHAUS ZUM HERRNBRÄU (INGOLSTADT)**
ÉTEL	**RÁNTOTT HÚS**
ITAL	**NYÁRON BÚZASÖR, TÉLEN BOR**
SZÍN	**AZÚRKÉK**
NÖVÉNY	**OLAJFA, TÖLGYFA**
ÁLLAT	**FECSKE**
SZÍNÉSZ / SZÍNÉSZNŐ	**AL PACINO / LATINOVITS ZOLTÁN / HÁMORI GABRIELLA**
INTÉZMÉNY	**A38**
FILM / RENDEZŐ	**WIM WENDERS: BERLIN FELETT AZ ÉG, GOTHÁR PÉTER: MEGÁLL AZ IDŐ / QUENTIN TARANTINO**
ÍRÓ / KÖNYV	**MÁRAI SÁNDOR / SZERB ANTAL: UTAS ÉS HOLDVILÁG, CARLOS RUIZ ZAFÓN: A SZÉL ÁRNYÉKÁBAN**
SPORT / SPORTOLÓ	**VÍZILABDA / GYARMATI DEZSŐ, GYURTA DÁNIEL**
KÉPZŐMŰVÉSZ / MŰALKOTÁS	**HENRI DE TOULOUSE-LAUTREC, ANTONI GAUDI, VASZARY JÁNOS**
ZENÉSZ / MŰALKOTÁS	**JIM MORRISON (THE DOORS) / ILLÉS: HUMAN RIGHTS**
TUDÓS / TUDOMÁNY	**HAMVAS BÉLA, ASSISI SZENT FERENC / FILOZÓFIA**
KÖLTŐ	**FRANÇOIS VILLON, PILINSZKY JÁNOS**
PIAC	**BOROUGH MARKET (LONDON), KÁPTALANTÓTI**
KÁVÉZÓ	**NOTES (LONDON), THIS IS MELBOURNE TOO (ÓBUDAI GÁZGYÁR)**
FILMSOROZAT	**RÓMA, KERESZTAPA**
IDÉZET	**„LÁZONGVA VALLOK TÖRVÉNYT ÉS SZABÁLYT. S MOST MI JÖN? VÁROM PÁLYABÉREMET MERT BEFOGAD ÉS KITASZÍT A VILÁG." (VILLON)**
SZÓLÁS / KÖZMONDÁS / AFORIZMA	**OBLITI PRIVATORUM PUBLICA CURATE! – HAGYD A MAGÁNÜGYEID, SZOLGÁLD A KÖZT!**

AQUINCUM

ARANYHEGY

BELSŐ-ÓBUDA

BÉKÁSMEGYER

BÉKÁSMEGYER-ÓFALU

CSILLAGHEGY

CSÚCSHEGY

FILATORIGÁT

HÁRMASHATÁRHEGY

KASZÁSDŰLŐ

MÁTYÁSHEGY

MOCSÁROSDŰLŐ

ÓBUDAI-SZIGET

REMETEHEGY

RÓMAIFÜRDŐ

RÓMAI-PART

SOLYMÁRVÖLGY

TÁBORHEGY

TESTVÉRHEGY

TÖRÖKKŐ

ÚJLAK

ÜRÖMHEGY

ÓBUDA
közösséget építünk

Üdvözlet Óbudáról!

ÓBUDA

Hercules Villa

Szabadtéri Fitneszpark

Varga Imre Gyűjtemény

Thermae Maiores Fürdőmúzeum

Óbudai Kulturális Központ

Krúdy Gyula Könyvtár

Kassák Múzeum

Zichy kastély

Vasarely Múzeum

Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum

Fővárosi Képtár

Kiscelli Múzeum

Óbudai Társaskör

Budapest Galéria Kiállítóháza

Óbudai Képzenei Iskola

Goldberger Textilipari Gyűjtemény

N

W

E

S

Civil Ház